

METINĖ VEIKLOS ATASKAITA

2021

VALSTYBINĖ KULTŪROS PAVELDO KOMISIJA

2022

VILNIUS

PATVIRTINTA
Valstybinės kultūros paveldo komisijos
2022 m. vasario 25 d. nutarimu Nr. N-4

Parengė:

Valstybinės kultūros paveldo komisijos pirmininkė doc. dr. Vaidutė Ščiglienė

Paveldosaugos ir strateginio planavimo skyriaus vedėja Viktorija Gadeikienė

Paveldosaugos ir strateginio planavimo skyriaus vyriausiasis specialistas Artūras Stepanovič

Administracinio skyriaus vyriausioji specialistė laikinai einanti Administracinio skyriaus vedėjos pareigas Justina Gasiūnienė

Teisinio koordinavimo skyriaus vedėjas Rimantas Bitinas

Kalbos redaktorė Jolita Tūbelytė

TURINYS

3

ĮŽANGINIS ŽODIS

37

Išvadų teikimas Lietuvos Respublikos Seimui, Lietuvos Respublikos Prezidentui, Lietuvos Respublikos Vyriausybei ir kitoms institucijoms

8

**LIETUVOS
RESPUBLIKOS
VALSTYBINĖ KULTŪROS
PAVELDO KOMISIJA**

62

Tarptautinis bendradarbiavimas

17

**PAGRINDINĖS PAVELDO
KOMISIJOS VEIKLOS
KRYPTYS**

64

Kultūros paveldo aktualizavimas bei bendradarbiavimas ir ryšiai su kitomis institucijomis

23

**PAVELDO KOMISIJOS 2021
METŲ VEIKLOS
REZULTATAI**

80

Kitų įstatymų numatytų funkcijų vykdymas

24

Dalyvavimas formuojant ir įgyvendinant kultūros paveldo apsaugos politiką ir strategiją

83

Paveldo komisijos viešoji komunikacija ir grįžtamasis ryšys

32

UNESCO Pasaulio paveldo sąraše esančių vertybių apsaugos vertinimas

PRIEDAI

IŽANGINIS ŽODIS

*Paveldo komisijos pirmininkė
doc. dr. Vaidutė Ščiglienė.
Jogailės Butrimaitės nuotr.*

2021 m. ataskaitos įvadą leiskite pradėti nuo Valstybinės kultūros paveldo komisijos (toliau – Paveldo komisijos) teisinio reglamentavimo ir tapatumo, t. y. kas esame ir ko siekiame. Tam yra keletas priežasčių. Pastebėjome, kad žiniasklaidoje buvome painiojami su kitomis paveldo organizacijomis, ypač paveldą administruojančia institucija – Kultūros paveldo departamentu. Būta ir epizodų, kai keltas klausimas *kaip įsivaizduojamas mūsų darbas?*

Paveldo komisija yra Lietuvos Respublikos Seimo, Lietuvos Respublikos Prezidento ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės **ekspertė ir patarėja** valstybinės kultūros paveldo apsaugos politikos, jos įgyvendinimo, vertinimo ir tobulinimo klausimais. Šis Valstybinės kultūros paveldo komisijos įstatymo, nusakančio teisinės padėties statusą, 2 straipsnio 1 dalies fragmentas buvo mūsų išorinės komunikacijos palydovas, užbaigiantis visas žinias, naujienas, pasidalinimus ar rekomendacijas, o mūsų veiklos orientyrai, darbas, jo turinys bei rezultatai plačiau atskleidžiami tolesniuose ataskaitos puslapiuose ir yra svarbiausias to liudytojas. Paveldo komisija veikia neperžengdama savo kompetencijos, jos sprendimai bei nutarimai nėra imperatyvūs, tai – ekspertinės rekomendacijos ar siūlymai. Ar ekspertinės nuomonės paisoma, ar patarimai būna išgirsti, juo labiau ar rezultatai daro pokytį paveldosaugos procesuose, galime įvertinti ne iš karto, tik per laiko distanciją. To-

dėl 2021 m. ataskaitoje teikiame priedą, supažindinantį su sprendimų įgyvendinamumo rezultatais, kuriuos atliekame atitolindami analizę dvejims metams, kartu parodydami veiklos tęstinumą ir sistemiškumą.

2021 m. balandžio 27 d. Lietuvos Respublikos Seimas Kultūros komiteto teikimu patvirtino du Paveldo komisijos narius, taip galutinai suformuodamas 7-ąją Paveldo komisijos sudėtį. Kultūros paveldo centro kultūros projektų vadovė, projekto FIXUS Mobilis vadovė, savanoriškos iniciatyvos „Heritas“ vadovė dr. Erika Kielė pakeitė iki tos dienos Paveldo komisijoje valstybės pareigas (nariai yra valstybės pareigūnai) ėjusią Jūratę Markevičienę. Antrajai kadencijai buvo patvirtinta paveldosaugininkė, kultūros ir politinė veikėja Andrijana Filinaitė. Simboliška, kad metinėje Paveldo komisijos veiklos plano preambulėje išskirta, jog šios kadencijos vienas svarbiausių siekinių – *įvardinti Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymo taikymo praktikoje problemas ir teikti siūlymus dėl įstatymo keitimo*. Todėl metų pabaigoje atliktas didelis darbas: atlikus analizę identifikuota 13 praktinių problemų dėl įstatymo taikymo. Paskutiniame 2021 m. gruodžio 17 d. Paveldo komisijos posėdyje jos patvirtintos bendru sutarimu ir pateiktos Kultūros ministerijai bei kitoms aukščiausioms valstybės valdžios institucijoms. Tai tarsi tiltas, sujungiantis metų pradžią ir pabaigą bei atveriantis kelią tolesniam darbui – vykdyti svarbią funkciją teikiant siūlymus, kaip formuoti ir įgyvendinti kultūros paveldo apsaugos politiką ir strategiją ir palaikyti jos tęstinumą.

Paveldo komisijos kaip valstybinės institucijos išskirtinumas – tapatumas, bendrystė ir kolegialumas, tai raktiniai žodžiai, koduojantys komisijos veikimo *vidinius* ypatumus ir vertybines orientacijas. Ekspertinės kompetencijos, bendradarbiavimas, kalbėjimas ir girdėjimas – veikimo *išorėje* savitumas. Mūsų nedidelės, tačiau potencialiai intelektualios organizacijos stiprybės ir galimybės užkoduotos iš įstatymo kylančiame valdymo modelyje, o svarbiausias dėmuo – veiklą kuriantys žmonės, paveldo žinovai ir profesionalai. Dauguma Paveldo komisijos narių yra mokslų daktarai, universitetų dėstytojai, praktikai, ekspertai, paveldosaugininkai, muziejininkai, teisininkai, istorikai, menotyrininkai, architektai, urbanistai, edukatoriai ir vadybininkai. Narių, valstybės pareigūnų darbą stiprina, telkia ir jungia administracijos kolektyvas: paveldosaugininkai, teisininkai, istorikai, finansininkai. Valstybės tarnautojai, ilgiausiai institucijoje dirbantys specialistai, Alma Bačiulienė (26 metai), Viktorija Gadeikienė (19 metų), Artūras Stepanovič (15 metų) žiniomis, įgūdžiais, profesionalumu prilygsta institucinės atminties kategorijai, ir net trumpiau besidarbuojantys Justina Gasiūnienė, Rimantas Bitinas, Artūras Bundonis, Tatjana Andonova yra puikūs specialistai, kolegos, 2021 m. sausį atliktos SSGG analizės duomenimis, pasižymintys „atsakomybės jausmu, lojalumu, patirtimi, analitiniais įgūdžiais, organizaciniais gebėjimais, lankstumu, operatyvumu, atsidavimu ir emocine atsakomybe paveldosaugos srityje“. Tai bendrystė ir jungiamoji kadencijų grandis.

Paveldo komisijos narių individualios patirtys yra unikalios, formuotos daugybę metų, o kompetencijos akivaizdžios, tačiau bendrame darbe pabrėžtinai svarbi kolegialumo ypatybė. Sprendimai ir nutarimai priimami posėdžiuose, laikantis institucinio kolegialumo principo, kuris yra vertingas skaidrumo, objektyvumo rodmuo. 2021 m. įvyko 23 Paveldo komisijos sudarytų darbo grupių posėdžiai, įvyko 20 Paveldo komisijos posėdžių. Buvo priimti 5 Paveldo komisijos sprendimai ir 14 nutarimų.

Dvylikos narių platus profesinis laukas ir kompetencijos yra duotybė, lėmusi paskyrimą dirbti Paveldo komisijoje. Veikiant ir komunikuojant išorėje svarbiausia yra ne pavienių, o visų narių kartu sudėjus kompetencinė jėga. Tik vienijami bendro kryptingumo esame ekspertinė ir patariamoji institucija ir galime objektyviai įvertinti procesus, vykstančius kultūros paveldo apsaugos srityje.

2021 m. didelį dėmesį skyrėme bendradarbiavimui. Prielaida, jog tarpinstitucinis bendradarbiavimas vis dar neefektyvus, pasitvirtino. Paveldu suinteresuotos institucijos ir kitos šalys dirba gana individualiai, trūksta bendradarbiavimo iniciatyvų ir kryptingo prioritetų įgyvendinimo skatinimo. Siekėme aktualizuoti bendradarbiavimo iniciatyvas per pačių organizuotus renginius ar iškeldami kitas paskatas, stengėmės kalbėti, girdėti ir būti išgirsti. Šios pastangos pasitvirtino ir šia kryptimi numatoma dirbti toliau. Dalyvaudami kultūros paveldo apsaugos politikos ir strategijos formavime bei įgyvendinime ir kurdami sprendimą „Dėl kultūros paveldo dokumentavimo centro“ atlikome tyrimą su 12 subjektų, organizavome ne vieną susitikimą, ir tai padėjo visapusiai pamatyti problemų priežastis, identifikuoti ir suformuluoti rekomendacijas. Siūlome skubos tvarka ieškoti išeičių, kad išvengtume neatitaisomų praradimų. Formuluodami sprendimą „Dėl Nekilnojamųjų kultūros vertybių tvarkybos darbų (paveldotvarkos) finansavimo 2021–2023 metų programos“ surengėme apskritojo stalo diskusiją „Kultūros paveldo tvarkybos prioritetinės kryptys – efektyvios paveldosaugos pagrindas“. Tarpinstituciniame pasitarime dalyvavo Kultūros paveldo departamento prie kultūros ministerijos, Lietuvos Respublikos Seimo Kultūros komiteto, Kultūros ministerijos, Kultūros infrastruktūros centro, Lietuvos Respublikos Prezidento Švietimo, mokslo ir kultūros grupės ir Paveldo komisijos atstovai. Reaguodamos į Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanclerio pavedimą Kultūros ministerija ir Finansų ministerija pateikė savo nuomonę dėl sprendime įvardintų rekomendacijų. Paveldo komisija mano, kad ministerijų lygmens sprendimų kultūros paveldo finansavimo klausimu nepakanka, čia būtinas aukščiausiųjų valstybės valdžios institucijų apsisprendimas.

Vienas išskirtinių 2021 m. įvykių – Paveldo komisijos nuomonės ir pasiūlymų pristatymas prezidentūroje vykusiame forume „Lietuva ir UNESCO: ar vykdome pažadą sau ir pasauliui?“. Tai bendradarbiavimo su prezidentūra rezultatas. Paveldo komisija dar 2020 gruodžio 28 d. gavo prezidentūros raštą, kuriame prašyta pateikti Paveldo komisijos nuomonę ir pasiūlymus, koku tinkamiausiu būdu Lietuvos Respublikos nacionalinėje teisėje galėtų būti įtvirtinti Lietuvos įsipareigojimai įgyvendinti UNESCO Pasaulio paveldo

konvencijos nuostatas. Reaguodama į šį prašymą, Paveldo komisija sudarė darbo grupę, kuri dar kartą analizavo konvencijos įgyvendinimą Lietuvoje, parengė pirminius siūlymus Paveldo komisijos svarstymui. 2021 m. vasario 26 d. buvo priimtas jau dešimtas Paveldo komisijos istorijoje, su UNESCO Pasaulio paveldo konvencijos įgyvendinimu susijęs sprendimas „Dėl UNESCO pasaulio kultūros ir gamtos paveldo apsaugos konvencijos nuostatų įgyvendinimo Lietuvos nacionalinėje teisėje“. Paveldo komisija 2022 m. veiklos plane yra numčiusi toliau nagrinėti šį klausimą, t. y. įvardinti konkrečias Lietuvoje neveikiančias konvencijos nuostatas.

2021 m. plėtotos bendradarbiavimo kryptys plačiau atskleidžiamos tolesniuose ataskaitos puslapiuose.

Kaip ir kasmet skyrėme didelį dėmesį savivaldybėms. Tęstinis, nuo 1997 m. atliekamas tyrimas analizuoja duomenis apie Lietuvos Respublikos savivaldybių lėšų panaudojimą kultūros paveldo apsaugai, turime suformulavę apibendrinimus, tendencijas, matome privalumus ir trūkumus. Šis darbas atspindi Paveldo komisijos siekį dalyvauti, formuojant bendrą integralią Lietuvos kultūros paveldo apsaugos politiką ir strategiją. 2021 m. analizei skirtas didelis dėmesys, nes paveldo valdymas kiekviename mieste, vadinasi, ir visoje Lietuvoje yra didžiulė ateities galimybė. Atnaujinta tyrimo metodologija. 2020 m. atspindinčiame tyrime (yra įmanoma apibendrinti tik praėjusių metų rezultatus) akcentuotas kokybinis vertinimas, jo rezultatai susiję su vertybinėmis orientacijomis. Tyrime dalyvavo visos 60 Lietuvos savivaldybių.

Paašškėjo, kad vis daugiau savivaldybių pradeda suvokti kultūros paveldą ne kaip atskirą reiškinį, o kaip integralią sritį ir potencialų resursą, į kurį investuojant kuriama pridėtinė vertė bei sprendžiami aktualūs ekonominiai, socialiniai, kultūriniai ir politiniai klausimai. Savivaldybių skiriamos lėšos kultūros paveldui auga. Finansavimas didėjo dėl savivaldybių aktyvumo ir gebėjimo pritraukti tarptautinių fondų ir valstybės lėšas, taikomų mokesčių lengvatų kultūros paveldo objektų valdytojams ir įgyvendinamų paveldotvarkos programų. Pusė savivaldybių skyrė daugiau lėšų nei ankstesniais metais.

Galiausiai norėtusi prisiminti ir keletą svarbių darbų, susijusių su kultūros paveldo aktualizavimu visuomenėje. Statybų procesai Vilniaus senamiestyje kelia nerimą tiek specialistams, tiek aktyviai visuomenei. Skundų gausa Paveldo komisiją paskatino susitikti su visuomenės atstovais. Paašškėjo, kad nuogastavimai nėra pavieniai – jie iliustruoja sisteminės problemas, o neretai ir institucijų darbo spragas. Visuomenė ne visada supažindinama su keičiamais projektų sprendiniais, nėra pakankamai prižiūrima, ar darbai vykdomi pagal išduotą leidimą, institucijos nesusikalba – tai nerimą keliančios tendencijos. Kita vertus, akcentuotina ir Vilniaus senamiesčio pasaulinė reikšmė, todėl tam tikrais atvejais planuojant darbus šioje UNESCO vietovėje turėtų būti atliekamas poveikio išskirtinei visuotinei vertei vertinimas. Tokios išvados buvo priimtos išnagrinėjus gyventojų kreipimosi raštus, kuriuose nuogastaujama dėl statybų Bokšto, Polocko ir Šv. Stepono gatvėse Vilniuje. Susitikimo metu, be įvardintų problemų išliko aktualus ir tarp-

institucinio nesusikalbėjimo klausimas. Atsakingos institucijos neretai neturi „vientiso matymo“, veiksmai tarpusavyje nepakankamai koordinuojami. Taigi bendradarbiavimo, jo stokos leitmotyvas ir pastangos kalbėtis vardan susikalbėjimo išliko aktualija ir šioje kryptyje.

Paveldo komisijos tęstinumą atspindėjo, kad ir nedidelis, bet labai mielas renginys ir vaizdo įrašas, skirtas 2021 m. Europos paveldo dienai. Jo metu organizavome ekskursiją ir supažindinome dalyvius su buvusio amatininkų cecho namo, vėliau tapusio bravoru, raida. Šiandien šiame pastate veikia Paveldo komisija. Reprezentacinėje menėje priimami paveldo apsaugai svarbūs sprendimai. Kuo ypatinga pastato istorija? Kuo įdomi Paveldo komisijos tapatybė, neatsiejama nuo istorinio pastato? Su kokiais iššūkiais susiduriama tvarkant paveldo statusą turinčią vertybę? Apie visa tai dalyviams pasakojo paveldosaugininkai ir ypatinga viešnia, buvusi ilgametė Paveldo komisijos pirmininkė ir narė Gražina Drėmaitė, kuri pasakojimą pradėjo sakydama: „Drąsiai sakau – tai mano gimtieji namai.“

Pažaislio vienuolynas. Jogailės Butrimaitės nuotr.

LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBINĖ KULTŪROS PAVELDO KOMISIJA

Kultūros paveldo politika, jos formavimas yra išminties sritis, nes nuo mūsų visų bendrų sprendimų priklauso ne tik praeities dabartyje esmė, virstanti duotybe, bet ir ateitis, jos tęstinumas. Paveldas yra veidrodžio atspindys, reprezentuojantis mus pačius, o paveldo ištekliai yra riboti ir neatkuriami. Paveldo sistema yra sudėtinga ir problemos neišspręstos daugelį metų, taigi tikiu turiningo bendro darbo galimybe.¹

Paveldo komisija yra Lietuvos Respublikos Seimo (toliau – Seimas), Lietuvos Respublikos Prezidento (toliau – Respublikos Prezidentas) ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės (toliau – Vyriausybė) ekspertė ir patarėja valstybinės kultūros paveldo apsaugos politikos, jos įgyvendinimo, vertinimo ir tobulinimo klausimais. Paveldo komisija yra Seimo įsteigta ir jam atskaitinga biudžetinė įstaiga.

¹ Iš 2020-06-20 doc. dr. Vaidutės Ščiglienės pristatymo Seime.

Paveldo komisijos sandarą ir veiklą reglamentuoja Valstybinės kultūros paveldo komisijos įstatymas (Nr. IX-2453). Paveldo komisijos nuostatai patvirtinti 2018-09-28 sprendimu Nr. S-7(6.2.-224).

Paveldo komisiją sudaro 12 narių: 2 narius skiria ir atleidžia Respublikos Prezidentas, 4 narius – Seimas Kultūros komiteto teikimu, 4 narius – Ministras Pirmininkas kultūros ministro teikimu, 2 narius renka ir atšaukia įstatymų nustatyta tvarka įregistruotos asociacijos, kurių veikla susijusi su kultūros paveldo paieška, saugojimu ir propagavimu. Skiriant narius, gali būti atsižvelgiama į skirtingų kultūros paveldo apsaugos specialistų poreikį Paveldo komisijoje. Nariu gali būti skiriamas nepriekaištingos reputacijos asmuo, turintis aukštąjį universitetinį išsilavinimą ir 5 metų darbo patirtį kultūros paveldo apsaugos srityje. Kriterijai, kuriais vadovaujantis asmens reputacija laikoma nepriekaištinga, taikomi tokie patys, kokius Valstybės tarnybos įstatymas nustato valstybės tarnautojams. Paveldo komisijos nariai skiriami (renkami) 4 metams. Institucijai vadovauja pirmininkas, kurį Seimo Kultūros komiteto teikimu iš Paveldo komisijos narių 4 metams skiria ir atleidžia Seimas.

Nuo 2021 m. pilna sudėtimi veikia 7-oji Paveldo komisijos kadencija. Paveldo komisijos pirmininkė – menotyrininkė, kultūros paveldo tyrinėtoja ir ekspertė, doc. dr. Vaidutė Ščiglienė².

Paveldo komisijos pirmininkė doc. dr. Vaidutė Ščiglienė Lietuvos Respublikos Seime

2020-09-25 Paveldo komisijos pirmininko pavaduotoju paskirtas Paveldo komisijos narys Raimundas Balza.

² 2020 m. vasario 7 d. Paveldo komisijos nariai posėdyje išrinko kandidatę į Paveldo komisijos pirmininkus, o 2020 m. birželio 9 d. Seimas pritarė šiai kandidatūrai.

Paveldo komisijos nariai.

1. Archeologė dr. Rūta Kačkutė³;
2. Dailės istorikė dr. Dalia Vasiliūnienė⁴;
3. Architektas-urbanistas, paveldosaugos specialistas Augis Gučas⁵;
4. Istorikas, paveldosaugininkas Raimundas Balza⁶;
5. Istorikas doc. dr. Salvijus Kulevičius⁷;
6. Architektė, teisininkė dr. Daiva Veličkaitė-Matusevičė⁸;
7. Architektė, nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos specialistė-ekspertė dr. Viltė Janušauskaitė⁹;
8. Menotyrininkė, ekspertė kultūros paveldo apsaugos srityje doc. dr. Vaidutė Ščiglienė¹⁰;
9. Architektas prof. dr. Kęstutis Zaleckis¹¹;
10. Menotyrininkė dr. Dalė Puodžiukienė¹²;

³ 2019-05-07 asociacijų išrinkta narė.

⁴ 2019-05-07 asociacijų išrinkta narė.

⁵ 2019-10-10 Seimo skirtas narys.

⁶ 2019-10-10 Seimo skirtas narys.

⁷ 2019-12-11 Respublikos Prezidento skirtas narys.

⁸ 2019-12-11 Respublikos Prezidento skirta narė.

⁹ 2020-01-08 Ministro Pirmininko skirta narė.

¹⁰ 2020-01-08 Ministro Pirmininko skirta narė.

¹¹ 2020-01-08 Ministro Pirmininko skirtas narys.

¹² 2020-01-08 Ministro Pirmininko skirta narė.

11. Paveldosaugininkė, kultūros ir politinė veikėja Andrijana Filinaitė¹³.

12. Kultūros paveldo centro kultūros projektų vadovė, projekto FIXUS Mobilis vadovė, savanoriškos iniciatyvos „Heritas“ vadovė dr. Erika Kielė¹⁴.

Paveldo komisijos nariai ir administracijos darbuotojai dirba Paveldo komisijos ar kitų institucijų sudarytose darbo grupėse. Esant poreikiui dėl tam tikrų specifinių klausimų papildomai pasitelkiami ir kiti ekspertai.

paveldo komisija

Viskas Naujienos Vaizdai Žemėlapiai Vaizdo įrašai Daugiau Įrankiai

Apie 298 000 rezult. (0,39 sek.)

https://vkpk.lt

Valstybinė kultūros paveldo komisija

Valstybinė kultūros paveldo komisija... Valstybinės kultūros paveldo komisijos nariai susitiko su kultūros ministru Simonu Kairiu. Naujienos; 2021-10-29 ...

Šiame puslapyje lankėtės daug kartų. Pastarasis apsilankymas: 22.2.4

Kontaktai

Kontaktai · Rekvizitai · Telefonai
pasiteirauti · Rašykite mums.

Paveldo komisijos nariai

Architektas-urbanistas,
paveldosaugos specialistas ...

Posėdžiai

2022-02-02 13.00, Valstybinės
kultūros paveldo komisijos ...

Daugiau rezultatų iš vkpk.lt »

Naujienos

Kupiškio paveldas. Tapatumo
paieškos ir paveldotvarkos ...

Paveldo komisijos pirmininkė

Paveldo komisijos pirmininkas
DOC. DR. VAIDUTĖ ŠČIGLIENĖ.

Istorija

– Kultūros komiteto) teikimu, 4
narius – Ministras Pirmininkas ...

https://rekvizitai.vz.lt › imone › Ir_valstybine_kulturos_...

Lietuvos Respublikos Valstybinė kultūros paveldo komisija

Lietuvos Respublikos Valstybinė kultūros paveldo komisija (Lietuvos Respublikos Valstybinė Kultūros Paveldo Komisija) 288700520. Lietuvos įmonių katalogas.

★★★★★ Reitingas: 7,7/10 - 10 balsų

Šiame puslapyje lankėtės daug kartų. Pastarasis apsilankymas: 21.12.23

Lietuvos Respublikos Valstybinė kultūros paveldo komisija

Svetainė Nuorodos Įsisaugoti Skambinti

4,6 ★★★★★ 7 „Google“ atsiliepimai

Paveldo apsaugos įstaiga Vilniuje

Adresas: Rūdninkų g. 13, Vilnius 01135

Valandos: Netrukus bus uždaryta 17 · Atidaroma: pn, 08 ▾

Telefonas: (8-5) 212 6711

Pasiūlyti redagavimą · Esate šios įmonės savininkas (-ė)?

Žinote šią vietą? Pasidalykite naujausia informacija

Klausimai ir atsakymai

Būkite pirmieji uždavę klausimą

Užduokite klausimą

¹³ 2021-04-27 Seimo dar vienai kadencijai skirta narė.

¹⁴ 2021-04-27 Seimo skirta narė dr. Erika Kielė pakeitė iki tol buvusių Paveldo komisijos narę Jūratę Markevičienę.

2021 m. sudarytos Paveldo komisijos darbo grupės.

- Dėl Paveldotvarkos programos vertinimo.
- Dėl kultūros paveldo apskaitos problemų.
- Dėl kultūros paveldo tyrimų problemų.
- Dėl UNESCO Pasaulio kultūros ir gamtos paveldo apsaugos konvencijos (toliau – Pasaulio paveldo konvencija) įgyvendinimo.
- Dėl statybų Vilniaus baroko ansambliuose tyrimo.
- Dėl kultūros paveldo atkūrimo sampratos.
- Dėl neprivatizuotinių dvarų problemų.
- Dėl istorinės atminties įamžinimo ir pateikties nuostatų.
- Dėl meno kūrinių architektūroje problemų.
- Dėl Paveldo komisijos dalyvavimo viešojo intereso gynime.
- Dėl Kultūros paveldo departamento veiklos vertinimo.
- Dėl Specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymo 60 straipsnio keitimo.
- Dėl paveldosaugos problemų Trakuose.

Dalyvavimas kitų institucijų darbo grupėse ar pasitarimuose

Kultūros ministerijos kvietimu Paveldo komisijos pirmininkė doc. dr. Vaidutė Ščiglienė dalyvavo darbo grupės dėl UNESCO Pasaulio paveldo konvencijos nuostatų integravimo į Lietuvos Respublikos nacionalinę teisę veikloje; Paveldo komisijos pirmininkė doc. dr. Vaidutė Ščiglienė dalyvavo Priežiūros grupės dėl Kauno modernizmo architektūros įrašymo į UNESCO Pasaulio paveldo sąrašą paraiškos parengimo veikloje; Paveldo komisijos pirmininkė doc. dr. Vaidutė Ščiglienė bei Paveldosaugos ir strateginio planavimo skyriaus vedėja Viktorija Gadeikienė dalyvavo Projektų programos e.kultūra ekspertų kompetencijų tinklo veikloje.

Žemės ūkio ministerijos kvietimu Paveldo komisijos pirmininkė doc. dr. Vaidutė Ščiglienė dalyvavo Žemės ūkio ministerijos Tautinio paveldo produktų tarybos veikloje.

Lietuvos nacionalinės UNESCO komisijos kvietimu Paveldo komisijos narė dr. Dalia Vasiliūnienė dalyvavo Lietuvos nacionalinės UNESCO komisijos programos „Pasaulio atmintis“ Vykdomojo komiteto veikloje.

Kultūros paveldo departamento kvietimu Paveldo komisijos pirmininkė doc. dr. Vaidutė Ščiglienė dalyvavo Nekilnojamojo kultūros paveldo pažinimo sklaidos, atgaivinimo ir leidybos projektų paraiškų vertinimo ekspertų komisijos veikloje; Paveldo komisijos pirmininkė doc. dr. Vaidutė Ščiglienė dalyvavo ekspertų grupėje, kuri vertino paraiškas, pateiktas nekilnojamųjų kultūros vertybių tvarkybos darbų finansavimui iš Paveldotvar-

kos programai skirtų valstybės biudžeto lėšų; Paveldo komisijos pirmininkė doc. dr. Vaidutė Ščiglienė bei Paveldosaugos ir strateginio planavimo skyriaus vedėja Viktorija Gadeikienė dalyvavo darbo grupės, sudarytos parengti Inicijuojamų skelbti valstybės saugomais kultūros paveldo objektų atrankos kriterijų aprašo pakeitimo projektą, veikloje.

Valstybinio Kernavės kultūrinio rezervato kvietimu Paveldo komisijos narys Raimundas Balza deleguotas į Valstybinio Kernavės kultūrinio rezervato tarybą.

Šiaulių miesto savivaldybės kvietimu Paveldo komisijos pirmininkė doc. dr. Vaidutė Ščiglienė ir jos pavaduotojas Raimundas Balza dalyvavo Šiaulių miesto savivaldybės administracijos darbo grupės dėl Mozaikos „Šiauliai“, esančios adresu Tilžės g. 198, Šiauliuose, būklės vertinimo veikloje.

Institucijos valdymas

Audito ataskaitoje pateiktų rekomendacijų įgyvendinimas

Paveldo komisijos užsakymu 2020 m. buvo atliktas institucijos 2018–2019 m. veiklos auditas, siekiant visapusiškai įvertinti įstaigos valdymą, vidaus kontrolės įgyvendinimą, rizikų valdymą bei veiklos atitiktį nustatytiems teisės aktų reikalavimams. Atliekant veiklos auditą, įvertintas įstaigos veiklos teisinis reguliavimas, teisės aktų suderinamumas bei identifikuoti teisės aktai, būtini veiklos teisėtumui ir efektyvumui užtikrinti. Taip pat atliktas sutarčių sudarymo bei vykdymo, viešųjų pirkimų procedūrų vykdymo bei įforminimo, vidaus kontrolės įgyvendinimo vertinimas.

Atlikto Paveldo komisijos 2018–2020 m. veiklos audito išvadose buvo pateikta 21 rekomendacija. 2021 m. Paveldo komisija siekė įvykdyti audito ataskaitoje pateiktas rekomendacijas pagal metų pradžioje parengtą rekomendacijų įgyvendinimo planą. Visos rekomendacijos įvykdytos arba įgyvendinamos, tik viena rekomendacija¹⁵ perkelta į 2022 m. dėl planuojamų struktūrinių pokyčių. Ji bus įgyvendinama patvirtinus naują Paveldo komisijos administracijos struktūrą ir rengiant naujus vidaus teisės aktus.

Valstybės kontrolės atliktas auditas

Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės valstybiniai auditoriai atliko 2020 m. valstybės konsoliduotųjų finansinių ir biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinių valstybinį auditą, kurio metu buvo analizuojami ir Paveldo komisijos 2020 metų finansinių ataskaitų duomenys. Auditas pradėtas 2020-09-23 ir baigtas 2021-10-01.

¹⁵ Atlikti išsamią Valstybinės kultūros paveldo komisijos nuostatų ir Valstybinės kultūros paveldo komisijos darbo reglamento palyginamąją analizę. Išanalizavus priimti vieną sprendimą pasirinktinai, t. y; a) papildyti abu dokumentus, pakoreguoti taip, kad šie teisės aktai sąveikautų kaip vienas kitą papildantys dokumentai. Juose aiškiai atskirti reglamentavimo sritis; b) šiuos du teisės aktus sujungti į vieną, paliekant galioti aukštesnės galios teisės aktą – Nuostatus, kuriuos numato Valstybinės kultūros paveldo komisijos įstatymas.

Atlikus valstybinį auditą Paveldo komisijai buvo pateikti pastebėjimai dėl nustatytų dalykų, ir į juos buvo atsakyta raštu. Po paaiškinimų, įvertinus Paveldo komisijos 2020 metų finansinių ir biudžeto vykdymo ataskaitų teisingumą, valstybinio audito ataskaitoje Paveldo komisijai pastabų nepateikta.

Paveldo komisijos vidaus kontrolė

Paveldo komisijos pirmininkas 2021 m. liepos 13 d. įsakymu Nr. V-9 „Dėl Vidaus kontrolės įgyvendinimo Valstybinėje kultūros paveldo komisijoje tvarkos aprašo patvirtinimo“ patvirtino Vidaus kontrolės įgyvendinimo Valstybinėje kultūros paveldo komisijoje tvarkos aprašą ir jo priedus: Valstybinės kultūros paveldo komisijos veiklą reglamentuojančių įstatymų ir kitų teisės aktų sąrašą, Valstybinės kultūros paveldo komisijos pirmininko įsakymų, vidaus tvarkos aprašų ir taisyklių bei kitų vidaus kontrolės sistemos dokumentų sąrašą, Rizikos veiksnius, turinčius įtakos Valstybinės kultūros paveldo komisijos veiklos tikslų siekimui bei Valstybinės kultūros paveldo komisijos vidaus kontrolės politiką.

Finansinė informacija

Pagrindinis Paveldo komisijos, vykdančios valstybinės kultūros paveldo apsaugos politikos ir strategijos formavimo ir įgyvendinimo programą, finansavimo šaltinis buvo ir išlieka valstybės biudžeto lėšos. 2021 m. valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymu Nr. XIV-102 Paveldo komisijai patvirtinta biudžeto išlaidų sąmata 2021 metams – 330 tūkst. eurų. Palyginti su 2020 m., 2021 m. asignavimai padidėjo 36 tūkst. eurų. Visi asignavimai panaudoti pagal tikslinę paskirtį.

Paveldo komisijos administracijos struktūra

Paveldo komisijos administracijos struktūra, kurią sudaro 18,5 pareigybės, yra patvirtinta Paveldo komisijos pirmininko 2019 m. sausio 30 d. įsakymu Nr. V-12021.

2021 m. skirto finansavimo užteko tik 13 Paveldo komisijos administracijos pareigybių. Iš darbo užmokesčiui skirtų lėšų apmokamas ne tik administracijos, bet ir Paveldo komisijos narių atliekamas darbas. Į administracijos struktūrą Paveldo komisijos nariai neįeina.

2021 m. Paveldo komisijoje dirbo 11 darbuotojų (1 pareigūnas, 9 valstybės tarnautojai ir 1 darbuotojas pagal darbo sutartį): Paveldo komisijos pirmininkė doc. dr. Vaidutė Ščiglienė, Paveldosaugos ir strateginio planavimo skyriaus vedėja Viktorija Gadeikienė ir šio skyriaus vyriausieji specialistai Artūras Stepanovič ir Gytis Oržikauskas (nuo 2021 m. gruodžio mėn. nebedirba Paveldo komisijoje), Teisinio koordinavimo skyriaus vedėjas Ri-

VALSTYBINĖS KULTŪROS PAVELDO KOMISIJOS ADMINISTRACIJOS STRUKTŪRA

mantas Bitinas ir vyriausiasis specialistas Artūras Bundonis, Administracinio skyriaus vedėja Anželika Vėžienė (nuo 2021 m. lapkričio mėn. nebedirba Paveldo komisijoje) ir šio skyriaus vyriausiosios specialistės Justina Gasiūnienė, Erika Petunovienė (nuo 2021 m. lapkričio mėn. nebedirba Paveldo komisijoje) bei personalo specialistė (vadybininkė) Tatjana Andonova, Finansų ir bendrųjų reikalų skyriaus vedėja Alma Virginija Bačiulienė.

Veikianti struktūra

VALSTYBINĖS KULTŪROS PAVELDO KOMISIJOS ADMINISTRACIJOS STRUKTŪRA

PAGRINDINĖS PAVELDO KOMISIJOS VEIKLOS KRYPTYS

Paveldo komisijos misija – dalyvauti formuojant efektyvią, integralią kultūros paveldo apsaugos valstybės politiką ir strategiją, siekiant užtikrinti Lietuvos kultūros paveldo apsaugą, naudojimą ir perdavimą ateities kartoms, išsaugoti šias vertybes kaip autentiškas Lietuvos ir jos regionų istorijos, kultūros bei meno liudytojas bei valstybės tapatumo pamatą.

Strateginis tikslas – dalyvauti formuojant bendrą integralią Lietuvos kultūros paveldo apsaugos politiką ir strategiją, plėtoti Lietuvos Respublikos bendradarbiavimą su užsienio valstybėmis ir tarptautinėmis organizacijomis, stiprinti visuomenės kultūrinę tapatybę ir skatinti aktyvų dalyvavimą išsaugant Lietuvos kultūros paveldą.

Paveldo komisijos veikla buvo grindžiama ir organizuojama vadovaujantis 2021–2023 m. strateginiu veiklos planu ir 2021 m. veiklos planu, su kuriais galima susipažinti institucijos interneto svetainėje: <https://vkpk.lt/administracine-informacija/planavimo-dokumentai/>.

Strateginis tikslas

Dalyvauti formuojant bendrą integralią Lietuvos kultūros paveldo apsaugos politiką ir strategiją, plėtoti Lietuvos Respublikos bendradarbiavimą su užsienio valstybėmis ir tarptautinėmis organizacijomis, stiprinti visuomenės kultūrinę tapatybę ir skatinti aktyvų dalyvavimą išsaugant Lietuvos kultūros paveldą.

Programos tikslas

Nustatyti paveldosaugos prioritetus nacionaliniu mastu.

Uždavinys

Formuoti integralią, su kitomis valstybės ūkio valdymo sritimis susijusią, kultūros paveldo apsaugos politiką ir strategiją, siekti Lietuvoje esančių, į UNESCO Pasaulio paveldo sąrašą įrašytų kultūros paveldo vietovių apsaugos gerinimo, analizuoti ir vertinti informaciją apie kultūros paveldo būklę ir apsaugos tendencijas.

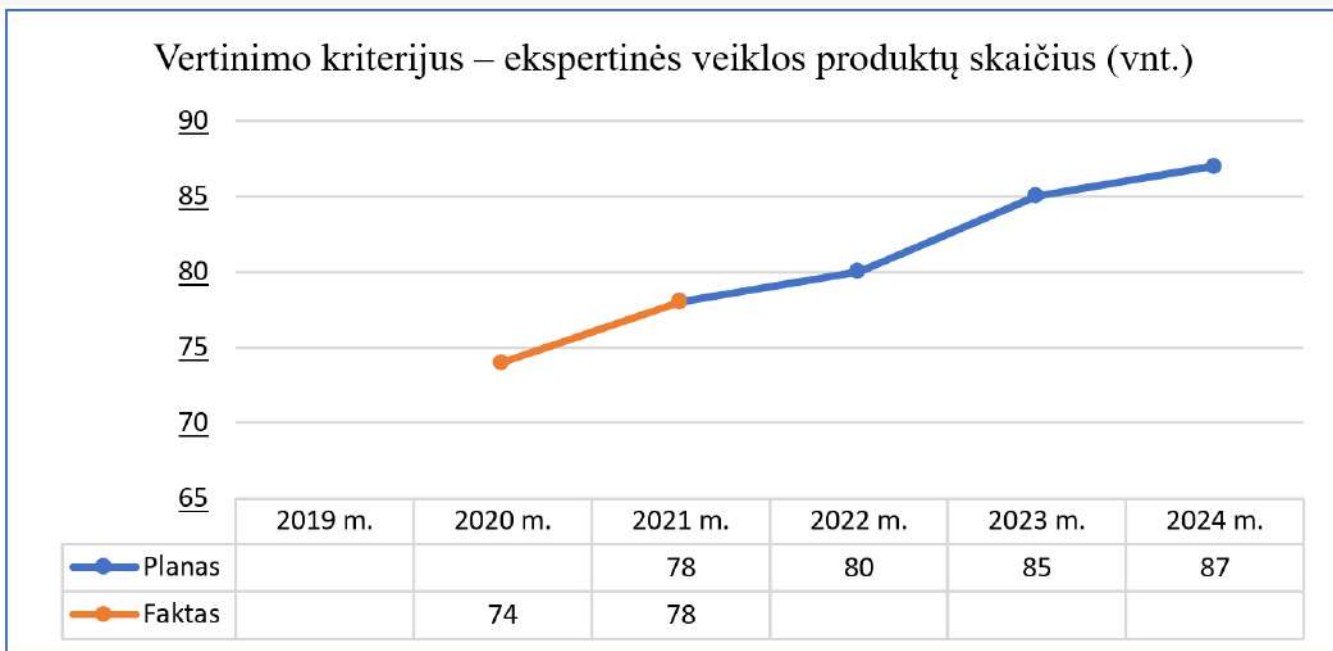
1 lentelė. Strateginį tikslą įgyvendinančios programos ir Lietuvos Respublikos atitinkamų metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatyme patvirtintų asignavimų panaudojimas

Programos kodas	Programos pavadinimas	Asignavimų panaudojimas (tūkst. eur)			
		Asignavimų planas	Asignavimų planas*, įskaitant patikslinimus ataskaitiniam laikotarpiui	Panaudota asignavimų	Panaudota asignavimų nuo asignavimų, nurodytų asignavimų plane, įskaitant patikslinimus ataskaitiniam laikotarpiui, dalis (proc.)**
1	2	3	4	5	6
01	Valstybinės kultūros paveldo apsaugos politikos ir strategijos formavimas ir įgyvendinimas	330	330	329,9	99,97 arba 100
Iš jų ES ir kita tarptautinė finansinė parama		—	—	—	—

* Jeigu asignavimų plane, įskaitant patikslinimus ataskaitiniam laikotarpiui, asignavimai didėja ar mažėja daugiau nei 5 proc. lyginant su asignavimais, nurodytais asignavimų plane, to priežastys trumpai paaiškinamos po lentele. Paaiškinimai pateikiami dėl patikslintų asignavimų programos lygiu.

** Jeigu asignavimų panaudojimo procento nuokrypiai viršija 10 proc., jie ir jų priežastys trumpai paaiškinami po lentele.

Programos tikslo įgyvendinimas:

Tai naujas vertinimo kriterijus, kuris taikomas tik nuo 2021 m. Ekspertinės veiklos produktų skaičius – sprendimų, nutarimų, išvadų dėl teisės aktų tobulinimo, posėdžių, raštų Seimui, Respublikos Prezidentui, Vyriausybei, renginių, skirtų kultūros paveldo apsaugos strategijos formavimui, tarptautinių renginių ir sklaidos pranešimų skaičius (vnt.).

2021 m. Paveldo komisija teikė išvadas ir siūlymus valstybinės kultūros paveldo apsaugos politikos, jos įgyvendinimo, vertinimo ir tobulinimo klausimais. Išvados ir siūlymai buvo teikiami atsižvelgiant į 2021 m. veiklos plane numatytas svarstyti problemines temas bei į 2021 m. paveldosaugos tendencijas. Paveldosaugos problemų nagrinėjimas buvo siejamas su veiklos tikslu – įvardinti Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymo taikymo praktikos problemas ir teikti siūlymus dėl įstatymo keitimo.

Taip pat buvo tęsiama į UNESCO Pasaulio paveldo sąrašą įrašytų vietovių apsaugos stebėseną, siekiant jų apsaugą gerinti, analizuota ir vertinta informacija apie materialųjį ir nematerialųjį kultūros paveldą, nagrinėtas kultūros paveldo apskaitos procesas, atkūrimo sampratos problematika, nekilnojamojo kultūros paveldo tyrimų reglamentavimas bei kiti klausimai. Kaip ir kasmet, vykdytas kultūros paveldo aktualizavimas.

Valstybinės kultūros paveldo komisijos įstatyme įvardinti šie Paveldo komisijos uždaviniai ir jiems įgyvendinti numatytos funkcijos:

1 uždavinys – dalyvauti rengiant kultūros paveldo apsaugos politiką ir strategiją reglamentuojančių teisės aktų projektus ir stebėti, kaip jie įgyvendinami.

- Paveldo komisija konsultuoja ir (ar) teikia siūlymus Seimui, Respublikos Prezidentui, Vyriausybei, Kultūros ministerijai, Kultūros paveldo departamentui, savivaldybių institucijoms, įstaigoms, kitoms valstybės institucijoms kultūros paveldo apsaugos politikos ir strategijos formavimo ir jų įgyvendinimo klausimais;
- rengia įstatymų ir kitų teisės aktų, susijusių su kultūros paveldo apsauga, projektus ir teikia išvadas ir siūlymus Seimui, Respublikos Prezidentui, Vyriausybei, Kultūros ministerijai, Kultūros paveldo departamentui ir kitoms valstybės institucijoms dėl Lietuvos Respublikos įstatymų ir kitų teisės aktų, reglamentuojančių kultūros paveldo apsaugą, projektų.

2 uždavinys – teikti išvadas Seimui, Respublikos Prezidentui, Vyriausybei, Kultūros ministerijai, Kultūros paveldo departamentui, savivaldybių institucijoms, įstaigoms, kitoms valstybės institucijoms dėl kultūros paveldo apsaugos ir būklės.

- Paveldo komisija teikia išvadas ir siūlymus Seimui, Respublikos Prezidentui, Vyriausybei dėl kultūros paveldo apsaugos institucijų veiklos ir tarpinstitucinio bendradarbiavimo gerinimo;
- teikia išvadas Seimui, Respublikos Prezidentui, Vyriausybei, Kultūros ministerijai, Kultūros paveldo departamentui, savivaldybių institucijoms, kitoms valstybės institucijoms dėl kultūros paveldo apsaugos strategijos įgyvendinimo ir prioritetinio finansavimo;
- teikia siūlymus Seimui, Respublikos Prezidentui, Vyriausybei dėl Lietuvos Respublikos tarptautinių sutarčių, susijusių su kultūros paveldo apsauga, pasirašymo, ratifikavimo ir denonsavimo;
- analizuoja ir vertina kultūros paveldo apsaugos tendencijas, jų ryšį su valstybės vykdoma kitų valdymo sričių politika;
- vertina ir teikia išvadas dėl kultūros paveldo apsaugos politikos ir strategijos įgyvendinimo programų ir dėl biudžeto lėšų, skirtų kultūros paveldo apsaugai, panaudojimo;
- vertina kultūros paveldo apsaugos valstybinio administravimo funkcijas atliekančios institucijos metines veiklos ataskaitas ir savivaldybių institucijų, įstaigų veiklą kultūros paveldo apsaugos požiūriu;
- svarsto ir aprobuoja siūlymus kultūros paveldo objektus ar vietas skelbti kultūros paminklais ar panaikinti jų apsaugą;

- svarsto ir aprobuoja siūlymus nacionalinio reikšmingumo lygmens kultūros paveldo objektus ir vietas, kurie neskelbiami kultūros paminklais, skelbti valstybės saugomais ar panaikinti jų apsaugą;
- svarsto ir aprobuoja siūlymus kilnojamąsias kultūros vertybes įrašyti į Kultūros vertybių registrą ar išbraukti iš jo.

3 uždavinys – aktualizuoti kultūros paveldą visuomenėje.

- Paveldo komisija svarsto visuomenės keliamus klausimus dėl kultūros paveldo apsaugos;
- teikia visuomenei informaciją apie Paveldo komisijos veiklą;

4 uždavinys – vertinti UNESCO Pasaulio paveldo komitetui teikiamas periodines pasaulio paveldo objektų Lietuvoje būklės ataskaitas.

5 uždavinys – bendradarbiauti su Lietuvos ir tarptautinėmis institucijomis sprendžiant aktualias kultūros paveldo problemas:

- Paveldo komisija bendradarbiauja su kitų valstybių institucijomis ir tarptautinėmis organizacijomis kultūros paveldo apsaugos klausimais.

Vadovaujantis Valstybinės kultūros paveldo komisijos įstatymo 7 straipsnio 1–2 dalimis ir Paveldo komisijos nuostatų 26 p., 2021 m. įvyko 15 posėdžių, iš jų 2 išvažiuojamieji posėdžiai (į Kupiškio r. savivaldybę¹⁶ ir į Kultūros ministeriją¹⁷) bei 5 nevieši Paveldo komisijos posėdžiai.

Buvo priimti 5 Paveldo komisijos sprendimai ir 14 Paveldo komisijos nutarimų.

- Sprendimas „Dėl UNESCO Pasaulio kultūros ir gamtos paveldo apsaugos konvencijos nuostatų įgyvendinimo Lietuvos nacionalinėje teisėje“.
- Sprendimas „Dėl kultūros paveldo dokumentavimo centro“.
- Sprendimas „Dėl Kultūros paveldo departamento prie Kultūros ministerijos 2020 metų veiklos ataskaitos“.
- Sprendimas „Dėl Klaipėdos pašto stoties statinių komplekso (u. k. 24819) paskelbimo kultūros paminklu“.
- Sprendimas „Dėl Nekilnojamųjų kultūros vertybių tvarkybos darbų (paveldotvarkos) finansavimo programos įgyvendinimo“.
- 7 nutarimai „Dėl kilnojamųjų kultūros vertybių, registruotų Kultūros vertybių registre kaip nekilnojamosios, duomenų tikslinimo ir kilnojamųjų daiktų, turinčių kultūrinę vertę, įrašymo į Kultūros vertybių registrą“ (iš viso dėl 431 vertybės).

¹⁶ Kupiškio rajono savivaldybės mero Dainiaus Bardausko 2021-10-11 kvietimu susipažinti su vykdomais paveldosaugos darbais Kupiškio rajone, apsikeisti mintimis ir idėjomis.

¹⁷ Paveldo komisijos iniciatyva 2021-10-28 įvyko susitikimas su kultūros ministru Simonu Kairiu reaguojant į kultūros ministro pasisakymus žiniasklaidoje.

- Nutarimas „Dėl Anulyno kapinyno skelbimo valstybės saugomu kultūros paveldo objektu“.
- Nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plano patvirtinimo“ projekto“.
- Nutarimas „Dėl Valstybinės kultūros paveldo komisijos 2020 metų veiklos ataskaitos patvirtinimo“.
- Nutarimas „Dėl Valstybinės kultūros paveldo komisijos 2021–2023 metų strateginio veiklos plano ir 2021 metų programos sąmatos patvirtinimo“.
- 2 nutarimai „Dėl Valstybinės kultūros paveldo komisijos 2021 metų veiklos plano patvirtinimo“ (ir plano keitimo).
- Nutarimas „Dėl Valstybinės kultūros paveldo komisijos 2022 metų veiklos plano patvirtinimo“.

Įvyko 23 Paveldo komisijos sudarytų darbo grupių posėdžiai: dėl Paveldotvarkos programos vertinimo; dėl kultūros paveldo apskaitos problemų; dėl kultūros paveldo tyrimų problemų; dėl UNESCO Pasaulio paveldo konvencijos įgyvendinimo; dėl statybų Vilniaus baroko ansambliuose tyrimo; dėl kultūros paveldo atkūrimo sampratos; dėl neprivatizuotinių dvarų problemų; dėl istorinės atminties įamžinimo ir pateikties nuostatų; dėl meno kūrinių architektūroje problemų; dėl Paveldo komisijos dalyvavimo viešojo intereso gynime; dėl Kultūros paveldo departamento veiklos vertinimo; dėl Specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymo 60 straipsnio keitimo; dėl paveldosaugos problemų Trakuose. Kai kurie probleminiai klausimai buvo nagrinėjami keliuose darbo grupės posėdžiuose, neapsiribojat vienu pasitarimu.

PAVELDO KOMISIJOS 2021 METŲ VEIKLOS REZULTATAI

2021 m. Paveldo komisija nagrinėjo klausimus, susijusius su kultūros paveldo apsaugos politika ir strategija. Teiktos rekomendacijos Vyriausybei, Respublikos Prezidentui, Seimo Kultūros komitetui, Kultūros ministerijai, Aplinkos ministerijai, Kultūros paveldo departamentui ir kitiems subjektams.

Paveldo komisija kasmet atlieka priimtų sprendimų įgyvendinimo analizę. Analizuojami prieš dvejus metus priimti sprendimai. 2021 m. buvo įvertinti 2019 m. sprendimai (priedas Nr. 1). Taip pat buvo analizuoti 2020 m. ir 2021 m. sprendimai, tačiau šių sprendimų įgyvendinimo dar negalima vertinti kaip galutinio rezultato dėl per trumpo rekomendacijų įgyvendinimo tarpsnio. Rekomendacijų įgyvendinimo rodikliai priklauso taip pat ir nuo valstybės prioritetų nustatymo ir finansavimo galimybių kultūros paveldo apsaugos požiūriu.

DALYVAVIMAS FORMUOJANT IR ĮGYVENDINANT KULTŪROS PAVELDO APSAUGOS POLITIKĄ IR STRATEGIJĄ

Dėl kultūros paveldo dokumentavimo centro

2021 m. buvo tęsiamas veiklos plane numatytas kultūros paveldo tyrimų problematikos klausimo nagrinėjimas. Siekiant identifikuoti esamas problemas ir rasti tinkamus šių problemų sprendimų būdus, du kartus buvo organizuoti tarpinstituciniai pasitarimai, ir po darbo grupių diskusijų Paveldo komisija 2021 m. liepos 2 d. priėmė sprendimą Nr. S-2(6.2.-243) „Dėl kultūros paveldo dokumentavimo centro“ (priimtas vienbalsiai). Sprendime konstatuota, kad Lietuvoje tyrimų ir jų pagrindu atliktų darbų archyvavimas, saugojimas ir viešinimas yra viena esminių neišspręstų kultūros paveldo apsaugos sistemos dalių. Šalyje valstybiniu lygmeniu skiriama nepakankamai dėmesio. Kultūros vertybių registro valdytojas Kultūros paveldo departamentas Kultūros vertybių registre viešina tik dalies atliktų tyrimų medžiagos nuorodas ir kol kas nenumato pilno taikomųjų mokslinių ataskaitų viešinimo.

Paveldo komisija atliko tyrimą, kurio respondentai buvo Lietuvos Respublikos restauratorių sąjungos, Lietuvos archeologijos draugijos, Lietuvos vyriausiojo archyvaro tarnybos, Lietuvos kultūros paveldo skaitmeninimo tarybos, Lietuvos muziejų informacijos, skaitmeninimo ir LIMIS centro, Kultūros paveldo centro, Kultūros paveldo departamento, Valstybinės teritorijų planavimo ir statybos inspekcijos, Kauno technologijos universiteto, Vilniaus dailės akademijos, Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos (atsakingos už Lietuvos virtualią biblioteką eLABa, virtualią kultūros paveldo sistemą ir projektą *e.paveldas*) atstovai, ir nustatė, kad įvairialypiai kultūros paveldo tyrimų duomenys yra saugomi daugybės privačių archyvų ir institucijų, kurios beveik nesusijusios su paveldo tyrimais bei apsauga, fonduose. Kultūros vertybių registro duomenų tikslinimo ir vertingųjų savybių aktų ruošimo procese gauti duomenys kaupiami Kultūros paveldo centro (kurio steigėjas yra Kultūros paveldo departamentas) paveldo-

saugos bibliotekoje ir šios institucijos skyriuose. Savivaldai aktualių paveldo objektų tyrimų ataskaitos ir paveldotvarkos projektai yra saugomi savivaldybių skyriuose. Dalis medžiagos patenka į Kultūros paveldo departamento teritorinius skyrius. Tyrimų ataskaitos teikiamos Kultūros paveldo departamentui, kuris pateikimo faktą registruoja Kultūros vertybių registre. Kultūros paveldo departamentas į Kultūros vertybių registrą įkelia tyrimų medžiagos nuorodas, kai kada ataskaitas, tačiau neskiria dėmesio fiziniam į duomenų bazę nepatekusios medžiagos archyvavimui centriniame padalinyje ir teritoriniuose skyriuose. Dalį tyrimų įvairių programų ar projektų lėšomis atlieka švietimo įstaigos ir moksliniai įvairių sričių institutai, muziejai, draugijos, institucijos ir pavieniai tyrėjai. Tyrimų ataskaitos iš dalies yra publikuojamos įvairiuose leidiniuose ir yra nuolat prieinamos, tačiau dalis tokių tyrimų rezultatų skaitmeninami trumpalaikių projektų lėšomis, sukurti virtualūs produktai yra fragmentiški, išskirstyti po įvairias skaitmenines, dažnai tarpusavyje nesusietas, bazes. Jų paruošimo medžiaga lieka asmeniniuose tyrėjų ar organizacijų skyrių fonduose, todėl tik maža tyrimų dalis patenka į bibliotekas ir dažnai yra viešai neprieinama. Iki 1993 m. Paminklų restauravimo ir projektavimo institute buvusi tyrimų medžiaga perduota Vilniaus regioniniam valstybės archyvui (kur ji yra puikiai sutvarkyta), tačiau už sistemos ribų palikta neskaitmeninta, dažnai vienetinė tyrėjų asmeninių archyvų ir reorganizuojamų paveldotvarkos įstaigų fondų tyrimų bei restauravimo darbų dokumentacija. Vangiai kaupiami duomenys apie į Kultūros vertybių registrą neįtrauktus, sunykusius ar nykstančius, tačiau paveldo suvokimui svarbius objektus.

Paveldo komisija taip pat nustatė, kad įvairių fondų tyrimų dokumentacija nėra archyvuojama pagal vieningą sistemą, sukurtą remiantis bendrais archyvavimo srities bei specifiniais paveldo reikalavimais. Kultūros paveldo departamente, jo teritoriniuose skyriuose, savivaldybių skyriuose, mokslo įstaigose ar kitur esanti medžiaga dažnai visai nėra tvarkoma. Kultūros paveldo objektams skirtus tyrimus reglamentuojantys paveldo tvarkybos reglamentai, apibrėžiantys bendrą ar kai kada būtinų tyrimų nomenklatūrą, jų atlikimo ir ataskaitų rengimo, prieinamumo ir viešinimo tvarką, yra painūs, tarpusavyje nesusieti, kai kurie iki šiol nebaigti formuoti. Išimtimi, t. y. gerosios praktikos pavyzdžiu, galima laikyti archeologinio paveldo sritį, kurioje tyrimų įforminimo, pateikimo, saugojimo tvarka įteisinta vienu dokumentu – paveldo tvarkybos reglamentu PTR 2.13.01:2011 „Archeologinio paveldo tvarkyba“.

Įvertinus konstatuotas problemas, sprendime siūloma Kultūros ministerijai skubos tvarka parengti subalansuotą ir tvarią, finansiniais valstybės įsipareigojimais paremtą (kaupimo, archyvavimo, prieinamumo ir viešinimo proceso) strategiją tyrimo duomenų srauto valdymui, panaudojant esamų paveldosaugos institucijų įdirbį, patirtį, materialinius

ir žmogiškuosius išteklius. Strategijos realizavimui būtina numatyti realias lėšas ir galimus jų šaltinius (ilgalaikį programinį ir projektinį finansavimus); formuojant valstybinę kultūros paveldo apsaugos strategiją ir siekiant išvengti funkcijų dubliavimosi, nustatyti griežtą proceso dalyvių hierarchiją, kiekvienam jų priskiriant aiškias funkcijas, finansiniais įsipareigojimais pagrįstą atskaitomybę; inicijuoti kultūros paveldo objektų (registrinių, galimai vertingų neregistrinių, esančių savivaldybių dispozicijoje, nykstančių ir jau sunykusių) tyrimų sąvado parengimą topografiniu (pagal vietą ar adresą) principu; sąvado sutrumpintame variante pateikti trumpos tyrimų dokumentų anotacijas ir nurodyti jų saugojimo vietas, išplėstiniame – prieigas prie galimai platesnės informacijos per esamas sąsajas į pagrindines duomenų bazines; Kultūros paveldo centrą pertvarkyti arba reorganizuoti į kultūros paveldo tyrimų ir dokumentavimo centro – apskaitos dokumentų ir tyrimų sąvado valdytojo funkcijas atliekančią įstaigą, kaupiančią duomenų banką, kurio informacija skirta Kultūros vertybių registro ir inventorizavimo fondo sudarymui ir viešinimui (šias funkcijas realizuoja Kultūros paveldo departamentas). Institucija turi būti įpareigota rinkti ir pagal bylų nomenklatūrą archyvuoti tyrėjų asmeninių archyvų, reorganizuojamų paveldotvarkos įstaigų, be valdytojų likusių fondų, iki skaitmeninio laikotarpio sukurtą tyrimų ir restauravimo darbų medžiagą. Dokumentų sąvado kūrimui ir valdymui bei kitų, centrui naujai priskirtų funkcijų vykdymui, turi būti skiriamas pastovus ilgalaikis programinis finansavimas; formuojant paveldo dokumentų skaitmeninimo politiką nustatyti prioritetą pagal tai, kaip medžiaga atitinka autentišką objekto išsaugojimą ateities kartoms užtikrinančių specialistų, sprendimus priimančių subjektų bei paveldo naudotojų poreikius; suformuoti tarpdisciplininę darbo grupę, susidedančią iš Kultūros paveldo departamento, Kultūros paveldo centro, Kultūros ministerijos, Lietuvos vyriausiojo archyvaro tarnybos, Valstybinės kultūros paveldo komisijos, Restauratorių sąjungos, Lietuvos archeologijos draugijos, Lietuvos dailės istorikų draugijos, Restauravimo tarybos, nekilnojamųjų kultūros paveldo vertinimo tarybų ir kitų suinteresuotų institucijų atstovų, skirtos Kultūros paveldo tyrimų dokumentų kaupimo, archyvavimo ir viešo pasiekiamumo poįstatyminių teisės aktų sukūrimui; kreiptis į Lietuvos vyriausiojo archyvaro tarnybą, kad teiktų pasiūlymus ir padėtų suformuoti paveldo apskaitos, tyrimų ir restauravimo dokumentų kaupimo ir valdymo praktiką.

Lietuvos kultūros tarybai ir Lietuvos mokslo tarybai rekomenduota numatyti, kad jeigu šių įstaigų lėšomis bus finansuojami kultūros paveldo moksliniai tyrimai ar projektai, susiję su kultūros paveldo srities tyrimais, sutartyse su tyrimų ar projektų vykdytojais būtų numatyta procedūra tokių tyrimų dokumentacijos kopiją teikti archyvuoti kultūros paveldo tyrimų ir dokumentavimo centro apskaitos dokumentų ir tyrimų sąvado valdytojo funkcijas atliekančiai įstaigai, o Kultūros paveldo departamentui siūlyta skirti esminį dė-

mesį kultūros paveldo tyrimų dokumentacijos saugojimo, archyvavimo ir prieinamumo užtikrinimui, atkreipiant dėmesį į dokumentacijos saugojimo problemas teritoriniuose skyriuose, taip pat skirti dėmesį Lietuvos Respublikos kultūros ministro 2020 m. lapkričio 16 d. įsakymu Nr. ĮV-1374 patvirtinto „2020–2024 metų Kultūros paveldo išsaugojimo ir aktualizavimo politikos veiksmų plano“ nuostatomis įgyvendinti. Viešinimo prasme – ypač svarbu rasti resursų ir imtis veiksmų Kultūros paveldo registro sąsajai su e.paveldas duomenų baze sukurti.

2021-10-28 susitikime su kultūros ministru dar kartą buvo priminta apie šią probleminę sritį ir numatyta grįžti prie minėto sprendimo aptarimo bei galimo įgyvendinimo.

Dėl Nekilnojamųjų kultūros vertybių tvarkybos darbų (paveldotvarkos) finansavimo 2021–2023 metų programos

Nekilnojamųjų kultūros vertybių tvarkybos darbų (paveldotvarkos) finansavimo 2021–2023 metų programos klausimas buvo nagrinėjamas kompleksiškai. Programa buvo pristatyta Paveldo komisijos organizuotoje 2021 m. balandžio 30 d. apskritojo stalo diskusijoje „Kultūros paveldo tvarkybos prioritetinės kryptys – efektyvios paveldosaugos pagrindas“. Buvo aptartos aktualios sisteminės paveldosaugos problemos bei klausimai, kuriuos kelia Nekilnojamųjų kultūros vertybių tvarkybos darbų finansavimo tvarkos aprašo (pagal kurį sudaromos paveldotvarkos programos) nuostatų taikymas praktikoje. Šiame tarpinstituciniame pasitarime dalyvavo Kultūros paveldo departamento, Seimo Kultūros komiteto, Kultūros ministerijos, Kultūros infrastruktūros centro, Respublikos Prezidento Švietimo, mokslo ir kultūros grupės ir Paveldo komisijos atstovai.

Aptariamas klausimas buvo du kartus svarstytas Paveldo komisijos posėdžiuose ir po įvairiapusių diskusijų 2021 m. spalio 29 d. buvo priimtas Paveldo komisijos sprendimas Nr. S-5(6.2.-246) „Dėl nekilnojamųjų kultūros vertybių tvarkybos darbų (paveldotvarkos) finansavimo programos įgyvendinimo“.

Sprendime konstatuota, kad valstybės finansavimas šiai sričiai yra nepakankamas, todėl nėra užtikrinamas tinkamas kultūros paveldo išsaugojimas. Atsižvelgiant į esamą situaciją buvo pasiūlyta Seimui, Vyriausybei ir Respublikos Prezidentui kultūros paveldo tvarkybai ir privačios nuosavybės – prieinamų visuomenei lankyti valstybės saugomų nekilnojamojo kultūros paveldo objektų tvarkomųjų paveldosaugos darbų išlaidų kompensavimui skiriamo finansavimo didinimą laikyti prioritetiniu valstybinės kultūros paveldo apsaugos politikos formavimo uždaviniu ir imtis atitinkamų veiksmų siekiant padidinti šios srities finansavimo apimtį. Taip pat buvo siūlyta Vyriausybei kartu su Kultūros ministerija parengti ilgalaikę paveldotvarkos strategiją, numatant aiškas kultūros paveldo tvarkybos kryptis, siektinus tikslus, jų įgyvendinimo uždavinius, prevencinės priežiūros sąlygas ir prielaidas, investicijų ir mecenatų pritraukimo nekilnojamojo kultūros paveldo tvarkybai

būdus. Paveldo komisija mano, kad siekiant užtikrinti efektyvesnį nekilnojamojo kultūros paveldo išsaugojimą ir padidinti jo tvarkybos finansavimą, būtų tikslinga įsteigti kultūros paveldo rėmimo fondą. Todėl Vyriausybei buvo siūlyta inicijuoti Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymo pakeitimus, numatant jame kultūros paveldo rėmimo fondo steigimo galimybę bei atskiru teisės aktu nustatant šio fondo lėšų kaupimo, panaudojimo tikslus ir tvarką. Be to, siekiant kompleksinių tvarkybos investicijų į prioritetinius kultūros paveldo objektus, Vyriausybei siūlyta sudaryti atitinkamų projektų, kuriems galėtų būti panaudotos įvairių institucijų lėšos, sąrašą bei patvirtinti finansavimo šaltinius.

Reaguodamos į Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanclerio pavedimą, Kultūros ministerija ir Finansų ministerija pateikė savo nuomonę dėl sprendime įvardintų rekomendacijų. Paveldo komisija mano, kad ministerijų lygmens sprendimų kultūros paveldo finansavimo klausimu nepakanka, čia būtinas aukščiausiųjų valstybės valdžios institucijų apsisprendimas.

Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plano

Paveldo komisija, susipažinusi su Vyriausybės nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plano patvirtinimo“ projektu (Reg. Nr. 21-20649), teikė pasiūlymus, kaip jį tobulinti. 2021 m. kovo 8 d. neeiliniame Paveldo komisijos posėdyje buvo priimtas nutarimas Nr. N-5 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plano patvirtinimo“ projekto“. Nutarime siūlyta Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plane numatyti Lietuvai reikšmingo kultūros paveldo, esančio užsienyje, paieškos organizavimo veiksmą, kadangi patvirtintus naują Lietuvos Respublikos teritorijos bendrąjį planą ir jo įgyvendinimo priemonių planą, duomenys apie užsienyje esantį Lietuvai reikšmingą kultūros paveldą renkami ir sisteminami nebebus. Taip pat buvo pasiūlyta Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plane numatyti neatidėliotiną inventorizavimo vykdymą, t. y. numatyti veiksmą – pradėti nekilnojamojo kultūros paveldo inventorizavimą įtraukiant į inventorių visus galimus jam priskirti kūrinius ir kitus daiktus

Paveldo komisija, būdama ekspertė ir patarėja valstybinės kultūros paveldo apsaugos politikos, jos įgyvendinimo, vertinimo ir tobulinimo klausimais, siūlė Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plane numatyti Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos ir Kilnojamųjų kultūros vertybių apsaugos įstatymų naujų redakcijų parengimą, užtikrinant jų suderinamumą. Buvo pažymėta, kad siekiant efektyvesnės kultūros paveldo apsaugos turi būti parengtas ne tik Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymo projektas, bet ir Kilnojamųjų kultūros vertybių apsaugos įstatymo projektas juos tarpusavyje harmonizuojant ir išdėstant naujomis redakcijomis.

Į Paveldo komisijos nutarimą nebuvo atsižvelgta, tačiau reaguodama į teiktus siūlymus Vyriausybės kanceliarija informavo, kad *Komisijos nuomonė ir ekspertinis vertinimas bei ilgametė patirtis, formuojant kultūros paveldo politiką, mums yra labai vertingi ir labai svarbūs*¹⁸.

Teisėkūra

Dėl Specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymo Nr. XIII-2166 60 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto.

Reaguojant į Seimo Kultūros komiteto 2021 m. sausio 20 d. raštą, kuriuo buvo prašoma teikti siūlymus dėl Lietuvos Respublikos specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymo Nr. XIII-2166 60 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIP-5324, Paveldo komisija sudarė tarpinstitucinę darbo grupę, kuri komisijai teikė siūlymus. Darbo grupės narių nuomonės išsiskyrė, dėl to Paveldo komisijos balsavimui buvo teikiami trys galimi pirmiau minėto įstatymo projekto tobulinimo variantai. 2021 m. sausio 29 d. Paveldo komisijos posėdyje buvo balsuota dėl trijų projekto variantų ir Seimo Kultūros komitetui buvo pateiktas daugiausia balsų surinkęs siūlymas. Paveldo komisijos nuomone, būtina plėsti kultūros paveldo objektų, kurių teritorijose draudžiama statyti *naujus* statinius, nesusijusius su kultūros paveldo apsauga, kaip numatyta Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymo (toliau – NKPAI) 4 straipsnio 1 dalyje, t. y. apskaita, skelbimu saugomu, saugojimu-tvarkyba ir naudojimu, pažinimu, jo sklaida, atgaivinimu (reabilitacija) rata, ne-

apsiribojant vien kultūros paminklais. Nacionalinio reikšmingumo lygmens kultūros paveldo objektai yra ir paskelbti valstybės saugomais, ir registriniais, tačiau jų vertės dažnai yra tapačios, tad išskiriant tik kultūros paminklų teritorijas būtų labai susiaurinta šios siūlomos teisės normos galiojimo kultūros paveldo objektų teritorijoms apimtis. Taip pat keičiant kultūros paveldo objekto teritorijos ribas turi būti įvertinami ne bet kokie šio objekto istorinę raidą patvirtinantys faktai, o tik tie, kurie

*Seimo Kultūros komiteto 2021 m. balandžio 28 d.
posėdis dėl Specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymo
Nr. XIII-2166 60 straipsnio pakeitimo*

¹⁸ Iš Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijos Viešojo valdymo grupės patarėjos Dianos Varnaitės elektroninio laiško.

lemia vertingųjų savybių reikšmingumą.

Šiuo metu įstatymo projekto svarstymas sustojęs Seime.

Įstatymų ir kitų teisės aktų, susijusių su kultūros paveldo apsauga, projektų rengimas

Paveldo komisija teikė pastabas ir pasiūlymus dėl toliau vardijamų derinti teiktų teisės aktų projektų.

1. Dėl Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymo 2, 5 straipsnių pakeitimo ir įstatymo papildymo nauju 4 straipsniu įstatymo projekto.
2. Dėl Kilnojamųjų kultūros vertybių apsaugos įstatymo 2, 4, 18 straipsnių pakeitimo ir priedo pakeitimo įstatymo projekto ir Administracinių nusižengimų kodekso papildymo 314¹ straipsniu ir priedo pakeitimo įstatymo projekto.
3. Dėl Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymo Nr. I-733 21 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto.
4. Dėl Saugomų teritorijų įstatymo Nr. I-301 27 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto.
5. Dėl Vyriausybės nutarimo „Dėl dokumentų valdymo bendrosios informacinės sistemos paslaugų naudojimo“ projekto.
6. Dėl užsieniečio paso blanko (identifikavimo kodas 00925-A2) eskizo projekto.
7. Dėl Lietuvos Respublikos kultūros ministro įsakymo „Dėl kultūros paminklų atrankos įrašymui į Valstybinės reikšmės istorijos, archeologijos ir kultūros objektų sąrašą tvarkos aprašo patvirtinimo“ projekto.
8. Dėl Lietuvos Respublikos kultūros ministro įsakymo „Dėl kilnojamųjų kultūros vertybių išsaugojimo darbų finansavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ pakeitimo projekto.
9. Dėl Lietuvos Respublikos aplinkos ministro įsakymo „Dėl kompleksinio teritorijų planavimo dokumentų rengimo taisyklių patvirtinimo“ pakeitimo projekto.
10. Dėl Lietuvos Respublikos kultūros ministro įsakymo „Dėl nekilnojamųjų kultūros vertybių tvarkybos darbų finansavimo tvarkos aprašo“ pakeitimo projekto.
11. Dėl Lietuvos Respublikos kultūros ministro įsakymo „Dėl inicijuojamų skelbti valstybės saugomais kultūros paveldo objektų atrankos kriterijų aprašo“ pakeitimo projekto.
12. Dėl Lietuvos Respublikos energetikos ministro ir Lietuvos Respublikos aplinkos ministro įsakymo „Dėl Lietuvos Respublikos energetikos ministro ir Lietuvos Respublikos aplinkos ministro įsakymo „Dėl šilumos ūkio specialiųjų planų rengimo taisyklių patvirtinimo“ pakeitimo“ projekto.
13. Dėl Lietuvos Respublikos kultūros ministro įsakymo „Dėl Lietuvos Respublikos kultūros ministerijos 2022–2025 metų korupcijos prevencijos programos patvirtinimo“ projekto.

14. Dėl Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro įsakymo „Dėl 2021–2025 metų tautinio paveldo produktų valstybinės apsaugos veiksmų plano“ projekto.
15. Dėl Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro įsakymo „Dėl Tautinio paveldo produktų, tradicinių amatų meistrų ir tradicinių amatų neformaliojo mokymo programų atitikties tradicijai kriterijų aprašo“ projekto.

UNESCO PASAULIO PAVELDO SĄRAŠE ESANČIŲ VERTYBIŲ APSAUGOS VERTINIMAS

Dėl UNESCO pasaulio kultūros ir gamtos paveldo apsaugos konvencijos

Paveldo komisija sistemingai nagrinėja, kaip Lietuvos Respublika, 1992 m. pradžioje prisijungusi prie Pasaulio paveldo konvencijos, įgyvendina tarptautinius įsipareigojimus ir užtikrina Lietuvos paveldo, įtraukto į Pasaulio paveldo sąrašą, išsaugojimą ir puoselėjimą.

Nuo 2001 m. iki 2020 m. buvo priimti devyni sprendimai, kuriuose konstatuotos Pasaulio paveldo konvencijos įgyvendinimo problemos ir siūlymai šioms problemoms spręsti, bet šiais sprendimais pateikti siūlymai neįgyvendinti¹⁹. Problemos vis gilėja ir kelia grėsmių pasaulio paveldo vertybių Lietuvoje išskirtinei visuotinei vertei, autentiškumui ir vientisumui. Paveldo komisijos nuomone, priežastys, dėl kurių jau kelis dešimtmečius nepavyksta veiksmingai šias vertybes apsaugoti, išsaugoti ir puoselėti, yra sisteminės, lemiamos kai kurių Lietuvos Respublikos įstatymų nesuderinamumo su Pasaulio paveldo konvencijos nuostatomis.

¹⁹ 2015-06-19 Paveldo komisijos sprendimas Nr. S-7(6.2.-197)) „Dėl Kuršių nerijos nacionalinio parko kultūros paveldo apsaugos 2005–2015 metais“, 2015-10-16 Paveldo komisijos sprendimas Nr. S-8(6.2.-198) „Dėl pasaulio paveldo vietovės – Vilniaus istorinio centro (senamiesčio) ir jo aplinkos pokyčių“, 2017-02-24 Paveldo komisijos sprendimas Nr. S-3(6.2.-212) „Dėl kilnojamųjų kultūros vertybių apsaugos ekstremalių situacijų ir ginkluotų konfliktų atvejais“, 2018-09-28 Paveldo komisijos sprendimas Nr. S-8(6.2.-225) „Dėl UNESCO Pasaulio kultūros ir gamtos paveldo apsaugos konvencijos įgyvendinimo Lietuvoje“, 2018-10-12 Paveldo komisijos sprendimas Nr. S-9(6.2.-226) „Dėl Kuršių nerijos, kaip UNESCO pasaulio paveldo vietovės, vietos valdytojo – Kuršių nerijos nacionalinio parko direkcijos – veiklos“, 2018-10-12 Paveldo komisijos sprendimas Nr. S-10(6.2.-227) „Dėl Vilniaus istorinio centro, kaip UNESCO pasaulio paveldo vietovės, vietos valdytojo – Vilniaus senamiesčio atnaujinimo agentūros – veiklos“, 2019-10-18 Paveldo komisijos sprendimas Nr. S-6(6.2.-234) „Dėl UNESCO pasaulio paveldo vertybės Kernavės archeologinės vietovės vietos valdytojo – Valstybinio Kernavės kultūrinio rezervato direkcijos – 2017–2018 m. veiklos“, 2019-10-18 Paveldo komisijos sprendimas Nr. S-7(6.2.-235) „Dėl UNESCO pasaulio paveldo objekto Struvės geodezinio lanko vietos valdytojo – Žemės ūkio ministerijos – 2017–2018 m. veiklos“ ir 2019-10-18 Paveldo komisijos sprendimas (Nr. S-8(6.2.-236) „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2010 m. gegužės 19 d. nutarimo Nr. 544 „Dėl institucijų, atsakingų už UNESCO Pasaulio paveldo sąrašė esančių objektų apsaugą Lietuvoje, paskyrimo.“

Paveldo komisija 2020 m. gruodžio 28 d. gavo Respublikos Prezidento kanceliarijos raštą Nr. 2D-6571, kuriuo prašoma pateikti Paveldo komisijos nuomonę ir pasiūlymus, koku tinkamiausiu būdu Lietuvos Respublikos nacionalinėje teisėje galėtų būti įtvirtinti Lietuvos įsipareigojimai įgyvendinti UNESCO Pasaulio paveldo konvencijos nuostatas. Reaguodama į šį prašymą Paveldo komisija sudarė darbo grupę, kuri dar kartą analizavo konvencijos įgyvendinimą Lietuvoje ir parengė pirminius siūlymus svarstymui. Paveldo komisija posėdyje pritarė darbo grupės suformuluotiems pasiūlymams, kurie 2021 m. sausio 29 d. buvo pateikti prezidentūrai.

Paveldo komisijos nuomonė ir pasiūlymai buvo pristatyti prezidentūroje vykusiame forume „Lietuva ir UNESCO: ar vykdome pažadą sau ir pasauliui?“ ir sulaukė didelio ne tik dalyvavusių institucijų, bet ir žiniasklaidos dėmesio.

Kylant visuomenės ir specialistų dvejonų dėl šios konvencijos privalomumo Lietuvoje, buvo paklausta Užsienio reikalų ministerijos nuomonės ir gautas atsakymas:

1972 m. lapkričio 16 d. Paryžiuje priimta Pasaulio kultūros ir gamtos paveldo apsaugos konvencija Lietuvos Respublikai yra galiojanti ir privaloma vykdyti. Pažymėtina, kad, vadovaujantis paprotinėmis tarptautinės teisės normomis, įtvirtintomis 1969 m. Vienos konvencijoje dėl tarptautinių sutarčių teisės, kiekviena įsigaliojusi sutartis jos šalims yra privaloma, ir šalys privalo sąžiningai ją vykdyti (26 straipsnis), taip pat sutarties šalis negali pasitelkti savo vidaus teisės nuostatų, kad pasiteisintų dėl sutarties nesilaikymo (27 straipsnis). Tai reiškia, kad valstybės turi taikyti galiojančios tarptautinės sutarties nuostatas ir jos turi būti realiai įgyvendinamos, o tarptautinių įsipareigojimų nevykdymas negali būti aiškinamas tuo, kad vidaus teisė nustato kitokias taisykles. Šalys turi vykdyti iš galiojančios sutarties kylančius įsipareigojimus, nepriklausomai nuo to, kokia procedūra vidaus teisėje ar koku vidaus teisės aktu buvo patvirtinta ar ratifikuota sutartis. Atkreiptinas dėmesys, kad minėtos paprotinės tarptautinės teisės normos taip pat įtvirtinamos ir Lietuvos Respublikos tarptautinių sutarčių įstatyme [...], kurio 11 straipsnis nurodo, kad įsigaliojusias Lietuvos Respublikos tarptautines sutartis Lietuvos Respublikoje privaloma vykdyti.

Atsižvelgiant į tai, jog UNESCO Pasaulio paveldo konvencijos įgyvendinimas vertinamas kaip strateginis kultūros paveldo apsaugos klausimas, Paveldo komisija nutarė priimti sprendimą, kuriame būtų išreikšta Respublikos Prezidento kanceliarijai pateikta nuomonė. Todėl 2021 m. vasario 26 d. buvo priimtas jau dešimtas su UNESCO Pasaulio paveldo konvencijos įgyvendinimu susijęs sprendimas Nr. S-1(6.2.-242) „Dėl UNESCO pasaulio kultūros ir gamtos paveldo apsaugos konvencijos nuostatų įgyvendinimo Lietuvos nacionalinėje teisėje“.

Atsižvelgdami į Lietuvos Respublikos tarptautinės sutarties ir įstatymų ar kitų teisės aktų nuostatų nesuderinamumą ir Lietuvos Respublikos Konstitucijos 135 straipsnio 1 dalyje nustatytą pareigą Lietuvai tokį nesuderinamumą pašalinti, manome, kad būtina priimti Pasaulio paveldo konvencijos įgyvendinimo įstatymą, kurio tikslas ir paskirtis būtų sukurti teisinės ir organizacinės sąlygos, padedančias įgyvendinti Lietuvos Respublikos tarptautinę sutartį – Pasaulio paveldo konvenciją.

Įvertinus Pasaulio paveldo konvencijos įgyvendinimo Lietuvoje ypatumus ir problemas, konstatuota, jog Lietuva iki šiol nėra priėmusi nacionalinės politikos pasaulio paveldo apsaugai, išsaugojimui ir pristatymui užtikrinti. Nenustatyti bendrieji pasaulio paveldo apsaugos, išsaugojimo ir pristatymo principai; nepatvirtinti valdymo planai ar kitos valdymo sistemos. Vertinimo tarybų aktai yra rengiami pagal Lietuvos Respublikos nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymo nuostatas, todėl neapima duomenų ir vertinimų, kurių reikėtų pagal Pasaulio paveldo konvencijos reikalavimus – tarp vertingųjų savybių nėra įvardinta išskirtinė visuotinė vertė. Nenustatyti apsaugos taikymo mechanizmai: neįsteigtos specialios viešosios tarnybos, patariamasis struktūros, nenustatyti įvairių struktūrų tarpusavio bendradarbiavimo principai, neįteisintos valstybinės ir vietinės valdžios institucijų kompetencijos; reikiama neįteisintos sisteminės mokslinės, techninės, teisinės ir finansinės apsaugos priemonės; urbanizuotose vietovėse nėra pakankama pokyčių stebėseną, o atskirais atvejais iš pateiktų stebėsenos rezultatų nėra įmanoma nustatyti kultūros paveldo objektų būklės pokyčių; nepaisant to, kad siūlomos kaitos poveikio paveldui vertinimai yra esminiai visoms pasaulio paveldo vertybėms, valstybės Pasaulio paveldo konvencijos šalys turi užtikrinti, kad poveikio paveldui vertinimas būtų atliekamas kaip išankstinė sąlyga plėtros projektams ir veiklai, kurią planuojama įgyvendinti pasaulio paveldo objekte ar šalia jo (Pasaulio paveldo konvencijos įgyvendinimo gairių 110, 118-bis p.), nors UNESCO patariamoji institucija ICOMOS yra patvirtinusi „Poveikio paveldui vertinimo, skirto pasaulio kultūros paveldo vertybėms, gaires“, Lietuvoje šis poveikio paveldui vertinimas iki šiol neįteisintas; nepaisant to, kad yra priimti „Pasaulio paveldo konvencijos įgyvendinimo strateginis veiksmų planas 2012–2022 m.“ ir „UNESCO Rekomendacija dėl istorinio urbanistinio kraštovaizdžio“, pasaulio paveldo vietovių išsaugojimas nėra įtrauktas į Lietuvoje vykdomas darnaus vystymo programas; nepakankamas dėmesys skiriamas ir vietos bendruomenių įtraukimui į išsaugojimo procesus.

Atsižvelgdami į tai, kad Pasaulio paveldo konvencija yra ne bendrasis, o specialusis teisės aktas, skirtas tik nedidelei, išskirtinei Lietuvos kultūros paveldo rūšiai (UNESCO pasaulio paveldo vertybėms), todėl šios konvencijos nuostatos nėra, nebus ir neturi būti bendrai taikomos visam Lietuvos paveldui; taip pat ir į tai, kad paveldo apsaugą Lietuvoje reglamentuoja ir jo apsaugai tiesioginį bei netiesioginį poveikį daro daugelis bendrųjų ir

specialiųjų Lietuvos įstatymų, kurių nuostatų keitimas derinant prie Pasaulio paveldo konvencijos būtų didelis, sudėtingas ir nepagrįstai brangus teisinis darbas, o dabartinių bendrųjų normų pakeitimai specialiosiomis išderintų Lietuvos įstatymų sistema, siūlėme:

- 1. Respublikos Prezidentui ir Seimui nuolat kontroliuoti, ar Lietuvos Respublika tinkamai vykdo tarptautinę prievolę – UNESCO Pasaulio kultūros ir gamtos paveldo apsaugos konvencijos nustatyta tvarka išsaugoti Lietuvoje esantį UNESCO pasaulio paveldą.
- 2. Lietuvos Respublikos Vyriausybei:
 - 2.1. nutarimu sudaryti UNESCO Pasaulio kultūros ir gamtos paveldo apsaugos konvencijos įgyvendinimo įstatymo projekto parengimo darbo grupę, į kurią būtų įtraukti valstybės ir vietos valdžios institucijų atstovai, mokslinės ir paveldo apsaugos profesinės bendruomenės ekspertai, vietos bendruomenių ir paveldu besirūpinančios visuomenės atstovai. Įstatymo projekte turėtų būti numatytos tiesiogiai iš Pasaulio paveldo konvencijos perkeltinos ir (arba) detalizuotinos:
 - 2.1.1. bendrosios Pasaulio paveldo konvencijos principus ir valstybių Pasaulio paveldo konvencijos šalių pareigas reglamentuojančios baigtinės Pasaulio paveldo konvencijos ir atitinkamai Pasaulio paveldo konvencijos įgyvendinimo gairių nuostatos;
 - 2.1.2. nacionaliniai Pasaulio paveldo konvencijos baigtinių ir nebaigtinių normų įgyvendinimo (pažinimo, poveikio pasaulio paveldui vertinimo, finansavimo, visuomenės dalyvavimo priimant sprendimus ir kt.) mechanizmai ir atsakingos valstybės valdžios institucijos;
 - 2.1.3. prioritetai kitų tiesiogiai ir netiesiogiai su poveikiu pasaulio paveldui susijusių arba jam poveikį galinčių daryti įstatymų atžvilgiu;
 - 2.1.4. būtini parengti įstatymo įgyvendinimui skirti poįstatyminiai teisės aktai ir juos priimti įgalios valstybės valdžios institucijos;
 - 2.2. pavesti darbo grupei rengiant įstatymo projektą įvertinti dabar Lietuvos Respublikoje galiojančius paveldo apsaugos, su ja susijusius arba jai poveikį galinčius daryti įstatymus ir jų taikymo praktiką;
 - 2.3. atsižvelgiant į Pasaulio paveldo įgyvendinimo gairių 110 ir 118-bis p. nustatytas valstybių Pasaulio paveldo konvencijos šalių pareigas, įteisinti poveikio pasaulio paveldui vertinimo procesą:
 - 2.3.1. papildyti Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo, statybos, saugomų teritorijų, nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos, planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo ir kitus susijusius įstatymus nustatant, jog „UNESCO pasaulio paveldo vietovėse, jų apsaugos zonose ir kitoje galinčioje daryti poveikį šioms vietovėms aplinkoje būtina iš anksto atlikti planuojamos

- kaitos (vystymo projektų, veiklų ir pan.) poveikio pasaulio paveldo vietovės išskirtinei visuotinei vertei vertinimus. Poveikio pasaulio paveldui vertinimo aprašą ir atlikimo tvarką nustato Lietuvos Respublikos Vyriausybė“;
- 2.3.2. parengti ir nutarimu įteisinti Poveikio pasaulio paveldui vertinimo aprašą ir atlikimo tvarką.

Tęsiant šio klausimo nagrinėjimą, Kultūros ministerijoje buvo sudaryta išplėstinė darbo grupė, kuri išnagrinėjusi klausimą nutarė:

Konvencijos nuostatų perkėlimas į atskirą Konvencijos įgyvendinimo įstatymą nebūtų tikslingas ir neduotų norimų rezultatų, kadangi liktų būtinybė integruoti Konvencijos nuostatas į paveldo apsaugą reglamentuojančius teisės aktus; Atsižvelgiant į darbo grupės suformuluotus pasiūlymus, kultūros ministrui siūlyti inicijuoti teisės aktų pakeitimus reikalingus užtikrinti Pasaulio paveldo konvencijos įgyvendinimą; Informuoti apie darbo grupės suformuotus pasiūlymus Lietuvos Respublikos Prezidentą ir Vyriausybę. V. Ščiglienės pastaba: VKPK siūlo kurti naują PPK įgyvendinimo įstatymą.

Paveldo komisija 2022 m. veiklos plane yra numčiusi toliau nagrinėti šį klausimą, t. y. įvardinti konkrečias Lietuvoje neveikiančias konvencijos nuostatas.

IŠVADŲ TEIKIMAS LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMUI, LIETUVOS RESPUBLIKOS PREZIDENTUI, LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBEI IR KITOMS INSTITUCIJOMS

Dėl neprivatizuotinių buvusių dvarų sodybų

2020 m. gruodžio 22 d. Kultūros ministerija raštu Nr. S2-3808 prašė Paveldo komisijos nuomonės dėl Vyriausybės 1992 m. balandžio 7 d. nutarimo Nr. 256 „Dėl buvusių dvarų sodybų – istorijos ir kultūros paminklų išsaugojimo principų atstatant nuosavybės teises, vykdant privatizavimą ir žemės reformą“ pakeitimo iš neprivatizuotinių dvarų sąrašo (toliau – Sąrašas) išbraukiant Raudondvario dvaro sodybos Pietų svirną (u. k. 25733), kurį, siekiant apsaugoti nuo sunykimo, ketinama parduoti per viešą aukcioną, bei dėl Kėdainių rajono savivaldybės administracijos prašymo išbraukti Apytalaukio dvaro sodybą (u. k. 210) iš Sąrašo, patvirtinto minėtu Vyriausybės 1992 m. balandžio 7 d. nutarimu Nr. 256. Šiam klausimui nagrinėti Paveldo komisija sudarė darbo grupę, o jos išvados buvo pateiktos svarstyti Paveldo komisijai.

Paveldo komisija 2021 m. sausio 29 d. posėdyje nepritarė pavienių prašymų išbraukti dvaro sodybas ar jų dalis iš Sąrašo tenkinimui. Buvo pasiūlyta peržiūrėti ir atnaujinti minėtą Sąrašą, atkreipiant dėmesį į dvarų sodybų vertes, išgryninant valstybės prioritetus, įdiegiant šiuolaikinius išsaugojimo kriterijus toms dvarų sodyboms, kurioms yra iškilusi potenciali grėsmė. Taip pat rekomenduota peržiūrėti esamą dvarų privatizavimo / neprivatizavimo koncepciją, įvertinant, ar galima privatizuoti Sąraše esančius dvarus numčius aiškias sąlygas (atliekant dvarų sodybų galimybių studijas), minėtų dvarų išsaugojimą pagrindžiant specialiaisiais teritorijų planavimo dokumentais, individualiais apsaugos reglamentais, sutartimis. Paveldo komisija laikosi nuostatos, kad labai svarbu yra išsaugoti dvarų sodybų kompleksiskumą ir vientisumą, kad ir kokia būtų dvarų nuosavybės forma.

Paveldo komisijoje kartotinai aptarus klausimą, buvo siūlyta nedelsiant ne tik peržiūrėti koncepciją, bet ir dvarų sąrašus bei sąrašuose esančius dvarus suskirstyti į neprivatizuotinus / privatizuotinus su specialiomis sąlygomis. Šiam darbui pasitelkti Kultūros paveldo departamento teritorinių skyrių specialistus, savivaldybių vietos paveldosaugininkus, kurie disponuoja aktualia informacija apie dvarų būklę bei galimas investicijas į juos.

Raudondvario dvaro sodybos žirgyno pastatas ir tvora.

Paveldo komisijos nuotr.

Raudondvario dvaro sodybos rūmai
Paveldo komisijos nuotr.

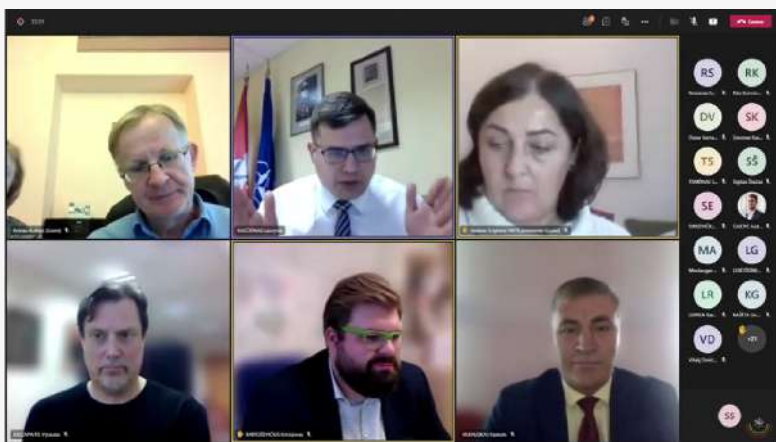

Raudondvario dvaro sodybos oranžerija
Paveldo komisijos nuotr.

Dėl sovietinės architektūros ir urbanistikos paveldo išsaugojimo problemų

Paveldo komisija nagrinėjo sovietinio laikotarpio paveldo išsaugojimo problemas. Šio laikotarpio kultūros paveldo apsaugos problemas nagrinėti Paveldo komisija buvo numačiusi 2021 m. veiklos plane ir tai sutapo su politikų bei visuomenės keliamais apsaugos ir paveldo įvertinimo klausimais dėl P. Cvirkos paminklo bei Vilniaus oro uosto pastato.

2021 m. liepos 2 d. Paveldo komisijos posėdyje dėl sovietinio palikimo išsaugojimo klausimų (P. Cvirkos paminklo) bendru sutarimu buvo nuspręsta svarstymą skaidyti į dvi dalis: meno kūriniai ir ideologija, taip pat nutarta sudaryti darbo grupę. 2021 m. spalio 1 d.

2021-10-20 Kultūros komiteto ir Nacionalinio saugumo ir gynybos komiteto posėdis

2021 m. spalio 20 d. Kultūros komiteto ir Nacionalinio saugumo ir gynybos komiteto posėdis dėl sovietinio režimo veikėjų paminklų

posėdyje Paveldo komisija svarstė sovietinės architektūros ir urbanistikos paveldo išsaugojimo problemas bei susipažino su Seimo Kultūros komiteto 2021 m. rugsėjo 29 d. posėdyje įvykusia diskusija dėl Vilniaus oro uosto pastato išsaugojimo ir bendru sutarimu nusprendė parengti raštą dėl kolegialios Paveldo komisijos nuomonės ir ruošti Paveldo komisijos nutarimo projektą. Komisijos rašte institucijoms buvo pateikta nuomonė, kad Kultūros vertybių registras ir jame registruotos vertybės nėra diskusijų dėl galimo griovimo objektas, nes Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymas ir jį papildantys poįstatyminiai teisės aktai nedviprasmiškai nurodo valstybei šias kultūros vertybes išsaugoti. Bet kokia kitokia vieša komunikacija diskredituoja paveldosaugos ir pačios valstybės veiklą. Kultūros vertybių išsaugojimo klausimas yra lygiavertis nepriklausomai nuo to, kokio tipo, konfesijų, istorinio sukūrimo laikotarpio vertybės yra įrašytos į Kultūros vertybių registrą, ir kuriai visuomenės daliai jos yra priimtinos arba ne. Kultūros vertybių registras yra organizuojamas vadovaujantis „Nekilnojamųjų kultūros vertybių vertinimo, atrankos ir reikšmingumo lygmens nustatymo kriterijais“, nurodančiais, jog kultūros paveldo objektų ir vietovių turi būti atrinkta tiek ir tokių, kad būtų užtikrintas pakankamo pavyzdžių kiekio išsaugojimas.

Šiuo požiūriu Vilniaus oro uosto pastatas turi būti saugomas kaip ir bet kuri kita registrinė kultūros vertybė. Paveldo komisija pabrėžė, kad nekilnojamojo kultūros paveldo vertinimo tarybos, kurias sudaro istorijos, architektūros bei paveldo ekspertai, gali autonomiškai pasisakyti dėl pastato kultūrinės vertės ir tik pagal šią vertę pasisakyti dėl

teisinės apsaugos tikslingumo. Atkreipėme dėmesį, kad dėl kitų į Kultūros vertybių registrą įrašytų sovietinio laikotarpio pastatų – Vilniaus geležinkelio stoties (u. k. 45190) ar Vilniaus dramos teatro (u. k. 15897) – rekonstravimo išsaugant pastatų vertingąsias savybes diskusijų nekilo, mat laikomasi nuomonės, kad šie pastatai saugomi kaip kultūros vertybės, nes iliustruoja geležinkelio plėtros ir daugiasluoksnią teatro bei moderniosios architektūros šalyje istoriją. Vilniaus oro uosto pastatas savo ruožtu iliustruoja daugiasluoksnią aviacijos, Vilniuje plėtotos nuo pat Pirmojo pasaulinio karo laikų, istoriją. Taip pat pažymėta, jog Vilniaus oro uosto ir jo lėktuvų kilimo bei tūpimo trasa yra virš UNESCO Pasaulio gamtos ir kultūros paveldo sąrašo esančio Vilniaus istorinio centro, ir tai nėra palanki aplinkybė tolesnei oro uosto plėtrai. Neprieštaravome Kultūros vertybių registro peržiūrai, tačiau raginame Kultūros ministeriją bei Kultūros paveldo departamentą sudaryti (sąlyginai) baigtinį šio laikotarpio objektų sąrašą, kuris būtų aiškus, motyvuotas bei suprantamas visuomenei.

Kultūros ministerija 2021 m. lapkričio 10 d. raštu Nr. V12-346 „Dėl Valstybinės kultūros paveldo komisijos kreipimosi dėl Vilniaus oro uosto pastato (u. k. 15877) išsaugojimo“ pritarė Paveldo komisijos nuomonei, kad „Kultūros vertybių išsaugojimo klausimas yra lygiavertis nepriklausomai nuo to, kokio tipo, konfesijų, istorinio sukūrimo laikotarpio vertybės yra įrašytos į Kultūros vertybių registrą, ir kuriai visuomenės daliai jos yra priimtinos arba ne“. Pasak Kultūros ministerijos, Vilniaus oro uosto pastatas (u. k. 15877) yra 1993 m. į Kultūros vertybių registrą įrašytas kaip regioninio reikšmingumo lygmens kultūros vertybė, kuriai nustatytas architektūrinis vertingųjų savybių pobūdis. Kultūros ministerija neprieštarauja, kad būtų inicijuotas Vilniaus oro uosto atvykimo terminalo senojo pastato vertingųjų savybių patikslinimas, tačiau nepitaria šio objekto teisinės apsaugos panaikinimui. Buvo pateikta rekomendacija Susisiekimo ministerijai inicijuoti Vilniaus oro uosto plėtros, išsaugant centrinį pastatą, architektūrinės idėjos konkursą, kurio sąlygas dėl saugomo objekto pritaikymo galimybių pateiktų Kultūros paveldo departamentas.

Susisiekimo ministerija 2021 m. spalio 26 d. raštu Nr. V12-334 „Dėl Vilniaus oro uosto pastato (u. k. 15877) išsaugojimo“ informavo, kad tikisi plačių ir konstruktyvių diskusijų su Kultūros ministerija, Paveldo komisija, Kultūros paveldo departamentu ir kitomis suinteresuotomis šalimis, kad būtų surasti sprendimai dėl Vilniaus oro uosto centrinio pastato. Susisiekimo ministerija tikisi, kad bendrą visas šalis tenkinantį sprendimą dėl dabartinio centrinio Vilniaus oro uosto pastato bus galima surasti artimiausioje ateityje.

Kultūros paveldo departamentas 2021 m. lapkričio 16 d. raštu Nr. V12-352 „Dėl Vilniaus oro uosto pastato (u. k. 15877) išsaugojimo“ pritarė Paveldo komisijos pozicijai, kad diskusija dėl kultūros paveldo objekto, registruoto Kultūros vertybių registre, vertės, o ypač dėl jo griovimo, yra nepriimtina. Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymas

įpareigoja saugoti Lietuvos nekilnojamąjį kultūros paveldą ir perduoti ateities kartoms, sudarant sąlygas visuomenei jį pažinti bei juo naudotis. Kultūros vertybių registre registruojami didelę mokslinę, istorinę ar kultūrinę reikšmę turintys pavieniai, kompleksiniai ar į kompleksus įeinantys kultūros paveldo objektai, neatsižvelgiant į tai, kad kai kurie iš jų gali būti nepriimtini atskiroms visuomenės grupėms ar liudijantys sudėtingus, ne visai patogius ar skaudžius istorinius laikotarpius. Kultūros paveldo departamento nuomone, Susisiekimo ministerijos ir jos institucijų keliami nepagrįsti pareiškimai dėl Kultūros vertybių registre esančių objektų vertės sudaro prielaidą visuomenei nepasitikėti paveldo apsaugos sistema. Tokia praktika, kai anksčiau priimtais sprendimais į Kultūros vertybių registrą įrašyti objektai ilgainiui siūlomi išbraukti be aiškaus vertybinio pagrindo, yra netinkama. Kultūros paveldo departamentas yra pasirengęs diskusijoms su Susisiekimo ministerija dėl tolesnio į Kultūros vertybių registrą įrašyto regioninio reikšmingumo objekto – Vilniaus oro uosto pastato – panaudojimo galimybių, išsaugant istorinį laikotarpį reprezentuojančius architektūrinius bruožus ir kūrybiškai integruojant į funkcionalų, modernų, šiuolaikinius poreikius atitinkantį kompleksą.

Dėl pasiūlymų Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymo naujai redakcijai

2021 m. veiklos plane Paveldo komisija buvo numčiusi, kad institucijos 7-osios kadencijos pagrindinis veiklos tikslas – įvardinti Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymo taikymo praktikoje problemas ir teikti siūlymus dėl įstatymo keitimo. Šio tikslo įgyvendinimas jau pradėtas ir Kultūros ministerijai bei kitoms aukščiausios valstybės valdžios institucijoms įvardytos Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymo taikymo problemos. Paveldo komisijos pirmininkės doc. dr. Vaidutės Ščiglienės ir kultūros viceministro Rimanto Mikaičio susitikimo metu buvo aptarti tolesni šio įstatymo tobulinimo etapai.

Paveldo komisija Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymo (galiojančios redakcijos) taikymo praktikoje problemas nagrinėjo 2021 m. gruodžio 17 d. posėdyje, kuriame buvo konstatuota, jog įstatymas turi būti tobulinamas esamą kultūros paveldo apsaugos sistemą interpretuojant aiškumo linkme, t. y. trumpai ir aiškiai išdėstant ir taip įtvirtinant esmines apsaugos politikos nuostatas bei sukuriant prielaidas geresniam visuotiniam įstatymo suvokimui ir taikymui praktikoje. Paveldo komisijos pastabos dėl įstatymo taikymo pateiktos institucijoms 2022 m. sausio pradžioje, tačiau 2021 m. gruodžio mėn. posėdyje Paveldo komisija, dalyvaujant įvairių institucijų atstovams, suminėjo toliau pateikiamą įstatymo taikymo praktinę problematiką.

1. Įstatyme įvardintos sąvokos ir jų apibrėžtys – kai kurios sąvokos neaiškios tiek specialistams, tiek visuomenei, todėl jos turi būti tobulinamos. Pasisakyta dėl šių sąvokų: „kultūros paveldo objektai“, „nekilnojamoji kultūros vertybė“ ir „vertingoji savybė“; „konservavimas“, „užkonservavimas“ ir „restauravimas“; „kultūros paminklai“; „nacionalinė reikšmė“, „nacionalinis reikšmingumo lygmuo“ ir „valstybinė reikšmė“, taip pat „priežiūra“.
2. Atkūrimo problematikos ir autentiškumo apibrėžtis.
3. Statusas „saugomas“.
4. Nekilnojamojo kultūros paveldo vertinimo tarybų kompetencijos ribos.
5. Nekilnojamųjų kultūros vertybių pradinė ir teisinė apsauga.
6. Specialiųjų planų rengimas.
7. Darbų priskyrimas tvarkomiesiems paveldosaugos darbams ar tvarkomiesiems statybos darbams.
8. Subjektai, išduodantys apsaugos reglamentus ir organizuojantys specialųjį teritorijų planavimą.
9. Kultūros paveldo objektų ir vietovių teritorijų, apsaugos zonų ribų nustatymas.
10. Pasaulio paveldo konvencija.
11. Savivaldybės teritorijoje esančių nekilnojamojo kultūros paveldo objektų tvarkybos darbų finansavimas.
12. Nekilnojamųjų kultūros vertybių tvarkybos darbų (paveldotvarkos) finansavimo ir kultūros paveldo rėmimo fondo steigimas.
13. Povandeninio kultūros paveldo apsauga.

Paveldo komisija mano, kad apie visas šias įvardintas problemas reikia nuodugniai diskutuoti su Kultūros ministerija, Kultūros paveldo departamentu ir / ar kitomis suinteresuotomis šalimis ir bendradarbiaujant rasti sprendimus, kaip šį įstatymą tobulinti.

Paveldo komisijos 2021 m. gruodžio 17 d. posėdyje buvo nutarta sudaryti atskirą Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymo probleminių aspektų sąrašą ir kiekvieną aspektą nagrinėti Paveldo komisijoje atskirai.

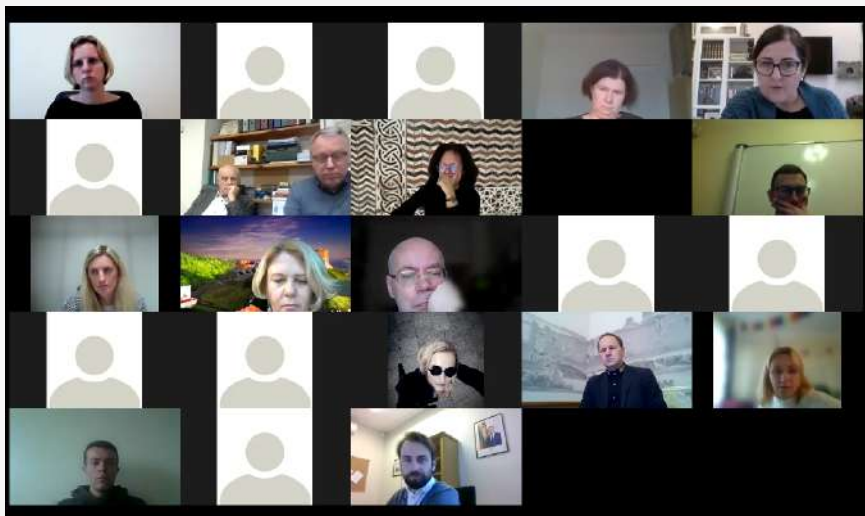
Išsamus NKPAĮ taikymo problemų aprašymas pateiktas Kultūros ministerijai 2022 m. sausį.

Dėl Trakų istorinio nacionalinio parko pavaldumo

Respublikos Prezidento kanceliarija 2021 m. gruodžio 2 d. raštu Nr. (1D-4881, 1D-4881)-2D-6033 prašė Paveldo komisijos pateikti situacijos vertinimą dėl Trakų istorinio nacionalinio parko pavaldumo keitimo bei pateikti nuomonę ir išvadas dėl Saugomų teritorijų įstatymo Nr. I-301 27 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto (XIVP-1123) ir Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymo I-733 21 straipsnio pakeitimo įstaty-

mo projekto (Nr. XIVP-1124).

Respublikos Prezidento kanceliarijai buvo pateikta išvada, kad naujai siūlomu teisiniu reguliavimu iš paveldo apsaugos sistemos palaipsniui eliminuojamos saugomos teritorijos – istoriniai nacionaliniai parkai, įsteigti siekiant išsaugoti kultūros paveldo objektus, reprezentuojančius Lietuvai reikšmingus istorinius įvykius.

Paveldo komisijos 2021 m. gruodžio 17 d. posėdis

Šis teiginys motyvuojamas tuo, kad pagal naujai siūlomą teisinį reguliavimą, nors istoriniai nacionaliniai parkai, kaip valstybiniai parkai, išlieka saugomų teritorijų sistemoje, tačiau nebelieka subjekto, atsakingo už Trakų istorinio nacionalinio parko teritorijoje esančių kultūros paveldo ir gamtos vertybių kompleksiško išsaugojimą. Ši funkcija paskirstoma Kultūros ir Aplinkos ministerijoms, t. y. vienai pavedama kultūros paveldo apsauga, kitai likusių vertybių išsaugojimas. Taip pat nebelieka subjekto, įgalioto tvirtinti istorinių nacionalinių parkų steigimo kriterijus, teikti istorinius nacionalinius parkus įrašyti į tarptautinius saugomų teritorijų sąrašus. Tokiu būdu paneigiama galimybė ateityje steigti istorinius nacionalinius parkus, susijusius su Lietuvai reikšmingais istoriniais įvykiais. Ydingas naujai siūlomas teisinis reguliavimas ir tuo, kad pagal Saugomų teritorijų įstatymo 27 straipsnio pakeitimą Valstybinei saugomų teritorijų tarnybai pavedama organizuoti istorinių nacionalinių parkų teritorijų planavimo dokumentų rengimą, tokių dokumentų ir projektų sprendinių įgyvendinimą, tačiau nepavedama organizuoti istoriniame nacionaliniame parke esančių kultūros paveldo objektų apsaugos ir tvarkymo.

Paveldo komisija nepritarė minėtiems įstatymų pakeitimo projektams.

Dėl UNESCO rekomendacijos dėl istorinių urbanistinių kraštovaizdžių

Paveldo komisija 2021 m. toliau nagrinėjo Pasaulio paveldo konvencijos įgyvendinimo Lietuvoje klausimą. Vienas iš svarbių minėtos konvencijos nuostatas papildančių dokumentų yra UNESCO Rekomendacija dėl istorinių urbanistinių kraštovaizdžių (toliau – Rekomendacija). Nors Rekomendacija ir nėra privalomas dokumentas, Paveldo komisija buvo informuota, kad UNESCO Pasaulio paveldo centras primygtinai prašo kiekvienos valstybės narės teikti periodines ataskaitas apie tai, kaip Rekomendacija yra įgyvendinama jų šalyse. Paskutinį kartą 2019 m. atsakymus Pasaulio paveldo centrui nuo

Lietuvos Respublikos teikė Kultūros ministerija, nors ji ataskaitoje pažymėjo, kad nėra tiesiogiai už šios Rekomendacijos įgyvendinimą Lietuvoje atsakinga institucija. Atitinkamai, Kultūros ministerija negalėjo pasakyti įgyvendinanti didelės dalies veiklos sferų, kurias ragina taikyti UNESCO organizacija ir UNESCO Pasaulio paveldo centras, kadangi jos iš esmės yra susijusios su teritorijų planavimu bei visuomenės įtraukimu į planavimo procesus. UNESCO Pasaulio paveldo centras 2019 m. parengtoje „Antrojoje apklausoje dėl 2011 m. rekomendacijos dėl istorinio urbanistinio kraštovaizdžio įgyvendinimo šalyse narėse“ pabrėžė, kad Rekomendacijos nuostatos turėtų būti taikomos ir istorinėms vietovėms, neįrašytoms į Pasaulio paveldo sąrašą, o Rekomendacijos įgyvendinimas yra neatsiejama Jungtinių Tautų „Darnaus vystymosi darbotvarkės iki 2030“ ir JT „Naujosios miestų darbotvarkės“ dalis. Vis dėlto praėjus dešimčiai metų nuo Rekomendacijos paskelbimo, jos nuostatos nėra pakankamai įvertintos: Lietuvos Respublikos teritorijos bendrojo plano rengėjai viešai atsisakė įvertinti Rekomendacijos nuostatas klaidingai argumentuodami, kad jos taikomos tik Lietuvoje esančioms UNESCO pasaulio paveldo vietovėms, o Rekomendacijos įgyvendinimas nėra atspindėtas ir ataskaitose dėl Jungtinių Tautų darbotvarkių įgyvendinimo, kurias periodiškai rengia Aplinkos ministerija. Rekomendacija nėra ribojanti ar draudžiamoji priemonė, ji siūlo nuoseklią metodiką, į kuriuos aspektus yra patogu atsižvelgti siekiant darnaus istorinių miestų ir miestelių vystymosi.

Paveldo komisija prašė Aplinkos ministerijos informuoti, ar esama galimybės, kad „Darnaus vystymosi darbotvarkės iki 2030“ ir „Naujosios miestų darbotvarkės“ įgyvendinimą koordinuojantys Aplinkos ministerijos skyriai atsižvelgtų ir į Rekomendacijos nuostatas, siūlydami jas įvertinti rengiant istorinių miestų, miestelių bei vietovių bendruosius planus, ir ar sutiktų bendradarbiauti bei koordinuoti veiklą kartu su Kultūros ministerija, siekiant įgyvendinti platesnį Rekomendacijoje išdėstytų siūlyimų spektrą.

Paveldo komisijos nuomonei buvo pritarta – Aplinkos ministerija 2021 m. lapkričio 18 d. raštu Nr. (14)-D8(E)-7169 informavo, kad siekdama darnesnio architektūros ir urbanistikos vystymosi Aplinkos ministerija planuoja peržiūrėti architektūros ir urbanistikos politiką reglamentuojančius teisės aktus, atitinkamai jų nuostatas papildyti, keisti. Taip pat planuojama įvertinti Rekomendacijos turinį, jos taikymo aspektus ir atitinkamai priimti sprendimus dėl galimybės taikyti Rekomendacijos nuostatas įgyvendinant minėtus teisės aktus, taip pat ir dėl Aplinkos ministerijos galimybės įsitraukti koordinuojant veiklą kartu su Kultūros ministerija, siekiant įgyvendinti platesnį Rekomendacijoje išdėstytų siūlyimų spektrą.

Dėl tautinio paveldo

Paveldo komisijos pirmininkei doc. dr. Vaidutei Ščiglienei dalyvaujant Žemės ūkio ministerijos sudarytos Tautinio paveldo produktų tarybos veikloje, buvo teikiamos pastabos „2021–2025 metų tautinio paveldo produktų valstybinės apsaugos veiksmų plano“ bei „Tautinio paveldo produktų, tradicinių amatų meistrų ir tradicinių amatų neformaliojo mokymo programų atitikties tradicijai kriterijų aprašo“ projektams, prieš tai suderinus jas su Paveldo komisijos nariais. Žemės ūkio ir Kultūros ministerijoms buvo priminta apie Paveldo komisijos anksčiau priimtus sprendimus²⁰, kuriais buvo pasisakoma dėl tautinio paveldo klausimų. Taip pat pažymėta, kad Paveldo komisija vertina veiklas, susijusias su tautinio paveldo produktais ir tradiciniais amatais, kaip svarbų indėlį išsaugant šalies nematerialųjį paveldą, tačiau ne mažiau svarbi sritis yra amatininkų įgūdžių pritaikymas etnografinių kultūros paveldo objektų restauravimui. Šiose veiklose galėtų būti įveiklinti ir įvairių sričių amatininkai – dailidės, nendrių, gontų, šiaudinių stogų klotėjai, drožėjai, krosnių meistrystės specialistai, tradicinės statybos specialistai ir kt. Svarbu įvertinti, kad Kultūros paveldo departamento išduodamus nekilnojamojo kultūros paveldo specialisto atestatus lengviau gauti yra architektūros studijas baigusiams profesionalams. Tačiau vietos meistrai galėtų etnografines tradicijas tęsiančius darbus atlikti ne tik kokybiškai, bet ir netaikydami didesnių restauravimo įkainių, kurie paprastai yra taikomi šiems darbams.

Buvo siūlyta remtis strateginiu Europos Tarybos Ministrų kabineto dokumentu „Europos kultūros paveldo strategija XXI amžiuje“. Šiame dokumente yra išvardinta keletas rekomendacijų, susijusių su tradicinių amatų palaikymu, realizavimu ir pritaikymu paveldo reikmėms.

Susipažinus su „Tautinio paveldo produktų, tradicinių amatų meistrų ir tradicinių amatų neformaliojo mokymo programų atitikties tradicijai kriterijų aprašo“ projektu buvo pateikti konkretūs siūlymai, kaip koreguoti tam tikrus šio aprašo punktus.

²⁰ Prieiga Teisės aktų registre: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.A0D80FD98AAB>,
<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.BD27EB1D8FD6>,
<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/ed07def086fe11e6b969d7ae07280e89>,
<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/75cb4500f17a11e88568e724760eeafa>,
<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/d0d03e401fed11eabe008ea93139d588>

Dėl „kultūros kelio“ sąvokos

Paveldo komisija dalyvavo svarstant „kultūros kelio“ sąvokos įteisinimą. Susipažinusi su Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymo Nr. I-733 2, 5 straipsnių pakeitimo ir įstatymo papildymo nauju 4 straipsniu įstatymo projektu, Paveldo komisija pažymėjo, kad šiame įstatymo projekte pateikta sąvoka „kultūros kelias“, kaip projektas, negali būti priskiriamas nekilnojamiesiems daiktams ir negali būti pripažįstamas nekilnojamąja vertybe. NKPAĮ 1 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad šio įstatymo paskirtis – išsaugoti Lietuvos nekilnojamąjį kultūros paveldą ir perduoti ateities kartoms, sudaryti sąlygas visuomenei jį pažinti ir juo naudotis. Šioje įstatyminėje nuostatoje aiškiai įvardintas įstatymo reguliavimo dalykas – Lietuvos nekilnojamasis kultūros paveldas. Taigi, kultūros kelias, kaip projektas, nėra nekilnojamas daiktas, negali būti paskelbtas nekilnojamuoju kultūros paveldu, todėl negali būti pripažįstamas NKPAĮ reguliavimo dalyku.

Šio įstatymo projektas buvo svarstomas ne viename Seimo Kultūros komiteto posėdyje, kuriuose svarstymo metu „kultūros kelio“ reglamentavimas pakito. Paveldo komisijos pirmininkė doc. dr. Vaidutė Ščiglienė dalyvavo svarstymuose ir pateikė konsoliduotą Paveldo komisijos nuomonę šiuo klausimu.

Kultūros paveldo apsaugos politiką ir strategiją įgyvendinančių programų ir biudžeto lėšų, skirtų kultūros paveldo apsaugai, panaudojimo vertinimas

24 metus Paveldo komisija atlieka „Savivaldybių lėšų panaudojimo kultūros paveldo apsaugai“ tyrimą. Jis atspindi Paveldo komisijos siekį dalyvauti, formuojant bendrą integralią Lietuvos kultūros paveldo apsaugos politiką ir strategiją. 2021 m. analizei skirtas didelis dėmesys, nes paveldo valdymas kiekviename mieste, o drauge ir visoje Lietuvoje yra didžiulė ateities galimybė. Atnaujinta tyrimo metodologija. 2020 m. tyrime (įmanoma apibendrinti tik praėjusių metų rezultatus) akcentuotas kokybinis vertinimas, jo rezultatai susiję su vertybinėmis orientacijomis. Tyrime dalyvavo visos 60 Lietuvos savivaldybių.

Tyrimas buvo atliktas įgyvendinant Valstybinės kultūros paveldo komisijos įstatymo 5 straipsnio 2 dalies 8 p. numatytą funkciją „vertinti savivaldybių institucijų, įstaigų veiklą kultūros paveldo apsaugos požiūriu“ ir pristatytas Paveldo komisijos 2021 m. lapkričio 26 d. posėdyje.

Dėkojame savivaldybėms, pateikusioms informaciją tyrimui.

Tyrimas. Paveldo komisija nuo 1997 m. kiekvienais metais renka ir analizuoja duomenis apie Lietuvos Respublikos savivaldybių lėšų panaudojimą kultūros paveldo apsaugai. Kasmet kreipiamasi į savivaldybes ir prašoma pateikti duomenis, kiek lėšų savivaldybės panaudojo saugoti kultūros paveldą. Surinkta medžiaga leidžia išskirti pagrindinius savivaldybių prioritetus finansuojant kultūros paveldo apsaugą, apžvelgti šių darbų tęstinumą bei įvertinti savivaldybių požiūrį į jų teritorijoje esančias kultūros vertybes.

Teikiamų duomenų svarba. Savivaldybių pateikiama medžiaga leidžia nustatyti pagrindines paveldosaugos ir paveldotvarkos aktualijas savivaldos lygmenyje, todėl labai prisideda prie Paveldo komisijos atliekamų paveldosauginės patirties ir tendencijų valstybės mastu vertinimų bei analizių. Formuojant kultūros paveldo apsaugos nacionalinę politiką yra būtina disponuoti tikrovę maksimaliai atitinkančia informacija, kuri yra surenkama ir apibendrinama pačių savivaldybių pateikiamos medžiagos pagrindu, tad būtent nuo savivaldybių atsakymų išsamumo ir tikslumo priklauso atsakingų valstybės institucijų ateities sprendimai, kaip tobulinti kultūros paveldo apsaugos sistemą ir didinti jos efektyvumą. Duomenys apie savivaldybių paveldosaugos koncepcijos ir praktikos modelius yra labai svarbūs.

Pažymėtina, kad Paveldo komisija, vertindama savivaldybių veiklą kultūros paveldo apsaugos požiūriu, vadovaujasi ne vien tik iš šių institucijų surinktos teorinės medžiagos analize, bet vykdo ir praktines veiklas – organizuoja ir vyksta į išvažiuojamuosius posėdžius savivaldybėse ir susipažįsta su vietos specifinėmis problemomis bei teigiamomis praktikomis.

Tyrimo metodologija. Norėdama įvertinti ne tik kiekybinį (savivaldybių lėšų, skiriamų kultūros paveldo apsaugai apimtį), bet ir kokybinį (savivaldybių paveldosaugos koncepcijos ir praktikos modelius) savivaldybių vykdomos kultūros paveldo apsaugos aspektą, Paveldo komisija kreipėsi į visas savivaldybes, prašydama duomenų apie lėšų panaudojimą 2020 m. saugant kultūros paveldą (lentelė 1) ir atsakyti į klausimus apie paveldosaugos koncepcijos ir praktikos modelius (lentelė 2).

Lentelė 1

Kultūros paveldo objekto pavadinimas, adresas, kodas	Objekto pavadinimas ir darbų pobūdis	Skirta lėšų				Poreikio suma
		Savivaldybės	Valstybės	Tarptautinių fondų	Kitos	
I. Konkrečių kultūros paveldo objektų tvarkyba.						
II. Kultūros paveldo objektų ir jų teritorijų priežiūra: 1) neveikiančios kapinės ir laidojimo bei žuvimo vietos, 2) archeologinės vietos, 3) kiti kultūros paveldo objektai.						
III. Kultūros paveldo inventorizavimas, tyrimai, dokumentų rengimas (archeologiniai, istoriniai, menotyriniai ir kitokie paveldo tyrimai, kultūros paveldo objektų vertingųjų savybių nustatymas ir tikslinimas, paveldotvarkos planų rengimas ir pan.)						
IV. Pažinimas ir sklaida (visuomenės informavimas, leidinių leidyba, renginių apie kultūros paveldą organizavimas ir pan.)						

Lentelė 2

1. Savivaldybės prioritetai ir vizija / požiūris į kultūros paveldą; su koku paveldu save identifikuoja savivaldybė ir kaip mato savo vaidmenį jo apsaugoje	
2. Tvarkytinų kultūros paveldo objektų atrankos kriterijai	
3. Planuotos ir realiai gautos lėšos kultūros paveldo objektų tvarkybai. 2022 metais planuojama kultūros objektų tvarkyba ir planuojamos investicijos į juos	
4. Privačių kultūros paveldo objektų apsaugos ir tvarkybos situacija	
5. Informacija apie savivaldybės patvirtintas arba rengiamas Paveldotvarkos programas	
6. 2018-2020 m. suderinti kultūros paveldo objektų tvarkybos projektai ir jų įgyvendinimas	

Manyta, kad taip kompleksiskai renkant, apdorojant ir vertinant informaciją bus galima nustatyti pagrindinius savivaldybių prioritetus finansuojant kultūros paveldo apsaugą, apžvelgti šių darbų tęstinumą bei kompleksiskai įvertinti savivaldybių požiūrį į jų teritorijoje esančias kultūros vertybes.

Gautos medžiagos vertinimas. Savivaldybių pateikta informacija padėjo išskirti respondentus, kurie visai neatsakė arba atsakė labai neišsamiai, suteikdami minimalius ir analizei sunkiai pritaikomus duomenis. Informacijos kokybė (nepriklausomai nuo jos kiekio) taip pat buvo skirtinga: vienos savivaldybės atsakė labai išsamiai ir plačiai, kitos – trumpai ir dalykiškai arba trumpai ir labai aptakiai. Toks skirtingas informacijos turinys ir kokybė apsunkino medžiagos analizę ir platesnio grupinio vardiklio paiešką, tad dažnai buvo sudėtinga objektyviai sugrupuoti savivaldybes pagal tam tikrus rodiklius.

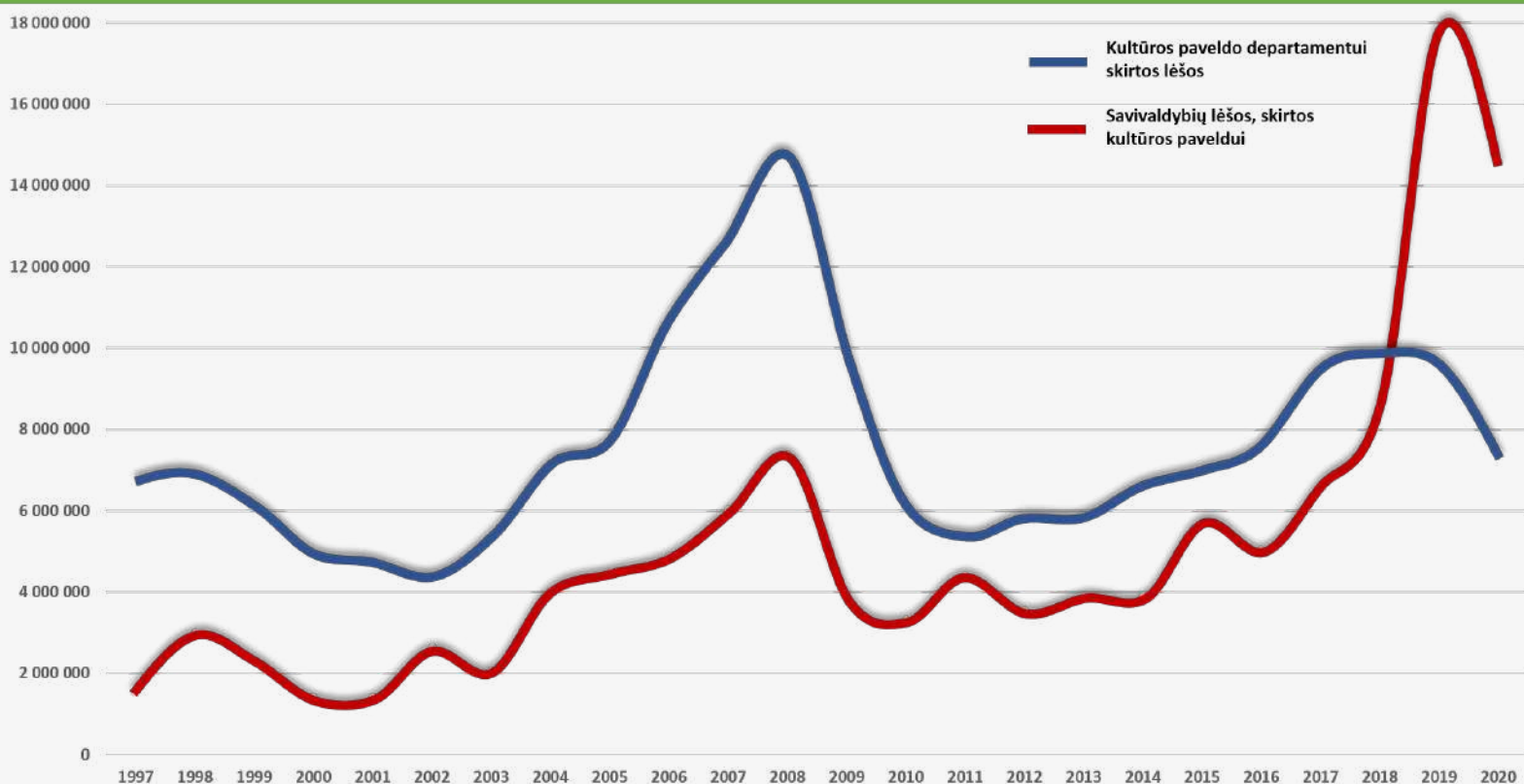
Kalbant apie savivaldybių atsakymų apimtį ir kokybę, galima išskirti dvi galimas tokios situacijos priežastis: 1) neišsamūs ir neinformatyvūs atsakymai atspindi gana neiniciatyvų savivaldybės požiūrį į kultūros paveldą; 2) tai yra vietos paveldosaugininko kompetencijų ir gebėjimų išdava. Be to, kaip parodė ankstesnių metų tyrimai, neretai savivaldybių administracijose už paveldo apsaugą atsakingi specialistai turi daug papildomų funkcijų ir tiesiogiai su paveldosauga susijusiam darbui gali skirti apie 25–30 proc. savo darbo laiko. Ko gero, šis veiksnys taip pat turėjo įtakos atsakymų kokybei.

Kultūros paveldo finansavimas. Vertinant kasmetinį ilgalaikį savivaldybių indėlį į kultūros paveldo apsaugą nustatyta, kad savivaldybių skiriamos sumos vis didėja ir jų bendro augimo rodikliai gerokai viršija Kultūros paveldo departamento biudžeto didėjimo spartą.

Iš esmės ilgą laiką abiejų rodiklių tendencijos buvo labai panašios: pvz., 2008 m. buvo finansavimo pikas, paskui įvykusi finansinė krizė padarė svarbią įtaką biudžetams. Valstybinis šios srities finansavimas sumažėjo itin pastebimai ir į buvusias aukštumas kopia labai lėtai. Tuo tarpu savivaldybės po recesijos gana greitai atkūrė bendrus kultūros paveldo finansavimo dydžius. Tad būtent savivaldybių skiriamos lėšos įgauna vis didesnę

reikšmę, nes bendros finansavimo proporcijos labai pakito ir savivaldybių indėlis tampa vis svaresnis.

KULTŪROS PAVELDO DEPARTAMENTO FINANSAVIMAS IR SAVIVALDYBIŲ SKIRTOS LĖŠOS KULTŪROS PAVELDUI 1997-2020 M.

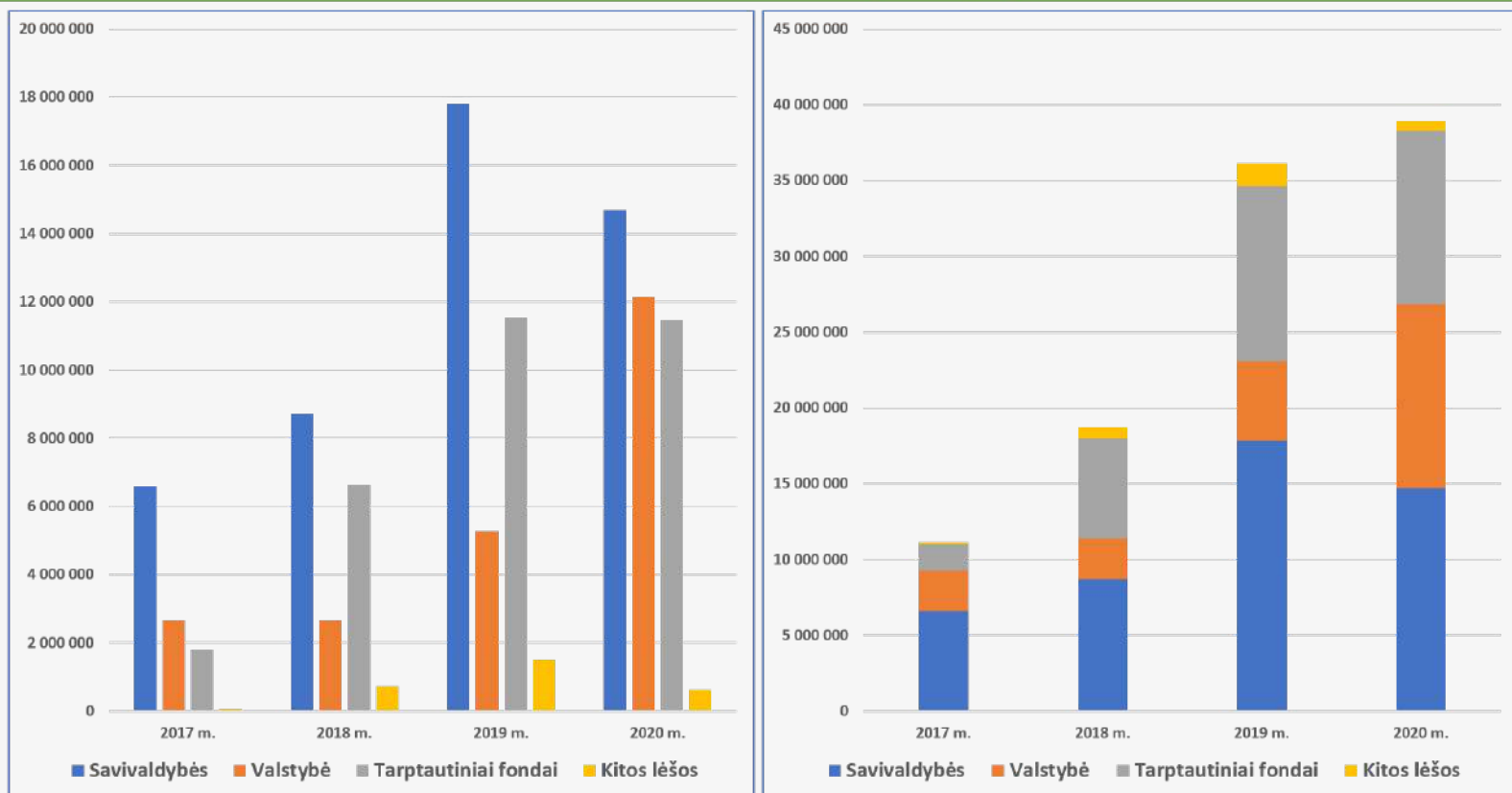

Pateiktas grafikas iškalbingai iliustruoja pastarojo dešimtmečio Lietuvos paveldosaugos (tiksliau – paveldotvarkos) akcentų ir prioritetų kaitą.

- Pirmiausia reikia pažymėti, kad pasikeitė **valstybės požiūris į paveldosaugos finansavimą** (Kultūros paveldo departamento biudžetas nedidėja. Tai atsispindi ir lyginant įstaigos finansavimą su valstybės biudžeto pajamomis: 1999 m. santykis buvo 0,36 %, o 2019 m. – 0,11 %).
- Pakito **valstybės prioritetai paveldotvarkos finansavime** (kompensavimo mechanizmo stiprinimas).
- Pasikeitė **savivaldybių požiūris į paveldą** (ilgainiui ryškėja tendencija, kad vis daugiau savivaldybių pradeda suvokti kultūros paveldą ne kaip atskirą reiškinį, kurio finansavimas yra priverstinis ir neperspektyvus, o kaip integralią sritį ir potencialų išteklių, į kurį investuojant kuriama pridėtinė vertė bei sprendžiami aktualūs ekonominiai, socialiniai, kultūriniai ir politiniai klausimai).
- Pasikeitė **savivaldybių požiūris į paveldotvarkos finansavimą** (pastaraisiais metais savivaldybėse palaipsniui kuriama ir įgyvendinama finansinių paskatų sistema – įvairios mokesčių lengvatos kultūros paveldo objektų valdytojams bei Paveldotvarkos programos).

Galima teigti, kad valstybės ir savivaldybių požiūris į kultūros paveldo apsaugą kinta priešingomis kryptimis. Džiugina tai, kad vyksta aktyvus iniciatyvų „iš apačios“ palaikymas ir skatinimas valstybiniame bei savivaldybių lygmenyje.

LĖŠOS KULTŪROS PAVELDUI 2017-2020 M. (savivaldybių duomenimis)

Galima teigti, kad pastaraisiais metais pastebimą akivaizdžią savivaldybių paveldui skiriamų lėšų augimo tendenciją iš dalies sąlygoja savivaldybių administracijų gebėjimas sėkmingai pritraukti finansavimą iš kitų šaltinių: valstybės, Europos Sąjungos struktūrinių ir kitų tarptautinių fondų, kultūros paveldo objektų savininkų (savivaldybių paveldotvarkos programos). Tokiais bendro finansavimo atvejais savivaldybės skiria paveldosauginių projektų įgyvendinimui daug didesnes sumas.

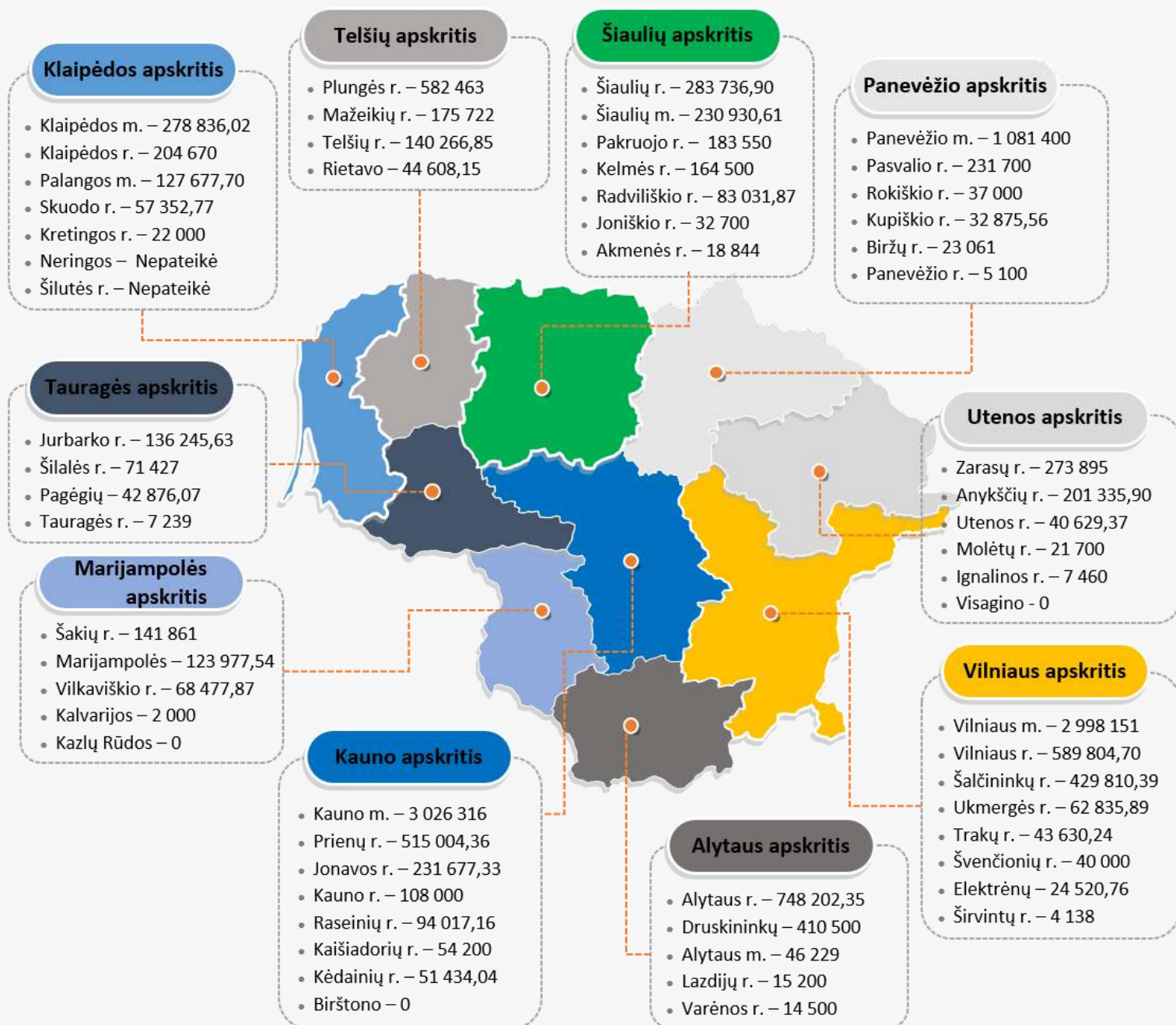
Pažymėtina, kad neretai gana nedidelį kultūros paveldo objektų finansavimą valstybės ir savivaldybės lėšomis iš dalies atsveria savivaldybių administracijų gebėjimas sėkmingai pasinaudoti Europos Sąjungos struktūrinių ir kitų tarptautinių fondų lėšomis – stambius kultūros paveldo objektų tvarkybos projektus 2020 m. vykdė savivaldybės, sugebėjusios pritraukti papildomą finansavimą iš Europos Sąjungos ir kitų tarptautinių fondų.

Ilgus metus stebima nuosekli kultūros paveldo finansavimo didėjimo savivaldybėse tendencija tęsiasi ir 2020 m. – pusė savivaldybių skyrė daugiau lėšų nei 2019 m.

Analizuojant praėjusiais metais savivaldybių skirtą finansavimą, galima pastebėti, kad maždaug pusė savivaldybių kultūros paveldui skyrė nuo kelių iki keliasdešimt tūkstan-

čių eurų, o likusi dalis – nuo šimto tūkstančių iki kelių milijonų.

SAVIVALDYBIŲ LĖŠOS SKIRTOS KULTŪROS PAVELDUI 2020 M.

Vertinant savivaldybių lėšas, skirtas kultūros paveldo apsaugai, analizė buvo atliekama dviem pjūviais: kokiems **darbams** (veikloms) ir kuriems **objektams** buvo skirtos lėšos. Pastebėtina, kad 60 savivaldybių statistinė imtis yra didelė ir įvairialypė, o skirtingos savivaldybės skiriamas lėšas naudoja skirtingoms reikmėms, priklausomai nuo daugybės veiksnių (turimų finansinių išteklių, kultūros paveldo objektų gausos ir būklės savivaldy-

bės teritorijoje, savivaldybės prioritetų ir t. t.).

Dalis savivaldybių dėl ribotų finansinių išteklių vykdo tik tęstinius kultūros paveldo objektų priežiūros darbus, kai atsižvelgiant į aktualiausius poreikius bei vietos specifiką yra nustatomi prioritetiniai prižiūrimi objektai ar jų grupės. Neretai šie darbai finansuojami iš savivaldybių viešųjų darbų programų lėšų – šienaujama kultūros paveldo objektų aplinka, šalinami menkaverčiai krūmai ir medžiai, renkamos šiukšlės ir kt. Didesnės apimties tvarkybos darbams (tyrimams, konservavimui, restauravimui), kuriais būtų siekiama atskleisti ir išryškinti kultūros paveldo objektų vertingąsias savybes, vien tik savivaldybių skiriamų lėšų dažnai nepakanka. Stambūs kultūros paveldo objektų tvarkybos projektai dažniausiai vykdomi tada, kai pavyksta pritraukti papildomų lėšų ir iš kitų šaltinių.

Beveik visos savivaldybės aktyviai dalyvauja Europos paveldo dienų ir Europos žydų kultūros dienų renginiuose, vietos kultūros paveldo pažinimo sklaidoje. Daugelyje savivaldybių leidžiami informaciniai leidiniai arba monografijos apie vietos kultūros paveldą, įrengiami informaciniai stendai ir ženklai prie kultūros paveldo objektų.

Vertinant lėšų skirstymo statistinį pjūvį pagal kultūros paveldo objektų grupes, galima pastebėti, kad iš visų objektų kapinės ir sakraliniai objektai susilaukia daugiausia dėmesio – didžioji dalis savivaldybių nuosekliai skiria lėšų joms prižiūrėti ar tvarkyti. Senamiesčius turinčios savivaldybės daug lėšų skiria jų tvarkymui, o iš archeologinių objektų dažniausiai finansavimas yra skiriamas piliakalnių priežiūros darbams.

Savivaldybės vizija / požiūris į kultūros paveldą (kaip savivaldybė mato savo vaidmenį jo apsaugoje). Vertinant savivaldybių conceptualų požiūrį į jų teritorijoje esantį kultūros paveldą ir jo apsaugą, pagal respondentų pateiktą informaciją / atsakymus į klausimus matyti, kad savivaldybės laikosi skirtingų požiūrių.

- **Konceptualus, integralus požiūris į paveldą** (paprastai būdingas didžiosioms savivaldybėms, kur paveldas suvokiamas kaip svarbus savivaldybės politikos blokas: parengtos atskiros strategijos ir jų įgyvendinimo žingsniai (pvz., paveldotvarkos programos su išskirtais prioritetais).
- **Kultūros paveldas traktuojamas kaip išteklius / instrumentas** (kelios savivaldybės pažymėjo laikančios paveldą svarbia rekreaciją ir turizmą skatinančia priemone).
- **„Ūkiškas“ požiūris** (dalis savivaldybių vertina kultūros paveldą „ūkiškai“: svarbiausias jų tikslas yra objektų pritaikymas gyventojų ir verslo poreikiams).
- **Kultūros paveldo apsauga kaip prievolė** (kai kurios savivaldybės pažymėjo, jog atlieka tik tas deleguotas funkcijas, kurios numatytos Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymo 6 straipsnyje ir kituose teisės aktuose. Būta ir tokios pozicijos, kad kultūros paveldo objektų priežiūra ir tvarkyba turėtų būti tik valstybės institucijų kompetencija, nes tam reikalingos didelės finansinės lėšos.)

- **Deklaratyvios tezės** (nepaisant skambių šūkių apie siekį išsaugoti, sutvarkyti ir įveikinti visus kultūros paveldo objektus, kelios savivaldybės nepasižymėjo didelėmis investicijomis į kultūros paveldo apsaugą).

Tvarkytinų kultūros paveldo objektų atrankos kriterijai savivaldybėse. Savivaldybės, vertindamos kultūros paveldo objektų finansavimo tikslingumą, dažnai yra nusistačiusios tam tikrus kriterijus ir prioritetus.

- Kelios savivaldybės tikslingai investuoja lėšas į jų **atsirinktus atskirus objektus**.
- Tuo tarpu kitos savivaldybės pasirinko kiek platesnį finansuotinių objektų spektrą – investuojamos lėšos į **regionui būdingų ir svarbių paveldo objektų grupių** priežiūrą ir tvarkybą.
- Kai kurios savivaldybės pagrindinį dėmesį skiria avarinės būklės objektams ir finansuoja būtent **kultūros vertybių, kurioms iškilusi sunykimo grėsmė, tvarkybą**.
- Gan plačiai paplitusi praktika, kai prieš investuodama lėšas į tvarkybą, savivaldybė **įvertina objekto potencialą** – objekto geografinę padėtį ir pasiekiamumą, turizmo skatinimo aspektus, objekto svarbą ir reikšmę visuomenei, pritaikymo galimybes, valdytojo viziją.
- Kelios savivaldybės naudoja aukščiau išvardintų **metodų kompleksą**: įvertina objekto būklę (pvz., avarinė būklė), svarbą krašto istorijai, autentiškumą, medžiagiškumą (pvz., mediniai statiniai).

Privačių kultūros paveldo objektų apsaugos ir tvarkybos situacija. Vertindamos privačių kultūros paveldo objektų apsaugos situaciją, daugelis savivaldybių pažymėjo, kad privačių kultūros paveldo objektų savininkams teikiamos konsultacijos apie galimybes tvarkyti ir prižiūrėti objektus (aiškinamos galimybės teikti paraiškas ir gauti finansavimą tvarkybos darbams arba kompensaciją), rengiami kultūros paveldo objektų patikros aktai, bendradarbiaujant su Kultūros paveldo departamentu tikrinama tvarkybos privačių kultūros paveldo objektų darbų eiga.

Savivaldybės, atsakydamos į šį klausimą, dažnai vardino geruosius ir bloguosius objektų priežiūros pavyzdžius savo teritorijose. Pažymėtina, kad absoliuti dauguma paminėtų blogai prižiūrimų objektų yra dvarai.

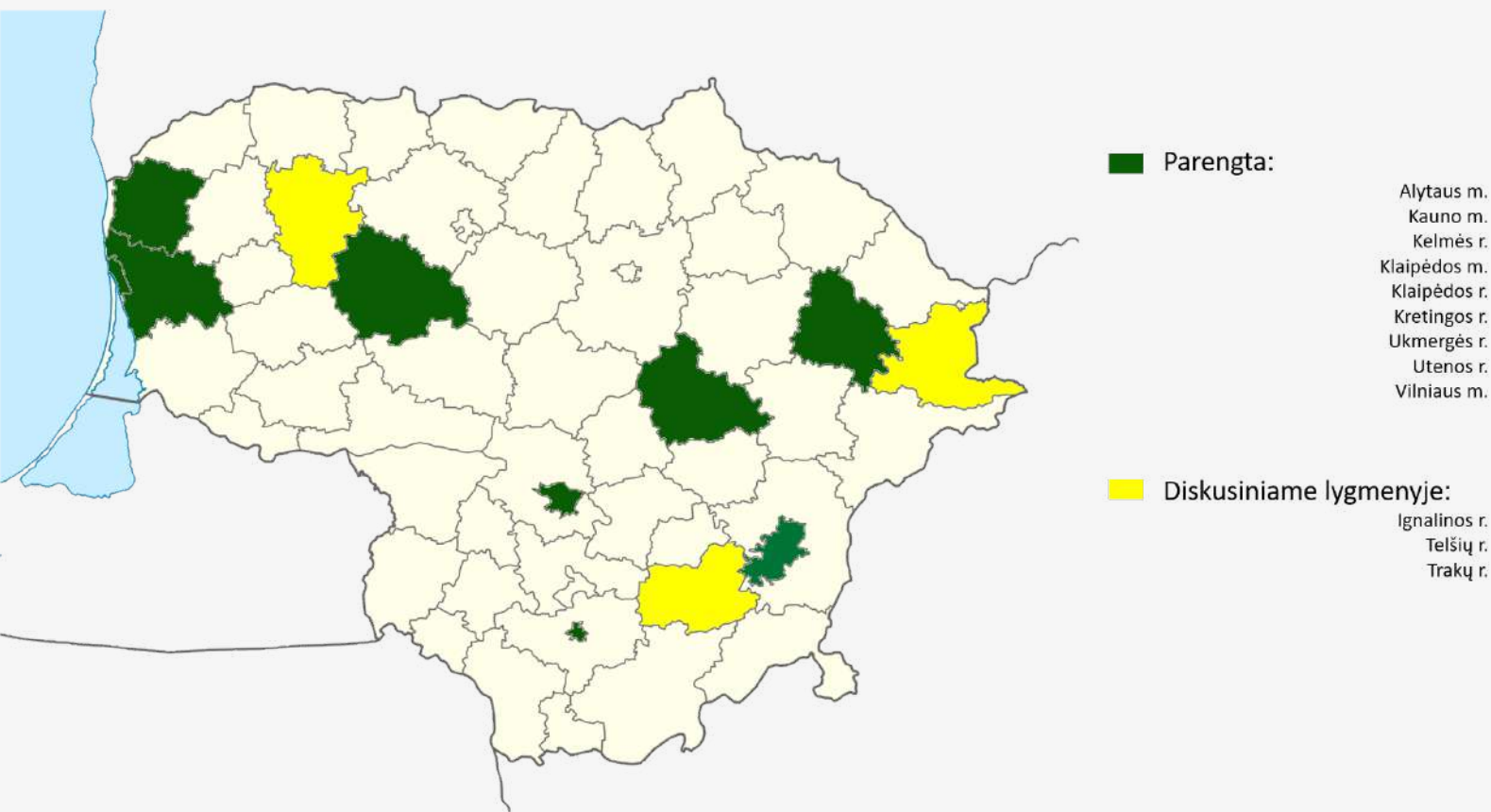
Kelios savivaldybės pažymėjo, kad privačių kultūros paveldo objektų tvarkybos situacija gerėja, ir įvardino priežastis – patvirtintas vietos Paveldotvarkos programas bei FIXUS Mobilis projekto iniciatyvas.

Paminėtos ir privačių kultūros paveldo objektų apsaugos ir tvarkybos problemos.

- Savininkų (valdytojų) pasyvumas, neigiamas požiūris.
- Fizinių asmenų valdomi objektai privačiomis lėšomis tvarkomi vangiai dėl didelių tvarkybos darbų įkainių bei projektinės dokumentacijos rengimo sudėtingumo. Šiuo metu teisinė apsauga nebūtinai garantuoja ir finansinę paramą objektų tvarkybai, todėl retas savininkas imasi tvarkyti savo objektus.

- Per lėtai vykdomi tvarkybos darbai.
- Sudėtinga situacija yra su privačių savininkų valdomais kompleksiniais objektais (pvz. buvusiomis dvarų sodybomis), nes didžioji dalis šių objektų yra registriniai, o ne valstybės saugomi, todėl savininkai negali pretenduoti į kompensavimo bei Paveldotvarkos programų lėšas.
- Kultūros paveldo objektų (daugiausiai statinių) nenaudojimas, ypač atokesnėse, sunkiau pasiekiamose kaimiškose vietovėse. Nerandant tinkamo pritaikymo blogėja kultūros paveldo statinių būklė, ypatingai buvusių dvaro sodybų ūkinių pastatų, kurių pritaikymas atokesnėse vietovėse sudėtingas, o pastatų pritaikymo kaštai yra pernelyg dideli.
- Fragmentiškai privatizuotų dvarų sodybų priklausinių saugojimo problemos – pastatai ir statiniai priklauso skirtingiems savininkams: dalį teritorijos valdo savivaldybė, o likusius objektus – privatūs asmenys.
- Dėl verslo ir turizmo stagnacijos bei karantino suvaržymų savininkai nesuinteresuoti investuoti į savo objektus.

Savivaldybių Paveldotvarkos programos (pagal savivaldybių pateiktą informaciją).
Daugelyje savivaldybių yra parengtos ir patvirtintos vietos Paveldotvarkos programos.

Savivaldybių parengtos ir nuosekliai vykdomos Paveldotvarkos programos, kai kultūros paveldo tvarkybai kooperuojamos valdytojo ir savivaldybės lėšos, ne tik efektyviai prisideda prie kultūros paveldo išsaugojimo, bet ir suteikia impulsą gerėti vietos gyvenimo kokybei. Šios programos skatina valdytojus tinkamai prižiūrėti nekilnojamąjį kultūros paveldą, didina vietos turistinį patrauklumą, tenkina visuomenės socialinius, ekonominius, kultūrinius ir edukacinius poreikius.

Siūlymai dėl kultūros paminklų paskelbimo

Lietuvos Respublikos valstybinės kultūros paveldo komisijos įstatymo 5 straipsnio 2 dalies 9 p. numatyta Paveldo komisijos funkcija svarstyti ir aprobuoti siūlymus kultūros paveldo objektus ar vietas skelbti kultūros paminklais ar panaikinti jų apsaugą. Esant Kultūros ministro teikimui, Paveldo komisija tokius siūlymus svarsto Paveldo komisijos posėdyje.

2021 m. Paveldo komisija pritarė, kad kultūros paveldo objektas – Klaipėdos pašto stoties statinių kompleksas (u. k. 24819) – būtų paskelbtas kultūros paminklu. Kitas procedūrinis etapas – Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo priėmimas. Kol kas šis kompleksas nėra paskelbtas kultūros paminklu.

Siūlymai dėl kilnojamųjų kultūros vertybių įrašymo į Kultūros vertybių registrą

Lietuvos Respublikos valstybinės kultūros paveldo komisijos įstatymo 5 straipsnio 2 dalies 11 p. numatyta Paveldo komisijos funkcija svarstyti ir aprobuoti siūlymus kilnojamąsias kultūros vertybes įrašyti į Kultūros vertybių registrą ar išbraukti iš jo. Esant Kultūros paveldo departamento teikimui, Paveldo komisija tokius siūlymus svarsto Paveldo komisijos posėdyje.

2021 m. Paveldo komisija priėmė 8 nutarimus dėl kilnojamųjų kultūros vertybių, registruotų Kultūros vertybių registre kaip nekilnojamosios, duomenų tikslinimo ir kilnojamųjų daiktų, turinčių kultūrinę vertę, įrašymo į Kultūros vertybių registrą. Įvertintos vertybės, esančios Kietaviškių Švč. Trejybės, Semeliškių Šv. Lauryno, Skriaudžių Šv. Lauryno, Bazilionų Šv. Bazilijaus Didžiojo, Eigirdžių Dievo Apvaizdos, Gadūnavo Švč. Jėzaus Širdies, Lauko Sodos Šv. Joakimo, Nerimdaičių Šv. apaštalo Baltramiejaus, Upynos Šv. Jono Labdario, Vieکشnalių Švč. Mergelės Marijos Globos, Žarėnų Šv. vyskupo Stanislovo, Prienų Kristaus Apsireiškimo, Luokės Visų Šventųjų, Druskininkų Švč. Mergelės Marijos Škaplierinės, Palonų Dievo Apvaizdos, Pašušvio Visų Šventųjų, Polekėlės Švč. Mergelės Marijos Širdies, Lentvario Viešpaties Apreiškimo Švč. Mergelei Marijai, Turgelių Švč. Mergelės Marijos Ėmimo į dangų, Užlieknės Šv. Marijos Magdaliėtės, Vieکشnių Šv. Jono Krikštytojo, Židikų Šv. Jono Krikštytojo, Pabiržės Švč. Trejybės ir Kazokiškių Švč. Mergelės Marijos Nugalėtojos ir Palomenės Šv. arkangelo Mykolo bažny-

čiose, Luokės kapinių koplyčioje, Vilniaus Švč. Dievo Motinos Užtarėjos, Vilniaus Šv. Dvasios, Kauno Šv. Mikalojaus sentikių, Trakų Švč. Dievo Motinos Gimimo, Vievio Dievo Motinos Ėmimo į dangų ir Vilniaus Šv. Mikalojaus Stebukladario palaikų Pernešimo cerkvėse, Kauno Apreiškimo Švč. Dievo Motinai ir Vilniaus Skaisčiausios Dievo Motinos Ėmimo į dangų soboruose. Taip pat buvo įvertintos ir kilnojamosios kultūros vertybės, įvardintos Lietuvos Respublikos kultūros ministro 2020 m. gegužės 11 d. įsakyme Nr. ĮV-605 „Dėl Lietuvos nacionalinio dailės muziejaus kilnojamųjų kultūros vertybių (ekspонатų) nurašymo ir perdavimo Vilniaus arkivyskupijos kurijai“ ir 2020 m. lapkričio 9 d. įsakyme Nr. ĮV-1348 „Dėl Lietuvos nacionalinio dailės muziejaus kilnojamųjų kultūros vertybių (ekspонатų) nurašymo ir perdavimo Vilniaus arkivyskupijos kurijai“.

Viso buvo įvertinta 431 vertybė, dauguma iš jų į Kultūros vertybių registrą jau įrašytos arba duomenys registre patikslinti.

Kilnojamųjų kultūros vertybių fotografijos iš Kultūros vertybių registro ir Kultūros paveldo departamento pateiktos medžiagos

Kultūros paveldo objektų skelbimas valstybės saugomais

Lietuvos Respublikos valstybinės kultūros paveldo komisijos įstatymo 5 straipsnio 2 dalies 10 p. numatyta Paveldo komisijos funkcija svarstyti ir aprobuoti siūlymus nacionalinio reikšmingumo lygmens kultūros paveldo objektus ir vietas, kurie neskelbiami kultūros paminklais, skelbti valstybės saugomais ar panaikinti jų apsaugą. Esant Kultūros paveldo departamento teikimui, Paveldo komisija tokius siūlymus svarsto Paveldo komisijos posėdyje.

2021 m. Paveldo komisija pritarė Anulyno kapinyno (u. k. 3861) skelbimui valstybės saugomu kultūros paveldo objektu. Pagal Kultūros paveldo departamento pateiktą informaciją kapinynui kilo sunaikinimo grėsmė dėl ūkinės veiklos ir „lobių ieškotojų“ veiksmų, taip pat buvo įvertinta ir šio objekto mokslinė reikšmė. Kol kas šis kultūros paveldo objektas nėra paskelbtas valstybės saugomu.

*Anulyno
kapinynas.
Nuotraukos iš
Kultūros
vertybių
registro*

Kultūros paveldo apsaugos funkcijas atliekančių atsakingų valstybės institucijų ir įstaigų metinių ataskaitų vertinimas

Paveldo komisija, apsvarsčiusi Kultūros paveldo departamento 2020 m. veiklos ataskaitą ir įvertinusi biudžeto lėšų, skirtų kultūros paveldo apsaugai, panaudojimą, nusprendė pritarti ataskaitai, tačiau tuo pačiu tęsti Paveldo komisijos darbo grupės, nagrinėjusios veiklos ataskaitos klausimą, veiklą – parengti siūlymus Kultūros ministerijai dėl Kultūros paveldo departamento veiklos ataskaitos teikimo formos keitimo, numatant privalomumą ataskaitoje teikti ne tik kiekybinius rodiklius, bet ir analitinę veiklos pristatymo dalį, Kultūros paveldo departamento veiklos ataskaitos klausimą sieti su vykdomos Nekilnojamųjų kultūros vertybių tvarkybos darbų (paveldotvarkos) finansavimo programos įgyvendinimo problematika. Galutiniai siūlymai bus pateikti 2022 m.

Kiti posėdžiuose nagrinėti klausimai

Paveldo komisijos 2021 m. posėdžiuose buvo nagrinėjami testiniai ir nauji klausimai, susiję su kultūros paveldo apsaugos problematika, aptartas Paveldo komisijos indėlis sprendžiant šias problemas bei tolesni veiksmai.

1. Dėl istorinės atminties įamžinimo ir pateikties nuostatų nutarta organizuoti tarpinstitucinę diskusiją.

Paveldo komisijos 2021 m. spalio 29 d. posėdis, svarstomas istorinės atminties įamžinimo ir pateikties nuostatų klausimas

2. Dėl kultūros paveldo vietovių ir objektų atkūrimo sampratos problematikos nutarta sudaryti tarpinstitucinę darbo grupę, į kurios sudėtį įtraukti ir praktikus; darbo grupei pavesta rengti Paveldo komisijos sprendimo projektą.
3. Dėl sovietinio laikotarpio palikimo išsaugojimo nutarta ateityje disonuojančio sovietinio palikimo išsaugojimo klausimus nagrinėti apsiribojant tik procedūrinių procesų analize ir vertinimu; svarstymą skaidyti į dvi dalis (meno kūriniai ir ideologija) bei sudaryti Paveldo komisijos darbo grupę.
4. Dėl meno kūrinių architektūroje problemų nutarta organizuoti tarpinstitucinį pasitarimą dėl meno kūrinių architektūroje, o ateityje organizuoti konferenciją.
5. Dėl Trakų senamiesčio apsaugos užtikrinimo nutarta: kreiptis raštu į Kultūros ministeriją dėl Trakų senamiesčio tvarkymo ir naudojimo laikinojo reglamento paskelbimo, Trakų senamiesčio apsaugos specialiojo plano rengimo spartinimo; neįgaliųjų lankymosi kultūros paveldo objektuose klausimą įtraukti į 2022 m. Paveldo komisijos veiklos planą; palaukti Vilniaus apygardos administracinio teismo sprendimo byloje dėl žemės sklypo Trakų m., Vytauto g. keitimo ir tada klausimą aptarti Paveldo komisijoje; sudaryti Paveldo komisijos darbo grupę dėl Trakų senamiesčio apsaugos užtikrinimo.
6. Dėl statybų Vilniaus baroko ansambliuose tyrimo – patvirtinta Tyrimo programa dėl statybų Vilniaus baroko ansambliuose. Tyrimą planuojama baigti 2022 m. I ketvirtyje;

Paveldo komisijos lapkričio 26 d. posėdis, susitikimas su kultūros viceministru Rimantu Mikaičiu

7. Dėl viešojo intereso gynimo (darbo grupės ir susitikimo su visuomenės atstovais išvados) nutarta: kreiptis raštu į Kultūros paveldo departamentą, kad pristatydamas veiklos ataskaitą Paveldo komisijai informuotų, kaip įgyvendinamos Specialiųjų tyrimų tarnybos išvados dėl viešojo intereso gynimo; parengti raštą atsakingoms institucijoms apie susitikime su visuomene išaiškėjusias problemas; parengti pranešimą spaudai apie Paveldo komisijos organizuotą susitikimą su visuomenės atstovais ir jo metu išsakytas problemas; klausimą dėl Paveldo komisijos pozicijos dėl piliečių, organizacijų ir pan. prašymų ginti viešąjį interesą perkelti į kitą Paveldo komisijos posėdį; gavus Kultūros paveldo departamento atsakymą dėl statybos darbų adresu Polocko g. 7A, Vilniuje, Paveldo komisijos administracijai išnagrinėti klausimą ir, jeigu reikės, jį įtraukti į Paveldo komisijos posėdžio darbotvarkę, pasikviesti bendruomenę; sudaryti Paveldo komisijos darbo grupę dėl Paveldo komisijos pozicijos viešojo intereso gynimo klausimų; kreiptis į Vilniaus miesto savivaldybę ir Valstybinę teritorijų planavimo ir statybos inspekciją, kad pateiktų informaciją apie statybos darbus Polocko g. 7A.
8. Dėl Kauno Ažuolyno objektų komplekso parko ir detaliojo plano (Vydūno al. 4, Kaunas) keitimo nutarta: parengti kreipimąsi į Lietuvos architektų rūmus dėl Kauno Ažuolyno objektų komplekso parko, išreiškiant Paveldo komisijos palaikymą; tęsti bendradarbiavimą su Lietuvos architektų rūmais; kreiptis raštu į atsakingas institucijas dėl Kauno Ažuolyno objektų komplekso parko ir detaliojo plano keitimo;
9. Dėl statybų projekto Bokšto g. 21A, Vilniuje, viešinimo ir sprendinių įgyvendinimo nutarta: nagrinėti statybų projektą Bokšto g. 21A; papildyti Paveldo komisijos atsakymo UAB „B.O.K. projektai“ projektą nurodant, jog „UNESCO Pasaulio kultūros ir gamtos paveldo apsaugos konvencijos įgyvendinimo gairių 118bis p. numatoma, kad nepaisant įgyvendinimo gairių 179 ir 180 punktų, valstybės, šios Konvencijos Šalys, užtikrina, kad poveikio aplinkai vertinimai, poveikio paveldui vertinimai ir (arba) strateginiai poveikio aplinkai vertinimai būtų – kaip būtina sąlyga – atliekami vystymo projektams ir planuojamai veiklai pasaulio paveldo vertybėje arba jos aplinkoje. Šie vertinimai turėtų padėti nustatyti vystymosi alternatyvas ir galimą teigiamą ir neigiamą poveikį vertybės išskirtinei visuotinei vertei, taip pat rekomenduoti švelninimo priemones siekiant išvengti sunykimo ar kitokio neigiamo poveikio vertybės kultūros ar gamtos paveldui ar jo platesnei aplinkai. Tai užtikrins ilgalaikį išskirtinės visuotinės vertės išsaugojimą ir stiprins paveldo atsparumą nelaimėms ir klimato kaitai. Vertinimas turi būti atliktas vadovaujantis Tarptautinės paminklų ir paminklinių vietovių tarybos (ICOMOS) „Rekomendacijomis dėl poveikio pasaulio kultūros paveldo vertybėms vertinimo“ (2011 m.).
10. Dėl naujai rengiamos istorijos mokymo programos nutarta kreiptis raštu į Švietimo, mokslo ir sporto ministeriją dėl mokymo programų projektų.

TARPTAUTINIS BENDRADARBIAVIMAS

Partnerių paieška rengiant paraišką Lietuvos kultūros tarybai

2021 m. intensyviai ieškota partnerių užsienyje ir Lietuvoje rengiant Paveldo komisijos projektą Lietuvos kultūros tarybai. Projekto pavadinimas – „Lietuvos tarpukario modernizmo mokykla ir jos tęstinumo ženklai pasaulio žemėlapyje (duomenų bazės U-PAVELDAS aktualizavimas naujais naratyvais ir sklaida)“. Rasti partneriai projektui užsienyje – Lietuvos Respublikos ambasada Australijoje, Lietuvos Respublikos ambasada Pietų Afrikos Respublikoje, Australijos lietuvių archyvas, aktyvi lietuvių bendruomenės narė Australijoje Rasa Mauragis, Balzeko lietuvių kultūros muziejus Jungtinėse Amerikos Valstijose, Australijoje gyvenanti knygos „Australian Lithuanians“ (New South Wales University Press, 2012) autorė, Liuda Apinytė Popenhagen. Informacinis partneris Lietuvoje – Lietuvos nacionalinis radijas ir televizija. Glaudžiai bendradarbiauta su šiomis organizacijomis ir asmenimis aptariant ir derinant būsimo projekto detales. Duomenų ba-

zėje U-PAVELDAS galima susipažinti su šimtais lietuviybės ženklų užsienyje – iškilių lietuvių tautybės asmenybių veikla, architektūros, archeologijos, urbanistiniu paveldu, kapais ir kapinėmis, meno kūriniais ir do-

kumentiniu paveldu: fotografijomis ir kino juostomis, inkunabulais ir rankraščiais, heraldiniu požiūriu reikšmingais objektais ir t. t. U-PAVELDAS pasakoja apie po pasaulį išsibarsčiusius Lietuvos didikų lobius, mūsų šalies architektūros mokyklų ženklus pasaulyje, išeivijos pėdsakus ir daug kitų įdomių istorijų.

Bendradarbiavimas su Europa Nostra

Paveldo komisijos administracija 2020 m. į lietuvių kalbą išvertė kvietimą teikti paraiškas 2021 m. Europa Nostra apdovanojimams, paraiškų teikimo sąlygas, skirtingų kategorijų vertinimo kriterijus ir pakvietė valstybės, savivaldos institucijas, nevyriausybines organizacijas teikti paraiškas Šios tarptautinės organizacijos apdovanojimams gauti. Iš Lietuvos buvo pateiktas rekordinis skaičius paraiškų – 8 vienetai. Europa Nostra organizacija kreipėsi į Paveldo komisiją, prašydama vietoje atlikti 3 paraiškų ekspertinį vertinimą, kuris jų teisėjams padėtų apsispręsti dėl galimo apdovanojimo.

Skatindama paveldo apsaugą ir atkūrimą, organizacija tarptautinius Europa Nostra apdovanojimus įsteigė 2002 m. Nuo tada kiekvienais metais kviečia teikti paraiškas apdovanojimams 4 kategorijose: 1) kultūros paveldo išsaugojimo (konservavimas ar restauravimas, angl. conservation); 2) tyrimų; 3) nuopelnų paveldo apsaugai; 4) edukacijos, mokymų ir sąmoningumo ugdymo. Apdovanojama iki 30 paraiškų teikėjų, iš kurių 4 gauna didįjį prizą ir 10 tūkstančių eurų piniginių apdovanojimą. 2020 m. Europa Nostra apdovanojimų dalis – du ILUCIDARE specialieji prizai: už paveldo inovacijų pasiekimus ir už kompetenciją tarptautiniuose paveldo ryšiuose.

2021 m. Paveldo komisijos nariai vertino paraiškas kultūros paveldo išsaugojimo (konservavimo ar restauravimo) kategorijoje.

Nuotrauka iš europanostra.org

KULTŪROS PAVELDO AKTUALIZAVIMAS BEI BENDRADARBIAVIMAS IR RYŠIAI SU KITOMIS INSTITUCIJOMIS

Prieš priimdama galutinę nuomonę Paveldo komisija ypatingą dėmesį skyrė diskusijoms su kitomis suinteresuotomis šalimis. Taip pat buvo nuosekliai siekiama užmegzti glaudesnius ryšius su atsakingomis institucijomis.

Dalyvavimas prezidentūroje vykusiame forume „Lietuva ir UNESCO: ar vykdome pažadą sau ir pasauliui?“

2021 m. vasario 11 d. Paveldo komisijos pirmininkė doc. dr. Vaidutė Ščiglienė dalyvavo prezidentūroje vykusiame forume „Lietuva ir UNESCO: ar vykdome pažadą sau ir pasauliui?“ Forumo dalyviai, atsakingų valstybinių institucijų, nevyriausybinių organizacijų, bendruomenių ir verslo atstovai, aptarė svarbiausias aktualijas: išskirtinę vertę turinčių UNESCO pasaulio paveldo vietovių Lietuvoje apsaugos juridinius aspektus,

Paveldo komisijos pirmininkė doc. dr. Vaidutė Ščiglienė prezidentūros rengtame forume.

Nuotrauka iš delfi.lt

jų valdysenos problemas, įveiklinimo, tyrimų, edukacijos klausimus. Paveldo komisijos pirmininkė siūlė rengti Pasaulio paveldo konvencijos įgyvendinimo įstatymą. Forumą stebėjo ir dauguma Paveldo komisijos narių ir administracijos darbuotojų.

Po renginio vyko nuotolinė spaudos konferencija, į kurią buvo

pakviesti Respublikos Prezidento vyriausioji patarėja Jolanta Karpavičienė, kultūros ministras Simonas Kairys, Lietuvos nacionalinės UNESCO komisijos sekretoriato Paveldo programų vadovė Renata Vaičekonytė-Kepežinskienė ir Paveldo komisijos pirmininkė doc. dr. Vaidutė Ščiglienė.

Nuotrauka iš delfi.lt

Dalyvavimas prezidentūroje vykusiame Archyvų forume

2021 m. birželio 18 d. Paveldo komisijos pirmininkė doc. dr. Vaidutė Ščiglienė dalyvavo prezidentūroje vykusiame Archyvų forume. Renginyje buvo diskutuojama valstybės archyvams aktualiais klausimais apie juose saugomų dokumentų panaudojimą ir skaitme-

Paveldo komisijos pirmininkė doc. dr. Vaidutė Ščiglienė Archyvų forume.

Nuotrauka iš lrt.lt

ninio turinio platesnės sklaidos galimybes, lietuvių diasporos archyvus ir archyvų ateities perspektyvas. Pirmininkė pasisakė apie Paveldo komisijos administruojamą U-PAVELDO duomenų bazę, išreiškė abejonę, ar pavyks Lietuvai visais aspektais užtikrinti veiklų tęstinumą, ir siūlė

pirmiausia sukurti valstybinę dokumentinio paveldo išsaugojimo programą, skiriant tikslinį valstybės finansavimą.

Dalyvavimas Lietuvos kultūros tarybos apskritojo stalo diskusijoje dėl Kultūros paveldo srities ekspertinio vertinimo ir tolesnis bendradarbiavimas

Paveldo komisijos pirmininkė doc. dr. Vaidutė Ščiglienė 2021 m. balandžio 8 d. dalyvavo Lietuvos kultūros tarybos organizuotoje nuotolinėje apskritojo stalo diskusijoje dėl tyrimo „Stebėsenos, analizės ir modeliavimo sistemos kokybinių rodiklių nustatymas“ ekspertinio vertinimo santraukos „Kultūros ir meno projektų bei procesų stebėsenos ir analizės modeliavimo sistema. Kultūros paveldo sritis“. Šiuo klausimu buvo sudaryta Paveldo komisijos darbo grupė, kurios nuomonė ir buvo pristatyta minėtoje apskrito stalo diskusijoje.

Su Lietuvos kultūros taryba buvo bendradarbiaujama ir toliau – Paveldo komisijai parengus savivaldybių veiklos kultūros paveldo srityje tyrimą, buvome susitikę su Lietuvos kultūros tarybos atstovais. Lietuvos kultūros taryba pateikė tyrimui aktualią informaciją – papildomus duomenis apie kultūros paveldą regionuose.

Organizuota apskritojo stalo diskusija „Kultūros paveldo tvarkybos prioritetinės kryptys – efektyvios paveldosaugos pagrindas“

2021 m. gegužės 30 d. Paveldo komisija organizavo apskritojo stalo diskusiją su atsakingomis institucijomis dėl kultūros paveldo tvarkybos prioritetinių kryptų. Tarpinstituciniame pasitarime dalyvavo Kultūros paveldo departamento, Seimo Kultūros komiteto, Kultūros ministerijos, Kultūros infrastruktūros centro, Respublikos Prezidento Švietimo, mokslo ir kultūros grupės ir Paveldo komisijos atstovai. Paskui, remiantis šio susitikimo informacija ir kita analitine medžiaga, buvo parengtas Paveldo komisijos sprendimas „Dėl Nekilnojamųjų kultūros vertybių tvarkybos darbų (paveldotvarkos) finansavimo programos įgyvendinimo“.

Organizuotas apskritojo stalo diskusijų ciklas dėl tyrimų duomenų apie kultūros paveldą archyvavimo, saugojimo ir viešinimo

2021 m. gegužės mėnesį organizuoti 3 tarpinstitucinės apskritojo stalo diskusijos siekiant išsiaiškinti tikslinės auditorijos poziciją ir patirtis. Diskusijų ciklo tikslas – priimti

Paveldo komisijos sprendimą „Dėl kultūros paveldo dokumentavimo centro“. Renginiuose dalyvavo Kultūros paveldo departamento, Kultūros paveldo centro, Lietuvos muziejų informavimo, skaitmeninimo ir LIMIS centro, Valstybinės terito-

rijų planavimo ir statybos inspekcijos, Lietuvos Respublikos restauratorių sąjungos, Lietuvos vyriausiojo archyvaro tarnybos, Kauno technologijos universiteto bibliotekos, Lietuvos archeologijos draugijos, Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos atstovai.

Paveldo komisijos narių susitikimas su Lietuvos Respublikos kultūros ministru Simonu Kairiu

Paveldo komisijos nariai Kultūros ministerijoje susitiko su kultūros ministru Simonu Kairiu, Kultūros paveldo politikos grupės vyr. patarėja Rasa Trapikiene ir šios grupės vadove Indre Ambraziene bei Kultūros paveldo departamento direktoriumi Vidmantu Bezaru. Diskusijos metu aptartos aktualios kultūros paveldo problemos, galimi bendri ateities darbai.

Paveldo komisijos susitikimo Kultūros ministerijoje akimirka. Paveldo komisijos nuotr.

Bendradarbiavimas su Užsienio reikalų ministerija

Paveldo komisijos pirmininkė doc. dr. Vaidutė Ščiglienė ir Paveldosaugos ir strateginio planavimo skyriaus vyriausiasis specialistas Gytis Oržikauskas buvo susitikę su Užsienio reikalų ministerijos Komunikacijos ir kultūrinės diplomatijos departamentu dėl bendradarbiavimo Lietuvai reikšmingo kultūros paveldo, esančio užsienyje, srityje. Iš Užsienio reikalų ministerijos gavome sąrašą objektų, kuriuos galima būtų įkelti į Paveldo komisijos kuriojamą duomenų bazę U-PAVELDAS.

Išvažiuojamasis posėdis į Kupiškio r. savivaldybę

2021 m. spalio 13 d. buvo surengtas Paveldo komisijos išvažiuojamasis posėdis į Kupiškio r. savivaldybę. Vykdamas savivaldybių veiklos kultūros paveldo apsaugos srityje

Paveldo komisijos ir Seimo Kultūros komiteto išvažiuojamasis posėdis į Kupiškio r. savivaldybę.

Paveldo komisijos nuotr.

tyrimą Paveldo komisiją pasikvietė Kupiškio r. savivaldybės meras Dainius Bardauskas. Pačios Paveldo komisijos kvietimu susitikime dalyvavo ir Seimo Kultūros komitetas, o renginys tapo dviejų institucijų išvažiuojamuoju posėdžiu.

Šiaurės rytų Lietuvoje įsikūręs Kupiškis garsėja istorijos ir paveldo turtingumu. Tai malūnų, dvarų ir kulinarinio paveldo kraštas, žydų istorijas saugantis Lietuvos kampelis,

kuris tebeieško tikrojo savo identiteto. Tačiau tapatybės paieškos ir įkūnijimas glaudžiai susijęs su tiksliniu finansavimu, kuris šiandien paveldui dar vis nėra pakankamas. Renginio metu pabrėžta, kad Kupiškio r. savivaldybė pagal galimybes siekia kuo daugiau prisidėti ne tik prie paveldo išsaugojimo fizine prasme, bet ir jo įveiklinimo. Siekiama sutvarkyti vertingiausius ir žinomiausius rajono kultūros paveldo objektus. Minėtame kasmetiniame Paveldo komisijos atliekamame savivaldybių tyrime Kupiškio r. savivaldybės pavyzdys pažymėtinas – ankstesniais metais paveldui buvo skiriami tik keleri tūkstančiai eurų, o pastaraisiais metais kartu su valstybės ir tarptautinių fondų parama pradėtas vykdyti didelės apimties tvarkybos projektas Palėvenės vienuolyno ansamblyje, tvarkomi ir kiti

Paveldo komisijos ir Seimo Kultūros komiteto išvažiuojamasis posėdis į Kupiškio r.

objektai. Visgi kalbant apie paveldo tvarkybą Kupiškyje, čia trūksta verslo indėlio. Reikia pabrėžti, kad paveldas klesti ten, kur įveiklinami trys segmentai – verslas, savivalda ir valstybė. Esant ribotoms finansinėms galimybėms, savivaldybėje pagrindinis dėmesys skiriamas dvarų ir kulinariniam paveldui, Kupiškio žydų istorijai ir malūnams bei Palėvenės dominikonų vienuolyno kompleksui. Džiugu, kad savivaldybė rodo iniciatyvas paveldo apsaugos srityje ir šios srities finansavime yra priskirtina prie lyderiaujančių Lietuvos savivaldybių. Visa tai reiškia, jog ji suvokia kultūros paveldo potencialą ir teikiamą naudą.

Paveldo komisijos ir Seimo Kultūros komiteto išvažiuojamasis posėdis į Kupiškio r. savivaldybę. Paveldo komisijos nuotr.

lės pradėtos tiekti per laidotuves, o kartais ir kitus susibūrimus ir tapo savotiška šių apylinkių kulinarine ypatybe.

Palėvenės dominikonų vienuolyno kompleksas. Nuo 2008 m. etapais tvarkoma Palėvenės bažnyčia, sutvarkytas ir kultūrinėms ir edukacinėms veikloms pritaikytas Palėvenės svirnas, šiuo metu vykdoma vienuolyno pastato tvarkyba. Siekiama rajoną identifikuoti kaip vietą, puikiai tinkančią religiniam turizmui, piligrimystei. Restauruotame vienuolyno ansamblio svirne ir jo rūsiuose vyksta įvairios edukacinės

Dvarų ir kulinarinis paveldas. XIX a. pab. Adomynės dvaras atiteko Adomui Vilėniškiui, jo vardas prigijo ir pačiai vietai. Po Antrojo pasaulinio karo rūmuose įsikūrė kolūkio kontora, kultūros namai, parduotuvė. Šiuo metu dvaras iš dalies restauruotas, išlikusios koklinės krosnys, duonkepė, freskos, filinginės durys su metaliniais apkaustais, ornamentuoto parketo grindys. Adomynės dvaras garsus kulinariniu paveldu – „pagrabinėmis“ bandelėmis, pelnusiomis sertifikuotą tautinio paveldo ženklą. Jas nuo XIX a. kepa tik Adomynėje ir jos apylinkėse. Prieš 200 metų tokios bande-

Paveldo komisijos ir Seimo Kultūros komiteto išvažiuojamasis posėdis į Kupiškio r. savivaldybę. Paveldo komisijos nuotr.

programos, lankytojai ne tik gali pasiklausti pasakojimų apie vienuolyno istoriją, jie gali apsilankyti ir vienuolyno rūsiuose, taip pat paragauti patiekalų, kuriuos gamina vienuoliai. Tokia aktyvi socialinė veikla, vykstanti kultūros paveldo objektuose, prisideda prie paveldo saugojimo, padaro jį „gyvą“. Ansamblio prikėlimas finansuojamas iš ES, Kultūros paveldo departamento paveldotvarkos programos ir savivaldybės biudžetų.

Vis dėlto Paveldo komisija, analizuodama, kiek savivaldybės skiria lėšų kultūros paveldui, nuolat neišvengiamai pastebi ir tai, kad valstybės finansavimas kultūros paveldui yra nepakankamas. Susitikimo metu Kupiškio r. savivaldybės meras minėjo, kad jos skiriama lėšų dalis yra tokia maža, jog norint sutvarkyti Palėvenės dominikonų vienuolyno kompleksą prireiktų 25 metų. Paveldo komisijos 2021 m. priimtame sprendime dėl Kultūros paveldo departamento Paveldotvarkos programos finansavimo siūlyta, kad prioritetą būtų teikiamas nuosekliam objekto tvarkybos finansavimui, t. y. jo išbaigtumui. Esama nemažai pavyzdžių, kai dėl menko finansavimo ir pernelyg plataus finansavimo lauko kultūros paveldo objektuose vykdomi darbai nusitęsia per labai ilgą laikotarpį ir atliekami nedidelėmis apimtimis.

Kupiškio žydų istorija. Kupiškio žydų istorija yra neatsiejamą nuo miesto, todėl ateityje planuojama Nochimo Šmidto malūno restauracija ir pritaikymas, o kartu ir žydų istorijos sklaida. Kupiškio valsčius 1931 m. N. Šmidtą įpareigojo aprūpinti miestą elektra nuo saulėlydžio iki pirmos valandos nakties. Prasidėjus Antrajam pasauliniam karui turtingiausi Kupiškio žmogumi vadintas N.

Šmidtas liko Lietuvoje. 1940 m. jo malūnas ir elektros stotis buvo nacionalizuoti, o 1941 m. savininkas, kaip ir daugelis kitų žydų kilmės Kupiškio gyventojų, nužudytas. 2018 m. parengtas malūno restauravimo projektas: savivaldybė iškėlė idėją pritaikyti malūną kultūros ir turizmo reikmėms. Prieškario metais mieste buvo ir trys sinagogos – Kupiškio didieji maldos namai, maldos namai „Chasidim“ ir Kupiškio žydų sinagoga. Dabar tėra išlikęs vienas sinagogos pastatas. 1984 m. pastatas atiteko bibliotekai, o 2016 m. pradėta viešosios bibliotekos pastato renovacija.

*Paveldo komisijos ir Seimo Kultūros komiteto
išvažiuojamasis posėdis į Kupiškio r. savivaldybę.
Paveldo komisijos nuotr.*

Kultūros paveldas – išteklius ir potencialas. Paveldo komisijos pirmininkė doc. dr. Vaidutė Ščiglienė susitikimo metu akcentavo, kad kultūros paveldo išsaugojimas nėra savaiminis atskiras tikslas ar problema. Iš tikrųjų kultūros paveldas yra traktuotinas kaip išteklius, kaip įrankis spręsti aktualias problemas. Todėl reikia iš esmės pradėti ne nuo to, kad turėdami apleisto kultūros paveldo objekto problemą mėginame ją spręsti investuodami lėšas. Kultūros paveldas turi būti laikomas ir potencialu, padedančiu spręsti apleistumo problemą ir kurti pridėtinės vertės. Kupiškio r. kultūros paveldas su jo istorijomis ir yra tas puikus potencialas ir išteklius. Jis gali būti pavyzdžiu, kaip paveldo objektų tvarkyba ir pritaikymas padeda įveikti įvairias problemas ir kurti pridėtinę vertę. Taigi, kokį savo identiteto kūrimo kelią pasirinks Kupiškis, nes be aplankytų objektų, jis turi dar didelį kultūros vertybių ir jų istorijų spektrą.

Dalyvavimas nekilnojamojo kultūros paveldo pažinimo sklaidos ir atgaivinimo projektų dalinio finansavimo valstybės biudžeto lėšomis konkurso projektų vertinime

Paveldo komisijos pirmininkė dalyvavo Kultūros paveldo departamento kuruojamoje Nekilnojamojo kultūros paveldo pažinimo sklaidos ir atgaivinimo paraiškas vertinimo komisijos veikloje. Ši komisija taip pat buvo sudaryta iš Lietuvos Respublikos restauratorių sąjungos, Lietuvos dailės istorikų draugijos, Lietuvos archeologijos draugijos, Kultūros paveldo departamento bei Kultūros ministerijos deleguotų ekspertų. 2021 m. Nekilnojamojo kultūros paveldo pažinimo sklaidos ir atgaivinimo konkursui buvo pateikta 114 paraiškų, 57 iš jų iš dalies finansuotos, planuojamoms įgyvendinti veikloms skirta 106 600 eurų. Leidybos konkursui buvo pateikta 31 paraiška, 15 iš jų iš dalies finansuotos, planuojamoms įgyvendinti veikloms skirti 57 205 eurai.

2021-06-30

Skelbiami 2021 m. Nekilnojamojo kultūros paveldo pažinimo sklaidos ir atgaivinimo projektų dalinio finansavimo valstybės biudžeto lėšomis konkurso rezultatai

Skelbiamas Kultūros paveldo departamento prie Kultūros ministerijos direktoriaus 2021 m. birželio 30 d. įsakymu Nr. Į-167 patvirtintas Nekilnojamojo kultūros paveldo pažinimo sklaidos ir atgaivinimo [projektų sąrašas](#).

2021 m. Nekilnojamojo kultūros paveldo pažinimo sklaidos ir atgaivinimo konkursui buvo pateikta 114 paraiškų, 57 iš jų dalinai finansuotos, planuojamoms įgyvendinti veikloms skiriamas 106 600 eurų.

Dėl paraiškų svarstymo metu pasikeitusio ekspertų komisijos nario ir Covid-19 situacijos konkurso rezultatai skelbiami pavėluotai, projektų vykdytojų prašome atsižvelgti į susiklosčiusią padėtį, operatyviai bei organizuotai derinti sąmatas, pasirašyti sutartis.

Sveikiname dalinį finansavimą gavusius paraiškų teikėjus ir prašome **liepos 2-15 d.** elektroniniu paštu nijole.narbutaite@kpd.lt **suderinimui** siųsti užpildytus sąmatas ir sutartis šablonus (sutartyje reikalingą informaciją įrašyti vietose, pažymėtose žaliai). Tik suderinus sąmatą ir sutartį, paraiškų teikėjams el. paštu bus persiųsti pasirašymui pilnai parengti dokumentai.

SVARBU: šiais metais didžioji sutarčių dalis turi būti pasirašyta iki liepos 23 dienos.

Pridedama:

1. 2021 m. [sąmatos šablonas](#);
2. 2021 m. [sutarčių šablonas](#).

Nekilnojamojo kultūros paveldo pažinimo sklaidos ir atgaivinimo paraiškas vertino komisija, sudaryta iš Lietuvos Respublikos restauratorių sąjungos, Lietuvos dailės istorikų draugijos, Lietuvos archeologijos draugijos, Valstybinės kultūros paveldo komisijos, Kultūros paveldo departamento bei Kultūros ministerijos deleguotų ekspertų.

Paskutinį kartą redaguota 2021-06-30

Nuotrauka iš kpd.lt

Dalyvavimas vertinant paraiškas nekilnojamųjų kultūros vertybių tvarkybos darbų finansavimui iš Paveldotvarkos programai skirtų valstybės biudžeto lėšų

Paveldo komisijos pirmininkė dalyvavo ekspertų grupėje, kuri vertino paraiškas, pateiktas nekilnojamųjų kultūros vertybių tvarkybos darbų finansavimui iš Paveldotvarkos programai skirtų valstybės biudžeto lėšų. Ekspertams svarstyti ir vertinti buvo pateiktos 55 paraiškos. Pagal ekspertų suteiktus vertinimo balus buvo sudarytas Prioritetinis 2022–2024 m. tinkamų finansuoti paraiškų sąrašas. Į Paveldotvarkos 2022–2024 m. tvarkybos darbų programą, patvirtintą Lietuvos Respublikos kultūros ministro 2022 m. vasario 8 d. įsakymu Nr. IV-158, įrašyti 35 nauji (31 valstybės saugomas ir 4 registriniai) kultūros paveldo objektai. 2022 m. Paveldotvarkos programai finansuoti numatyta 5 mln. 883 tūkst. eurų.

Valstybinė kultūros paveldo komisija

Lietuvos
Respublikos
Prezidento
Švietimo,
mokslo ir
kultūros
grupė

**Lietuvos
Respublikos
Seimas**

**Lietuvos
Respublikos
Vyriausybė**

Kultūros
ministerija

**Aplinkos
ministerija**

**Žemės ūkio
ministerija**

**Užsienio
reikalų
ministerija**

Valstybės dokumentų technologinės apsaugos tarnyba prie Finansų ministerijos

Profesinās asociācijas

**Mokslo
įstaigos**

Lietuvos
savivaldybių
asociacija

Visuomenė

Žinlasklaida

Selmo narij
Kultūres
komitetas
Petīciju komisija
Laisvės kovų ir
valstybės
istorinės
atminties komisija

Lietuvos
nacionalinės
UNESCO komisija

Ministrės
pirmininkės
patarėja Gabrielė
Žaidytė ir
kanceliarijos
darbuotojai

[illegible]

Valstybinė
teritorijų
planavimo ir
statybos
inspekcija

Lietuvos
atstovybės
užsienio
valstybėse

Lietuvos
bendruomenės
užsienyje

Užsienio
valstybėse
esantys muziejai

Lietuvos
 Respublikos
 restauratorių
 sąjunga

 Lietuvos
 archeologijos
 draugija

 Lietuvos
 dailininkų sąjunga

 Lietuvos
 architektų rūmai

 Europa Nostra

Kasino
technologijos
universitetas
Vilniaus dailės
akademija
Kauno kolegija

Lietuvos
savivaldybės

Kultūros paveldo aktualizavimui skirti renginiai ir kiti ryšiai su institucijomis

2021 m. Europos paveldo dienos „Įtraukiantis paveldas“

Dėdamasi prie 2021 m. Europos paveldo dienų „Įtraukiantis paveldas“ 2021 m. rugsėjo 1 d. Paveldo komisija savo patalpose surengė ekskursiją „Atverkime langines buvusiam amatininkų cecho namui!“ Pasidalinti didžiule darbo paveldo apsaugos srityje patirtimi į renginį buvo pakviesta buvusi ilgametė Paveldo komisijos pirmininkė Gražina Drėmaitė, o dabartinė pirmininkė doc. dr. Vaidutė Ščiglienė pristatė ekskursijos idėją ir Paveldo komisijos tapatybę, neatsiejamą nuo istorinio pastato. Apie buvusio amatininkų cecho namo, vėliau tapusio bravoru, raidą pasakojo Paveldo komisijos Administracinio skyriaus vyr. specialistė Justina Gasiūnienė bei Paveldosaugos ir strateginio planavimo skyriaus vyr. specialistas Gytis Oržikauskas, o Teisinio koordinavimo skyriaus vedėjas Rimantas Bitinas – apie iššūkius, su kuriais susiduriama tvarkant paveldo statusą turinčią vertybę.

Paveldo komisijos pirmininkė doc. dr. Vaidutė Ščiglienė ir buvusi ilgametė Paveldo komisijos pirmininkė Gražina Drėmaitė.

Arvydo Dimšos nuotr.

Ekskursijos vaizdo įrašas: <https://www.youtube.com/watch?v=MR5J-LttJfo>

2021 m. kultūros paveldo festivalis „Heritas“

2021 m. rugsėjo 24 d. kultūros paveldo festivalyje „Heritas“ (renginys vyko Vilniaus apskrities Adomo Mickevičiaus viešosios bibliotekos kiemelyje esančiame Mokymų namelyje) buvo organizuoti du Paveldo komisijos renginiai, kurių metu pristatytos Paveldo komisijos sukurta duomenų bazė U-PAVELDAS ir mobilioji programėlė „Senas ir naujas Vilnius“.

Duomenų bazės U-PAVELDAS pristatymas. Renginyje pristatymo dalyviai išgirdo duomenų bazės istorijas apie kilnojamąsias kultūros vertybes, esančias užsienyje, apie Lietuvos išeivijos dailę, apie Lietuvos modernizmo architektūros mokyklos pėdsakus pasaulyje. Šios temos drauge atskleidė ir istorinį kontekstą, t. y. kas lėmė, kad šio tipo Lietuvai reikšmingas kultūros paveldas atsidūrė užsienyje ir / arba kodėl tam tikros srovės ar asmenų kūryba buvo paskatintos plėtotis užsienyje. Pristatymo metu buvo papasakotos ne tik turimos įdomiausios duomenų bazės istorijos – drauge mokėme šia duomenų baze naudotis, tačiau išryškinome ir opią problemą – Paveldo komisijos misijai kaupti šiuos ver-

tingus duomenis yra iškilusi reali grėsmė. Vyriausybė beveik prieš du dešimtmečius Lietuvos Respublikos teritorijos bendrojo plano įgyvendinimo priemonių planu Paveldo komisijai pavadė organizuoti Lietuvos kultūrai svarbaus paveldo užsienyje tyrimą, paiešką ir išsaugojimą ir prisidėti prie šių darbų. Deja, naujai parengtame bendrajame plane šios funkcijos Paveldo komisijai nebeliko.

Mobiliosios programėlės „Senas ir naujas Vilnius“ pristatymas. Renginyje buvo supažindinta su Vilniaus istorinio centro *genius loci* ir bandoma atrasti dingusius Vilniaus istorijos puslapius.

*Duomenų bazės U-PAVELDAS pristatymas.
Paveldo komisijos nuotr.*

*Mobiliosios programėlės „Senas ir naujas Vilnius“ pristatymas.
Paveldo komisijos nuotr.*

Taip pat buvo kviečiama kartu išbandyti mobiliąją programėlę „Senas ir naujas Vilnius“ ir atverti dingusius Vilniaus istorinio centro istorijos puslapius ekskursijoje programėlės maršrutu. Pirmoje renginio dalyje buvo pasakojama programėlės kūrimo genezė ir koncepcija, dalyviams vaizdžiai išdėstyta, kaip jos kūrimas siejasi su Paveldo komisijos identitetu. Antroje dalyje

dalyviai buvo lydimi programėlės maršrutais, mokoma naudotis produktu, lyginami senojo ir naujojo Vilniaus vaizdai, o senojo miesto istorijas ir architektūrinius bei urbanistinius aspektus aptarė Paveldo komisijos narys Augis Gučas.

Programėlė – tai gidas, leidžiantis interaktyviai pažinti senąjį Vilnių įvairiais laikotarpiais. Jos naudotojai turi galimybę pasirinkti labiausiai dominantį maršrutą ir paklaidžioti po piešiniuose užfiksuotą Vilnių ar Lietuvos centrinio valstybės archyvo saugomose nuotraukose įamžintus gynybinės sienos fragmentus, carinio, tarpukario, pokarinio ar sovietmečio Vilniaus gatveles.

Dalyvavimas Kultūros paveldo forume „Kokios sąlygos diktuojamos šiandienos turizmui?“

Paveldo komisijos pirmininkė doc. dr. Vaidutė Ščigienė tarė sveikinimo žodį Kauno kolegijos Verslo fakulteto Turizmo ir laisvalaikio vadybos katedros 2021 m. balandžio 20 d. organizuotame kultūros paveldo forume „Kokios sąlygos diktuojamos šiandienos turizmui?“ Renginys buvo skirtas paminėti balandžio 18-ąją – Tarptautinę paminklų ir paminklinių vietovių apsaugos dieną.

Bendradarbiavimas su Lietuvos literatūros ir meno archyvu dėl Jono Muloko archyvo perdavimo

Jonas Mulokas – žymus lietuvių išeivis, JAV pripažintas architektas inžinierius. Jo gausus archyvas prieš kelerius metus Paveldo komisijos pastangomis ir rūpesčiu buvo atgabentas į Lietuvą. 2021 m. vertingi eskizai, piešiniai, brėžiniai, maketai perduoti Lietuvos literatūros ir meno archyvui. Daugiau kaip 16 tūkstančių dokumentų, viso 13 dėžių – tiek vertingos Jono Muloko paliktos medžiagos pasiekė Lietuvą ir buvo perduota išeivijos fondą kaupiančiam archyvui. Vertingų dokumentų kelias buvo ilgas – nuo galimybių paieškų perimti žymaus architekto inžinieriaus palikimą, derybų su JAV gyvenusiu jo sūnumi Rimvydu Muloku iki svarstymų, kam archyvą perduoti.

Kaupti ir sisteminti archyvinę medžiagą nėra Paveldo komisijos funkcija, todėl archyvą nuspręsta perduoti tuo užsiimančiai įstaigai – Lietuvos literatūros ir meno archyvui. Kartu tai Paveldo komisijos misijos pabaiga ir nauja pradžia archyve.

Bendradarbiavimas su Lietuvos architektų rūmais

Paveldo komisijai, Lietuvos architektų rūmams ir Kauno regioninei architektūros tarybai Kauno Ažuolyno teritorijoje planuojama automobilių stovėjimo aikštelė kėlė nerimą. Kultūros paveldo departamento buvo prašoma atlikti numatomų sprendinių poveikio vertinimą ir imtis veiksmų išsaugant vertybės visumą. Atsižvelgiant į teritorijos svarbą, buvo siūloma užtikrinti, kad būtų atliktas numatomų detaliojo plano keitimo sprendinių vertinimas paveldosaugos požiūriu. Viešojoje erdvėje buvo išsakyta pozicija, kad reikšmingos teritorijos, reprezentuojančios Kauno modernizmo architektūrą, teiktą

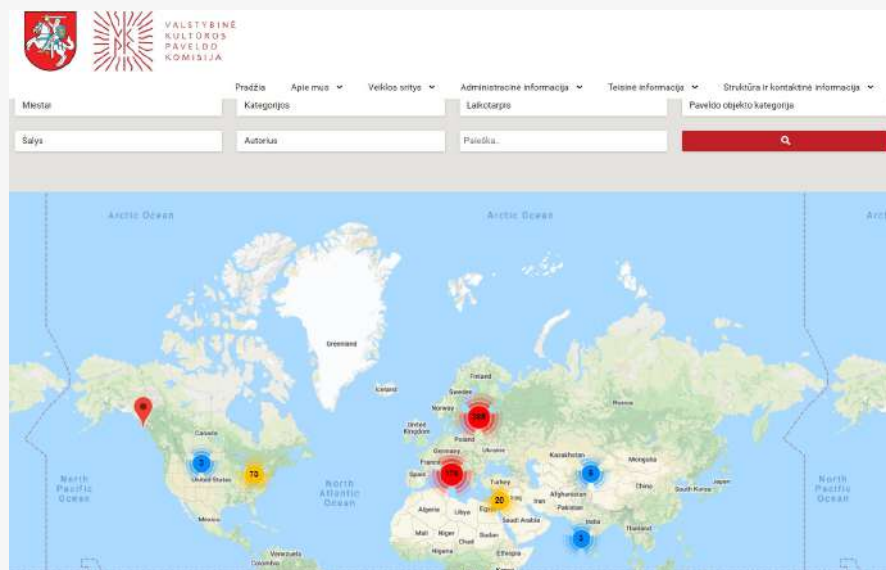
Pasaulio paveldo sąrašui, pokyčius nederą planuoti neįvertinus numatomų sprendinių poveikio. Tikintis, jog Kauno modernizmo architektūra taps pasaulio paveldo vertybe, pažymėtina, kad tokį vertinimą reikalaujama atlikti bet kuriai UNESCO sąraše esančiai vertybei.

KITŲ ĮSTATYMŲ NUMATYTŲ FUNKCIJŲ VYKDYMAS

Informacijos apie Lietuvai reikšmingą kultūros paveldą, esantį užsienyje, rinkimas ir apdorojimas

Duomenų apie Lietuvai reikšmingą kultūros paveldo užsienyje rinkimas buvo aktualizuotas nuo 2003 m., kai Paveldo komisijai buvo patikėta prisidėti prie Lietuvos kultūrai svarbaus paveldo užsienyje tyrimo, paieškos ir išsaugojimo pagal Vyriausybės 2003 m. gruodžio 9 d. nutarimą „Dėl Lietuvos Respublikos teritorijos bendrojo įgyvendini-

mo priemonių plano“. 2021 m. patvirtinus naują Lietuvos Respublikos teritorijos bendrąjį planą „Lietuva 2030“, šios priemonės ir pavedimo Paveldo komisijai neliks. Nors analogiškas uždavinys buvo patikėtas ir kitoms institucijoms, veikla nebuvo vykdyta arba vykdyta fragmentiškai, nes įstaigoms nebuvo skirtas papildomas finansavimas duomenims rinkti.

Savo ruožtu Paveldo komisija nuo 2005 m. nuolatos kaupė informaciją apie Lietuvai reikšmingą kultūros paveldą užsienyje savo įstaigos archyve, sukūrė tokio nekilnojamojo kultūros paveldo atpažinimo principus ir kriterijus, kuriuos patvirtino kultūros ministras. Šiame teisės akte nurodytas pagrindimas, kad išvadas dėl įrašymui į sąrašą atrinktų paveldo objektų teikia Paveldo komisija.

Nuo 2016 m. pradėjo veikti Paveldo komisijos sukurta duomenų bazė U-PAVELDAS (<http://vkpk.lt/u-zemelapis/>), kurioje registruojami ir šiuo metu skleidžiami duomenys

apie 724 Lietuvai reikšmingo nekilnojamojo, kilnojamojo ir nematerialaus paveldo užsienyje objektus. Į duomenų bazę 2021 m. suvesta 91 istorija apie Lietuvai reikšmingo kultūros paveldo užsienyje objektus. Taigi nors Paveldo komisija nebeturi formalios užduoties registruoti tokių objektų, šiuo metu veikia inovatyvi ir patogi naudotis (žemėlapiu principu) duomenų bazė, todėl labai svarbu, kad būtų išlaikytas jos tęstinumas, platforma papildyta naujomis istorijomis ir duomenimis.

2021 m. rugsėjo mėnesį Seimo patvirtintoje rezoliucijoje „Dėl Lietuvos žydų žūties – Holokausto Lietuvoje 80-mečio atminties“ Paveldo komisijos paprašyta U-PAVELDE viešinti duomenis apie paveldą, susijusį su Lietuvos žydų veikla. Paveldo komisija 2021 m. lapkričio mėn. teikė paraišką daliniam Lietuvos kultūros tarybos finansavimui dėl projekto „Lietuvos tarpukario modernizmo mokykla ir jos tęstinumo ženklai pasaulio žemėlapyje (duomenų bazės U-PAVELDAS aktualizavimas naujais naratyvais ir sklaida)“. Projekto tema ir siekiamas aktualizuoti pasakojimas pasirinktas atsižvelgiant į tai, kad 2021 m. UNESCO Pasaulio paveldo sąrašui teikta Kauno modernizmo architektūra, o 2015 m. Kauno miesto architektūros paveldas įvertintas Europos kultūros paveldo ženklu.

1918–1940 m. susiformavo aukšto meninio lygio, savitų regioninių bruožų turinti architektūros ir dailės mokykla, reprezentavusi Lietuvą kaip inovatyvią Europos valstybę. Sudėtingos istorijos aplinkybės lėmė, kad menininkai buvo priversti emigruoti į svečias šalis, o žydų kilmės kūrėjai emigravo į užsienį prieš karą ar po jo (pvz. Lazar Segall, Geršonas Davidavičius). Nors Pirmosios Lietuvos Respublikos laikotarpis yra ypač reikšmingas ir sulaukia gausios sklaidos mūsų šalyje, visgi pastebima ryški spraga – žymiausių architektų ir menininkų kūryba, jų gyvenimo kelias apžvelgiamas tik laikotarpiu iki Antrojo pasaulinio karo. Susidaro įspūdis, kad šios asmenybės išnyko karui prasidėjus, kadangi duomenys apie tolesnę jų kūrybą emigravus į Jungtines Amerikos Valstijas, Australiją, Braziliją ir Pietų Afrikos Respubliką nėra surinkti ar viešinami. Projektas fokusuojamas į architektus, inžinierius bei menininkus, kūrusius tarpukario Lietuvoje, o paskui savo veiklą tęsusius užsienio šalyse (pvz., Jonas Kova-Kovalskis, Karolis Reisonas, Stasys Kudokas, Bronius Elsbergas), taip pat į asmenis, kurie baigė architektūros, statybos inžinerijos mokslus arba menines studijas tarpukario Lietuvoje, tačiau kūrė jau išvykę į užsienį (pvz., Vytautas Ignatavičius-Ignas, Jonas Mulokas), arba į išeivijos asmenybes, kurie savo kūrybinį kelią „paveldėjo“ iš reikšmingų tarpukario Lietuvos kūrėjų (pvz., Teisutis Zikaras, Davis Bitė, Algis Novickis, Jurgis Okunis).

Projekto metu numatoma rinkti ir į duomenų bazę sukelti 100 taškų, atspindinčių nuostabias istorijas apie menininkus, architektus, kilusius iš Lietuvos ir garsinusius mūsų šalį savo darbais užsienyje. Vykdamas projektą bus bendradarbiaujama su Lietuvos ambasadomis, bendruomenėmis, muziejais Jungtinėse Amerikos Valstijose, Pietų Afrikos Respublikoje ir Australijoje.

Dalyvavimas teismo procesuose

Paveldo komisija dalyvavo toliau vardijamose teismo bylose.

1. Administracinė byla Nr. I3-34-821/2021. Vilniaus apygardos administracinio teismo 2021 m. vasario 15 d. nutartimi atnaujintas administracinės bylos pagal pareiškėjos asociacijos „Aplinkos ir paveldo saugojimo sąjūdis“ skundą atsakovei Trakų rajono savivaldybės administracijai, tretiesiems suinteresuotiems asmenims: Kultūros ministerijai, Paveldo komisijai, Kultūros paveldo departamentui, Trakų istorinio nacionalinio parko direkcijai, UAB „Trakų autobusai“ dėl įsakymo panaikinimo nagrinėjimas. Buvo skundžiamas Trakų rajono savivaldybės administracijos sprendimas dėl žemės sklypo Trakų mieste Vytauto g. 88 paskirties keitimo.

Vilniaus apygardos administracinis teismas 2021 m. birželio 17 d. nutartimi administracinę bylą nutraukė.

2. Administracinė byla Nr. eI3-4722-1066/2021. Vilniaus apygardos administracinis teismas pradėjo administracinę bylą pagal atsakovo Kultūros paveldo departamento 2021 m. rugpjūčio 26 d. skundą dėl Lietuvos administracinių ginčų komisijos 2021 m. liepos 29 d. sprendimo. Vilniaus apygardos administracinis teismas 2021 m. rugsėjo 2 d. nutartimi trečiuoju suinteresuotu asmeniu į bylos nagrinėjimą įtraukė Paveldo komisiją.

Lietuvos administracinių ginčų komisija 2021 m. liepos 29 d. sprendimu patenkino pareiškėjos UAB „B.O.K. projektai“ 2021 m. birželio 28 d. skundą ir panaikino Kultūros paveldo departamento Vilniaus teritorinio skyriaus 2021 m. gegužės 26 d. raštą „Dėl daugiabučių gyvenamųjų pastatų (6.3) Bokšto g. 21A, Vilniuje, statybos ir rekonstrukcijos projekto“. Kultūros paveldo departamentas nesutiko su Lietuvos administracinių ginčų komisijos 2021 m. liepos 29 d. sprendimu, manydamas, kad byla išnagrinėta ir sprendimas priimtas netinkamai aiškinant bei taikant teisės aktų nuostatas ir nukrypstant nuo teismų suformuotos praktikos, ir 2021 m. rugpjūčio 26 d. kreipėsi su skundu į Vilniaus apygardos administracinį teismą.

Byla dar neišnagrinėta.

3. Civilinė byla Nr. E2-26841-861/2021. Vilniaus miesto apylinkės teismas pradėjo civilinę bylą pagal ieškovės Valstybinės lietuvių kalbos komisijos 2021 m. liepos 30 d. ieškinį atsakovei Valstybinei kultūros paveldo komisijai dėl lėšų grąžinimo už sutarties neįvykdymą, tretysis asmuo, pareiškiantis savarankiškus reikalavimus – pilietis (pilietė) X.

Byla dar neišnagrinėta.

Dėl Saugiųjų dokumentų ir saugiųjų dokumentų blankų gamybos įstatymo

Vadovaudamasi Saugiųjų dokumentų ir saugiųjų dokumentų blankų gamybos įstatymo 11 straipsniu, Paveldo komisija bendradarbiavo su Valstybės dokumentų technologinės apsaugos tarnyba prie Finansų ministerijos, derindama Užsieniečio paso blanko (identifikavimo kodas 00925-A2) eskizą. Siūloma ateityje, rengiant naujus Lietuvoje galiojančių pasų blankų eskizus, įvertinti eskizuose naudojamus vaizdus ir tų objektų, kurie realybėje yra pakitę, nuotraukas keisti atitinkančiomis tikrąjį vaizdais. Sutikome konsultuoti atrenkant vaizdus.

PAVELDO KOMISIJOS VIEŠOJI KOMUNIKACIJA IR GRĮŽTAMASIS RYŠYS

Paveldo komisija viešojoje erdvėje

Paveldo komisija, vadovaudamasi Visuomenės informavimo įstatymo 6 straipsniu, bendravo su žiniasklaida kultūros paveldo apsaugos politikos ir strategijos klausimais. Paveldo komisijos veikloje dažniausiai disponuojamos ryšių su žiniasklaida priemonės – pranešimai spaudai, informaciniai pranešimai Paveldo komisijos interneto svetainėje, interviu žiniasklaidai žodžiu ar raštu.

Šiais metais Paveldo komisijos viešoji komunikacija buvo sutelkta stiprinti Paveldo komisijos identitetą visuomenėje ir didinti autoritetą pagrindinėje tikslinėje auditorijoje – su paveldosauga susijusiose valstybės institucijose. Šiam tikslui buvo parengtas ir Valstybinės kultūros paveldo komisijos 2021 m. komunikacijos planas.

Toliau aptariami komunikacijos plano auditorija ir tikslai.

Pirminė tikslinė auditorija. Pagrindinė auditorija – profesinė bendruomenė; valdžios institucijos; valstybės veikėjai. Tikslinei auditorijai taip pat galėtų būti priskiriami įtakingi žmonės, formuojantys visuomenės nuomonę. Žiniasklaida taip pat yra svarbi auditorija, kuri gali padėti Paveldo komisijai būti geriau girdimai, siekti įstaigai keliamų tikslų bei daryti įtaką.

Antrinė tikslinė auditorija. Rezonansiniai atvejai, kai Paveldo komisija dalyvauja teisiniuose procesuose, atskleidžia, kad būtina kelti visuomenės sąmoningumą kultūros paveldo apsaugos srityje. Nei paveldosauga primetama iš „viršaus į apačią“, net teisės aktų griežtinimas nepadės pakankamai apsaugoti paveldo, jeigu visuomenė nejaus tokio poreikio. Todėl kita svarbi tikslinės auditorijos grupė – visa visuomenė.

Tikslas A. Gerinti Paveldo komisijos išvadose (sprendimuose, nutarimuose ar raštuose) teikiamų rekomendacijų įgyvendinimą, didinant Paveldo komisijos, kaip kultūros paveldo ekspertinės institucijos, autoritetą.

Tikslas B. Didinti Paveldo komisijos matomumą žiniasklaidos priemonėse, nuolat akcentuojant Paveldo komisijos tapatumą (kultūros paveldo ekspertinė institucija).

Tikslas C. Didinti visuomenės sąmoningumą kultūros paveldo apsaugos srityje.

Pagrindiniai tikslai A ir B. C tikslas – papildomas (aktualizuojamas Paveldo komisijos feisbuko ir instagramo socialinių tinklų paskyrose) ir orientuojamas į antrinę tikslinę auditoriją.

Komunikuojant žiniasklaidoje buvo nuolat pabrėžiama, kad įstaiga yra Seimo, Respublikos Prezidento ir Vyriausybės ekspertė ir patarėja valstybinės kultūros paveldo apsaugos politikos, jos įgyvendinimo, vertinimo ir tobulinimo klausimais. Taip pat, nagrinėjant atitinkamas temas (pavyzdžiui, Kultūros paveldo departamento rengiama Paveldotvarkos programa), buvo siekiama pabrėžti Paveldo komisijos ir Kultūros paveldo departamento skirtynes, nes neretai šios dvi įstaigos tebėra painiojamos. Stengiamasi sukurti įvaizdį, kad Paveldo komisija formuoja paveldo politiką, vertina, o, pavyzdžiui, Kultūros paveldo departamentas – vykdo ir pan. Komunikuojant su kitomis įstaigomis pagrindinis dėmesys buvo skiriamas diskusijoms siekiant priimti Paveldo komisijos sprendimą, nutarimą ar nuomonę. Klausimai būdavo išsamiai aptariami, priėmus sprendimus siekiama tolesnio jų aktualizavimo. Tokią komunikacijos kryptį planuojama tęsti ir 2022 m.

Planuojant komunikaciją 2021 m. buvo pastebėta, kad po renginių, išvažiuojamųjų posėdžių ir pan. trūksta tolesnio klausimo aktualizavimo ar bendradarbiavimo. Todėl praeitais metais išvykus į Kupiškio r. savivaldybę ir parengus pranešimą spaudai, aktualios žinutės buvo nuolat kartojamos viešinant Kultūros paveldo departamento Paveldotvarkos programos, savivaldybių veiklos kultūros paveldo apsaugos srityje 2020 m. analizes.

2021 m. Paveldo komisija savo iniciatyva parengė apie 30 pranešimų spaudai ir / arba informacinių pranešimų Paveldo komisijos interneto svetainėje. Tai yra trečdaliu daugiau negu 2020 m. Padidėjimą lėmė nauja taktika – informacija, kuri yra svarbi, tačiau, vargu, ar sudomintų didžiąją žiniasklaidą, buvo skelbiama tik Paveldo komisijos interneto svetainėje.

Labiausiai girdimi Paveldo komisijos pasisakymai viešojoje erdvėje buvo dėl Kauno Ažuolyno, dėl specialaus įstatymo UNESCO Pasaulio paveldui Lietuvoje, dėl siūlymų Specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymui, Kultūros paveldo tyrimų ir dokumentavimo centro steigimo ir Kultūros paveldo centro reorganizavimo, dėl Vilniaus oro uosto išsaugojimo, dėl Kultūros paveldo departamento Paveldotvarkos programos ir savivaldybių lėšų kultūros paveldo apsaugai 2020 m. Paveldo komisijos parengtus pranešimus spaudai viešino didieji naujienų portalai – 15min.lt, delfi.lt, lrt.lt, lrytas.lt, tv3.lt ir kiti – sa.lt, madeinvilnius, respublika.lt, alfa.lt, alkas.lt, diena.lt, voruta.lt, pilotas.lt ir t. t.).

2021 m. internetiniuose žinių portaluose paskelbti ne tik Paveldo komisijos parengti pranešimai spaudai, tačiau ir žiniasklaidos inicijuoti straipsniai ar laidos, kuriuose remtasi

Valstybinė kultūros paveldo komisija: lėšos kultūros paveldui auga, bet valstybės parama mažėjo

Valentina Gudienė, ELTA
2021.12.20 12:55

Pinigai / J. Stacevičiaus/LRT nuotr.

Nuotrauka iš lrt.lt

Atsakingos institucijos raginamos išsaugoti Kauno Ažuolyno vientisumą

www.DELFI.lt
2021 m. gegužės 21 d. 15:54

Valstybinei kultūros paveldo komisijai, Lietuvos architektų rūmams ir Kauno regioninei architektūros tarybai Kauno Ažuolyno teritorijoje planuojama automobilių stovėjimo aikštelė kelia nerimą. Kultūros paveldo departamento ir Kultūros ministerijos prašoma atlikti numatomų sprendinių poveikio vertinimą ir imtis veiksmų išsaugant vertybės visumą, rašoma pranešime spaudai.

Nuotrauka iš delfi.lt

Paveldo komisijos nuomone, pirmininkės pasisakymais, prašyta Paveldo komisijos pasisakymų: dėl kino centro „Garsas“, dėl tarpukario laikų vilos Kaune Perkūno alėjoje; apie paveldo sistemą narystės UNESCO 30-mečio kontekste (LRT laida transliuotojo interneto svetainėje); dėl Kauno Ažuolyno (LRT radijo laida „Ryto allegro“); dėl finansavimo kultūros paveldui (LRT Panorama ir pranešimas spaudai; pasisakė Paveldo komisijos Paveldosaugos ir strateginio planavimo skyriaus vyr. specialistas A. Stepanovič); protesto dėl Specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymo 60 straipsnio pakeitimo įstatymo redakcijos kontekste (pasisakymas LRT „Panorama“, TV3 žiniuose, straipsniai spaudoje); pirmininkės pasisakymas M-1 laidoje ir pranešimuose spaudai Liverpoolį išbraukus iš UNESCO pasaulio paveldo sąrašo; laidoje „Labas rytas“ pristatyta duomenų bazė U-PAVELDAS. Paveldo komisijos nuomonė buvo girdima ir straipsniuose: „Klaipėdos pašta ruošiamasi skelbti kultūros paminklų“, „Džiaugtis paveldėta architektūra norime, tačiau aiškių paveldo išsaugojimo kriterijų – nėra: nugali pelno troškimas?“, „Vilmorus“ apklausos kontekste pateiktas komentaras BNS straipsniui. Pirmininkė LRT radijo laidai „Ryto allegro“ davė interviu apie finansavimą (2020 m.) kultūros paveldui, dalyvavo LRT laidoje, skirtoje paminėti 2021 m. – Archyvų metus.

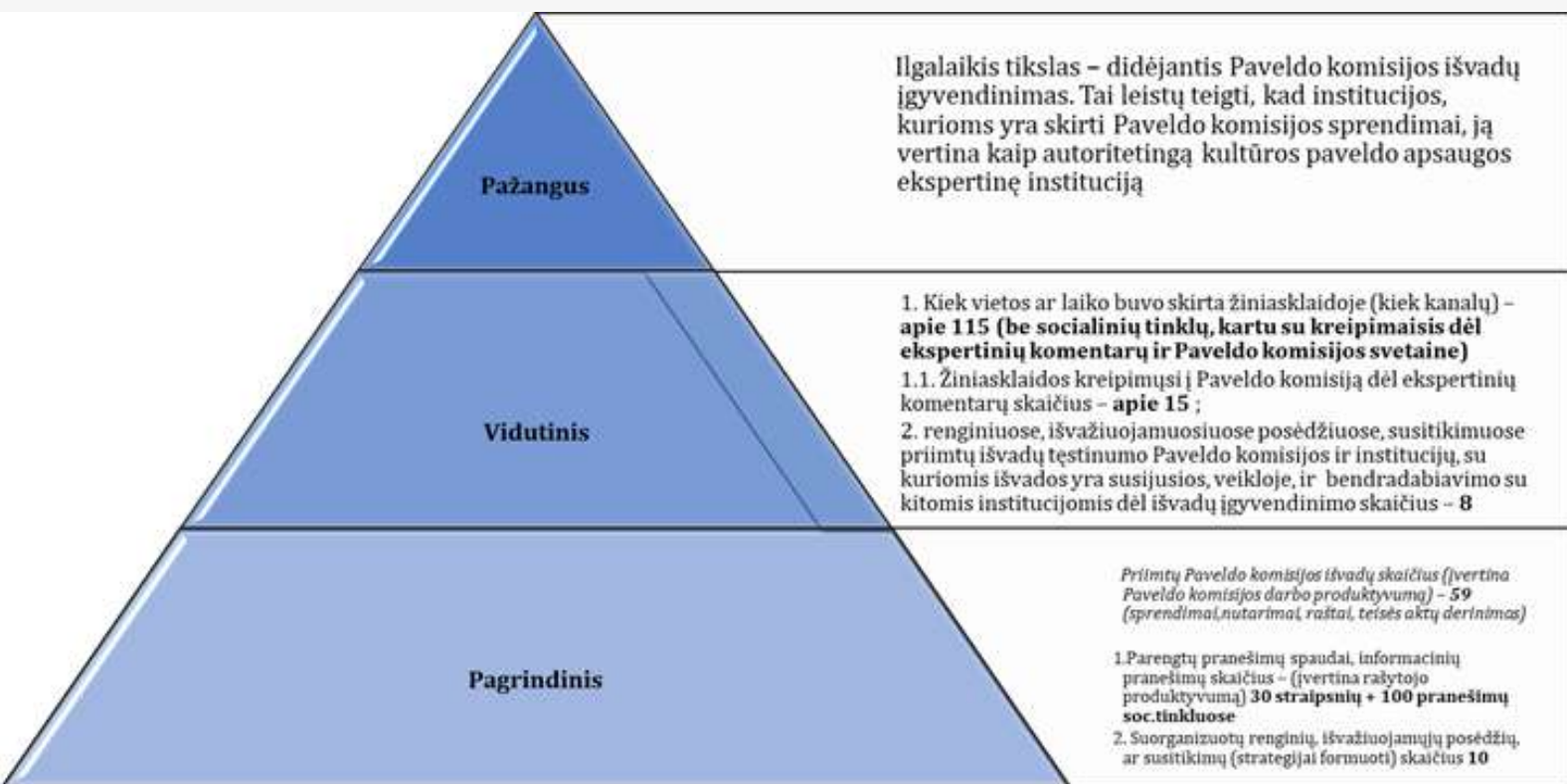

Nuotrauka iš lrt.lt

Jei palygintume, kiek pranešimų žiniasklaidai Paveldo komisija parengia pati ir kiek jų inicijuoja žiniasklaidos, tai spaudos atstovų iniciatyva parengtų straipsnių, kur pateikiami Paveldo komisijos ekspertiniai komentarai, 2021 m. buvo paskelbta daugiau negu 2020 m.

Komunikacijos plano įvertinimas

Komunikacijos plano ir Paveldo komisijos veiklos efektyvumą galima vertinti pagal pagrindinį, vidutinį ir pažangų lygmenis. Pagrindinis lygmuo numato kiekybinį vertinimą, vidutinis – procese matomą grįžtamąjį ryšį, o pažangus – pasikeitusį tikslinės auditorijos elgesį. Pagrindinį ir vidutinį lygmenį galima įvertinti pasibaigus atskaitingiems metams, o pažangus lygmuo gali būti vertinamas tik po kelerių metų.

Paveldo komisija socialiniuose tinkluose

Paveldo komisijos feisbuko paskyrai 2021 m. buvo parengta komunikacijos programa, strategijos tikslus siejant su įstaigos metiniu veiklos planu. Prieš rengiant strategiją buvo atlikta analizė, kiek aktyvios ir kokia strategija naudojasi kitos valstybės įstaigos (ypač susijusios su kultūros paveldu) socialiniuose tinkluose (feisbuke, tviteryje, instagrame). Veiklą nutarta tęsti feisbuke ir lygiagrečiai pagal turinio aplinkybes – instagrame.

Įdomu!

**LIETUVOS ARCHITEKTAI
XIX A. YRA PRISILIETĘ PRIE
ŽYMIŲ PRANCŪZIJOS OBJEKTŲ
RESTAURACIJOS**

U PAVELDAS

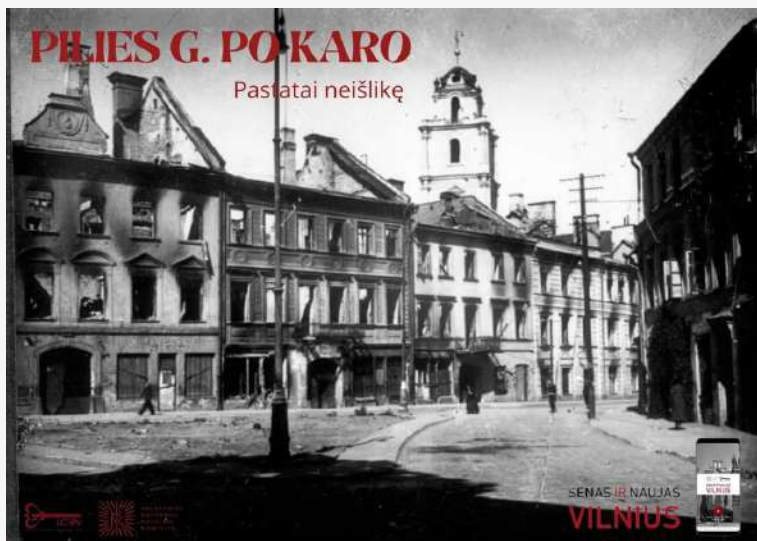
VALSTYBINĖ
KULTŪROS
PAVELDO
KOMISIJA

Atlikta mobiliosios programėlės „Senas ir naujas Vilnius“ viešinimo kampanija socialiniuose tinkluose. Kampanijos metu buvo patraukliai sumaketuota informacija, žmonės kviečiami parsisiųsdinti ir naudotis programėle, dalinamasi įvairiose su paveldu ir Vilniaus istorija susijusiose grupėse. Rezultatas – smarkiai išaugęs programėlės atsisiuntimų skaičius.

2021 m. socialiniuose tinkluose viso paviešinta daugiau kaip 100 pranešimų.

Paveldo komisijos instagramo paskyra skirta daugiau vizualiems pranešimams. Šią Paveldo komisijos paskyrą populiarumu gerokai lenkia feisbuko paskyra.

Mobilioji programėlė „Senas ir naujas Vilnius“

Paveldo komisijos administracijos rengiamas spaudos monitoringas

2021

VALSTYBINĖ KULTŪROS PAVELDO KOMISIJA
GEGUŽĖS 21 – 27 D. SPAUDOS APŽVALGA

PAVELDUI SVARBIOS NAUJIENOS

Valstybinei kultūros paveldo komisijai, Lietuvos architektų rūmai ir Kauno regioninei architektūros tarybai Kauno Ažulyno teritorijoje planuojama automobilių stovėjimo aikštelė kelia nerimą. Kultūros paveldo departamento ir Kultūros ministerijos prašoma atlikti numatomų sprendinių poveikio vertinimą ir imtis veiksmų išsaugant vertybės visumą, rašoma pranešime spaudai.

SKAITYKITE

- Informacija apie Paveldo komisiją viešojoje erdvėje • p.2
- Vilniaus istorijos tyrėjų stipendijos skirtos trims mokslininkams • p.3
- Bedamas apnarsis paveldo niekotojams: reikės leidimo griauti senus pastatus • p.6
- Kultūros paveldo objektų patikrinimai Vilniaus senamiestyje • p.8
- Lietuvos architektų rūmai kėičiuoja Lietuvos bendrąjį planą: trūksta profesionalumo, skaidrumo • p.11

Paveldo komisijos administracija nuolat – kiekvieną savaitę – rengia spaudos monitoringą. Stebimos ir sisteminamos kultūros paveldo apsaugai svarbios naujienos, viešojoje erdvėje pasirodantys straipsniai apie Paveldo komisiją, jos veiklą ir kt. Šia informacija dalinamasi su administracija, nariais, jeigu pageidaujama, spaudos monitoringas teikiamas ir į išorę. Spaudos monitoringas padeda stebėti paveldo aktualijas, kitų institucijų ir žiniasklaidos pozicijas tam tikrais klausimais, kiekybiškai įsivertinti Paveldo komisijos viešosios informacijos rengimo produktyvumą bei viešojoje erdvėje kuriamą įvaizdį. Viso atlikta 51 spaudos monitoringas.

Paveldo komisijos naujienas galite stebėti interneto svetainėje vkpk.lt arba feisbuko paskyroje: <https://www.facebook.com/kulturospaveldokomisija>

Taip pat kviečiame užsakyti mūsų naujienlaiškį – kreipkitės elektroniniu paštu komisija@vkpk.lt

INFORMACIJA APIE PAVELDO KOMISIJOS 2019 METAIS PRIIMTŲ SPRENDIMŲ VYKDYMĄ

Sprendimo data ir numeris	Sprendimo pavadinimas	Sprendžiamoji dalis	Sprendimų įvykdymas
2019-03-29 Nr. S-1(6.2.-229)	DĖL KULTŪROS PAVELDO DEPARTAMENTO PRIE KULTŪROS MINISTERIJOS 2017 IR 2018 METŲ VEIKLOS ATASKAITŲ	nusprendžia: 1. Pritarti Kultūros paveldo departamento prie Kultūros ministerijos 2018 metų veiklos ataskaitai. 2. Nevertinti Kultūros paveldo departamento prie Kultūros ministerijos 2017 metų veiklos ataskaitos, atsižvelgiant į tai, kad Kultūros ministerija pritarė ataskaitai prieš pateikiant ją Valstybinei kultūros paveldo komisijai. 3. Siūlyti Kultūros ministerijai pildyti Kultūros paveldo departamento prie Kultūros ministerijos ataskaitos rengimui taikomus reikalavimus, nustatant, kad ataskaita būtų rengiama ne tik kiekybinių veiklos rodiklių pagrindu, bet ir atlikta kokybine analize.	- - Neįgyvendinta
2019-03-29 Nr. S-2(6.2.-230)	DĖL VILNIAUS DOMINIKONŲ VIENUOLYNŲ STATINIŲ ANSAMBLIO ŠV. DVASIOS BAŽNYČIOS ADAMO GOTTLBO CASPARINI VARGONŲ TVARKYBOS	nusprendžia prašyti Lietuvos Respublikos Vyriausybės skirti tikslinį finansavimą A. G. Casparini vargonų, esančių Vilniaus dominikonų vienuolyno statinių ansamblio Šv. Dvasios bažnyčioje, tvarkybai.	Įgyvendinta
2019-05-10 Nr. S-3(6.2.-231)	DĖL KAUNO CENTRINIO PAŠTO RŪMŲ (U. K. 1133) PASKELBIMO KULTŪROS PAMINKLU	nusprendžia pritarti siūlymui Kauno centrinio pašto rūmus (u. k. 1133) paskelbti kultūros paminklu.	-
2019-05-10 Nr. S-4(6.2.-232)	DĖL KLAIPĖDOS VALSTYBINIO JŪRŲ UOSTO BENDROJO PLANO	nusprendžia siūlyti Lietuvos Respublikos Vyriausybei netvirtinti Klaipėdos valstybinio jūrų uosto bendrojo plano, kol šio teritorijų planavimo dokumento sprendiniai nebus įvertinti Pasaulio paveldo centro.	Neįgyvendinta
2019-05-10 Nr. S-5(6.2.-233)	DĖL VILNIAUS SENAMIESČIO APSAUGOS REGLAMENTO KEITIMO	nusprendžia siūlyti Lietuvos Respublikos kultūros ministerijai papildyti Vilniaus senamiesčio apsaugos reglamento ir juo nustatytų reikalavimų patikslinimo, papildymo arba kitokio keitimo reguliavimą: Vilniaus senamiesčio apsaugos reglamento reikalavimų keitimui numatyti būtinybę gauti Valstybinės kultūros paveldo komisijos išvadas.	Neįgyvendinta
2019-10-18 Nr. S-6(6.2.-234)	DĖL UNESCO PASAULIO PAVELDO VERTYBĖS KERNAVĖS ARCHEOLOGINĖS VIETOVĖS VIETOS VALDYTOJO – VALSTYBINIO KERNAVĖS	nusprendžia: 1. Siūlyti Lietuvos Respublikos Vyriausybei papildyti Valstybinio Kernavės kultūrinio rezervato nuostatus, nurodant Kernavės archeologinės vietovės (Valstybinio Kernavės kultūrinio rezervato) kaip UNESCO pasaulio paveldo vertybės svarbą. 2. Siūlyti Kultūros ministerijai papildyti Valstybinio Kernavės kultūrinio rezervato direkcijos nuostatus, nurodant Direkcijos direktorių kaip UNESCO pasaulio paveldo vertybės vietos valdytoją. 3. Siūlyti Valstybinio Kernavės kultūrinio rezervato direkcijai:	Neįgyvendinta Neįgyvendinta

	KULTŪRINIO REZERVATO DIREKCIJOS 2017–2018 M. VEIKLOS	3.1. aktyviau vykdyti mokslinę veiklą organizuojant Kernavės archeologinės vietovės tyrimus ir rengiant leidinius, aktualizuojančius jų rezultatus; 3.2. atnaujinti kolegialios patariamiosios institucijos – Tarybos veiklą.	Igyvendinama Igyvendinta
2019-10-18 Nr. S-7(6.2.-235)	DĖL UNESCO PASAULIO PAVELDO OBJEKTO STRUVĖS GEODEZINIO LANKO VIETOS VALDYTOJO – ŽEMĖS ŪKIO MINISTERIJOS 2017–2018 M. VEIKLOS	nusprendžia: 1. Siūlyti Lietuvos Respublikos Vyriausybei: 1.1. įpareigoti Žemės ūkio ministeriją, vadovaujantis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2010 m. gegužės 19 d. nutarimu Nr. 544, vykdyti UNESCO Pasaulio kultūros ir gamtos paveldo apsaugos konvencijoje ir jos įgyvendinimo gairėse nustatytas pareigas; 1.2. Žemės ūkio ministerijos nuostatuose numatyti funkcijas, susijusias su Struvės geodezinio lanko kaip UNESCO pasaulio paveldo objekto apsauga. 2. Siūlyti Žemės ūkio ministerijai: 2.1. skirti tikslinį finansavimą Struvės geodezinio lanko aktualizavimui; 2.2. pasitelkus Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos, Kultūros paveldo departamento prie Kultūros ministerijos, Lietuvos nacionalinės UNESCO komisijos sekretoriato, Vilniaus Gedimino technikos universiteto, Vilniaus r. ir Rokiškio r. savivaldybių bei kitus specialistus organizuoti Struvės geodezinio lanko priežiūros ir aktualizavimo veiklas; 2.3. vietos valdytojo pareigybės aprašyme numatyti funkcijas, susijusias su Struvės geodezinio lanko kaip UNESCO pasaulio paveldo objekto apsauga; 2.4. organizuoti Struvės geodezinio lanko valdymo sistemos parengimą, kaip tai yra numatyta UNESCO Pasaulio kultūros ir gamtos paveldo apsaugos konvencijoje; 2.5. pažymėti kitus 15 Struvės geodezinio lanko punktų, kurie nėra įrašyti į UNESCO Pasaulio paveldo sąrašą, tačiau yra reikšmingi Lietuvos ir Pasaulio mokslo istorijoje. 3. Siūlyti Švietimo, mokslo ir sporto ministerijai integruoti į pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo programas UNESCO pasaulio paveldo objektų, taip pat ir Struvės geodezinio lanko, pažinimą. 4. Siūlyti Vilniaus r. savivaldybei sutvarkyti apleistus Paliepiukų ir Meškonių punktus. 5. Siūlyti Rokiškio r. ir Vilniaus r. savivaldybėms aktualizuoti Struvės geodezinio lanko punktus.	Igyvendinta Igyvendinta Igyvendinama Igyvendinama Igyvendinta Igyvendinama Neįgyvendinta Igyvendinama iš dalies Igyvendinama Igyvendinama
2019-10-18 Nr. S-8(6.2.-236)	DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS 2010 M. GEGUŽĖS 19 D. NUTARIMO NR. 544 „DĖL INSTITUCIJŲ, ATSAKINGŲ UŽ UNESCO PASAULIO PAVELDO SĄRAŠE ESANČIŲ OBJEKTŲ APSAUGĄ LIETUVOJE, PASKYRIMO“	nusprendžia: siūlyti Lietuvos Respublikos Vyriausybei pakeisti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2010 m. gegužės 19 d. nutarimo Nr. 544 „Dėl institucijų, atsakingų už UNESCO Pasaulio paveldo sąraše esančių objektų apsaugą Lietuvoje, paskyrimo“ 2.2 punktą, nurodant, kad apie atsakingos institucijos veiklą Lietuvos Respublikos Vyriausybė būtų informuojama kasmet, o ne kas šešerius metus, kai yra rengiama periodinė ataskaita ir 2.2 punktą išdėstyti taip: „2.2. kasmet iki einamųjų metų pabaigos informuoti Lietuvos Respublikos Vyriausybę apie institucijos veiklą vykdančią įgyvendinant Pasaulio paveldo konvenciją konvencijos įgyvendinimo gairių 5 dalį. “	Neįgyvendinta
2019-11-15 Nr. S-9(6.2.-237)	DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS SAVIVALDYBIŲ	nusprendžia: 1. Siūlyti Lietuvos Respublikos savivaldybėms, siekiant spręsti nekilnojamojo kultūros paveldo objektų tvarkybai reikalingų lėšų kaupimo problemą, remtis esamais Kauno miesto ir Klaipėdos miesto savivaldybių	Igyvendinama

	FINANSINIŲ PASKATŲ KULTŪROS PAVELDO OBJEKTŲ VALDYTOJAMS	patvirtintų paveldotvarkos programų pavyzdžiais ir aktyviai taikyti finansines paskatas objektų valdytojams: dalinį tvarkybos darbų finansavimą ar kompensavimą iš savivaldybės biudžeto, o taip pat teisės aktuose numatytas mokesčių lengvatas. 2. Siūlyti Kauno miesto, Klaipėdos miesto ir naujai parengusioms paveldotvarkos programas savivaldybėms vykdyti aktyvią informacijos sklaidą apie galimybes valdytojams gauti finansavimą kultūros paveldo objektų tvarkybos darbams, rengti viešas konsultacijas, vykdyti gerųjų praktikų ir pavyzdžių sklaidą. 3. Siūlyti parengusioms paveldotvarkos programas ir ketinančioms jas rengti savivaldybėms tvarkybos darbų finansavimo aprašuose numatyti valdytojams galimybę gauti finansavimą kultūros paveldo objektų interjerų tvarkybos darbams. 4. Siūlyti Kultūros ministerijai, rengiant naują Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymo redakciją, nustatyti, kad savivaldybė iš savo biudžeto lėšų gali kompensuoti ne tik paskelbtų saugomais kultūros paveldo objektų, bet ir kitų savivaldybės teritorijoje esančių, į Kultūros vertybių registrą įrašytų objektų ar kultūros vertybių teritorijoje esančių statinių tvarkybos darbus.	Igyvendinama Igyvendinama iš dalies Igyvendinama
2019-12-13 Nr. S-10(6.2.-238)	DĖL KULTŪROS PAVELDO IR ŠVIETIMO SRIČIŲ INTEGRALUMO	nusprendžia: 1. Atsižvelgiant į Lietuvos pažangos strategijos „Lietuva 2030“, Nacionalinės saugumo strategijos ir 2014–2020 metų nacionalinės pažangos programos prioritetus, siūlyti Nacionalinei švietimo agentūrai prie Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos: 1.1. įgyvendinant Bendrojo ugdymo bendrųjų programų atnaujinimo gaires, bendrosiose programose užtikrinti kultūros paveldo ir švietimo sričių integralumą; 1.2. parengti ir vykdyti pedagogų kvalifikacijos tobulinimo programas, skirtas kultūros paveldo pažinimui ir pristatymui moksleiviams. 2. Siūlyti Kultūros paveldo departamentui prie Kultūros ministerijos, įgyvendinant kultūros ministro bei ekonomikos ir inovacijų ministrų 2019-07-10 įsakymu Nr. ĮV-471/4-416 patvirtintą Kultūros kelių vystymo Lietuvoje koncepciją ir rengiant Kultūros kelių projektų Lietuvoje lygmens nustatymo ir sertifikavimo tvarką, numatyti joje kultūros paveldo ir švietimo sričių integralumą kaip prioritetinį Kultūros kelių sertifikavimo kriterijų. 3. Siūlyti Švietimo, mokslo ir sporto ministerijai: 3.1. bendradarbiaujant su Kultūros ministerija rekomenduoti aukštosioms mokykloms rengti kultūros paveldo apsaugos srityje dirbančius specialistus atsižvelgiant į konkrečių specialistų poreikį; 3.2. rekomenduoti aukštosioms mokykloms įtraukti kultūros paveldo švietimo programas į pasirenkamųjų / privalomųjų dalykų sąrašą humanitarinių, socialinių, gamtos ir kitų mokslų srityse.	Igyvendinama Igyvendinama iš dalies Neįgyvendinta Igyvendinama iš dalies Neįgyvendinta

Parengė Paveldo komisijos Paveldosaugos ir strateginio planavimo skyriaus vyriausiasis specialistas Artūras Stepanovič arturas.stepanovic@vkpk.lt

PAVELDO KOMISIJA VIEŠOJOJE ERDVĖJE

Kino centras „Garsas“

<https://www.lrt.lt/naujienos/kultura/12/1313805/eidrigевичius>
<https://sekunde.lt/leidinys/sekunde/s-eidrigевичius-lieka-menu-centro-projekte-panevezyje-bet-truksta-dialogo/>
<https://www.elta.lt/lt/pranesimai-spaudai/kulturos-komitetas-tikisi-pozityviu-sprendimu-del-panevezyje-kuriamo-stasio-eidrigевичiaus-menu-centro-ir-planuoja-testi-klausimo-parlamentine-kontrolė-209447>
<https://www.delfi.lt/kultura/naujienos/kulturos-ministras-praso-laikinai-stabdyti-panevezio-garso-kino-teatro-griovima.d?id=86266295>
<https://www.lrt.lt/naujienos/kultura/12/1330973/panevezio-garso-kino-teatro-griovimas-atidetas-iki-kitos-savaites-laukiama-kulturos-ministerijos-pozicijos>
<https://www.lrt.lt/naujienos/kultura/12/1347294/planuota-garso-kino-teatro-griovima-savivaldybe-nukelia-i-kova-kulturos-ministerija-laukia-atsakymu vasario 18>
<https://www.lrt.lt/naujienos/kultura/12/1354860/panevezio-garso-kino-teatras-pradedamas-griauti-ruosiamasi-naujo-menu-centro-statyboms kovo 1>
<https://sa.lt/demokratijos-griutis-panevezyje-musis-del-garso-atskleidzia-liudna-realybe/>
<https://www.lrt.lt/mediateka/irasas/2000144042/ryto-allegro-prasideda-pasaulio-lietuvius-jungiantis-projektas-4-milijonai>

Nugriauta vila Perkūno al. 11, Kaune

<https://www.lrt.lt/naujienos/lietuvoje/2/1319658/apgriautos-tarpukario-vilos-kaune-savininkas-tikina-ji-ignoruoja-paveldosaugininkai-sie-atkerta-nebuvo-poreikio-kreiptis>

UNESCO pasaulio paveldui siūlomas specialus įstatymas ir forumas Prezidentūroje

<https://www.15min.lt/kultura/naujiena/naujienos/unesco-paveldui-lietuvoje-siulomas-specialus-istatymas-1104-1454506?copied>
https://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:hnV9mM8_ctQJ:https://www.lrytas.lt/kultura/istorija/2021/02/11/news/unesco-paveldui-lietuvoje-siulomas-specialus-istatymas-18249112+&cd=1&hl=lt&ct=clnk&gl=lt
https://www.youtube.com/watch?v=M_1mrX4ZUjU&t=946s
<https://www.lrt.lt/naujienos/kultura/12/1341865/ministras-kairys-uzdelstas-unesco-isipareigojimu-igyvendinimas-lietuvai-garbes-nedaro>
<https://www.tv3.lt/naujiena/lietuva/lietuvai-garbes-tai-nedaro-unesco-pasaulio-paveldo-klausimai-vis-dar-kybo-ore-n1081515>
<https://www.15min.lt/naujiena/aktualu/lietuva/iki-vasaros-tikimasi-parengti-siulymus-del-unesco-konvencijos-perkelimo-i-salies-teise-56-1454528?copied>

Kauno Ažuolynas

<https://www.delfi.lt/miestai/kaunas/ekspertai-automobiliams-suplanuotame-azuolyno-sklype-turi-buti-atkurti-paveldo-objektai.d?id=86458961>
<https://www.15min.lt/naujiena/aktualu/lietuva/ekspertai-teigia-kad-automobiliams-suplanuotame-azuolyno-sklype-turi-buti-atkurti-paveldo-objektai-56-1453886 vasario 10>
<https://www.lrt.lt/mediateka/irasas/2000142384/r>
<https://www.delfi.lt/kultura/naujienos/atsakingos-institucijos-raginamos-issaugoti-kauno-azuolyno-vientisuma.d?id=87258475>

<https://www.15min.lt/naujiena/aktualu/valstybine-kulturos-paveldo-komisija-ragina-issaugoti-kauno-azuolyno-vientisuma-55-1507556?copied>
<https://www.lrytas.lt/gamta/flora/2021/05/21/news/kaune-planuojama-stovejimo-aikstele-kelia-gresme-azuolynui-institucijos-raginamos-reaguoti-19457181>
<https://pilotas.lt/2021/05/21/architektura/41021/>
<https://refresh.news/2021/05/21/valstybine-kulturos-paveldo-komisija-ragina-issaugoti-kauno-azuolyno-vientisuma/>
<https://sa.lt/valstybes-institucijos-ragina-issaugoti-kauno-azuolyno-vientisuma/>

Narystės UNESCO 30-metis ir Lietuvos paveldosaugos sistema

<https://www.lrt.lt/mediateka/irasas/2000141987/lietuva-mines-narystes-unesco-30-meti-paveldo-sistema-nesukurta-iki-siol?>
<https://www.lrt.lt/naujienos/lietuvoje/2/1349187/per-30-metu-lietuva-taip-ir-neperkele-unesco-paveldo-konvencijos-nuostatu-i-savo-teise>

Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo planas

<https://www.15min.lt/kultura/naujiena/naujienos/kulturos-paveldo-komisija-butina-papildyti-vyriausybės-programos-igyvendinimo-plana-1104-1468236> kovo 9

Finansavimas kultūros paveldui ir savivaldybių veikla kultūros paveldo apsaugos srityje

<https://www.lrt.lt/naujienos/kultura/12/1369646/ekspertai>
<https://www.lrt.lt/mediateka/irasas/2000145056/paveldo-objektams-tvarkyti-didesnis-finansavimas-bet-privaciu-dvaru-savininkai-pastatus-turi-tvarkyti-savo-lesomis?>
<https://aina.lt/seimo-kulturos-komitetas-kupiskio-rajono-savivaldybeje-apziurejo-reiksmingiausius-kulturos-paveldo-objektus/>
<https://www.elta.lt/lt/pranesimai-spaudai/kupiskio-paveldas-tapatumo-paieskos-ir-paveldotvarkos-rupestaciai-220730>
https://www.respublika.lt/lt/naujienos/kultura/kulturos_naujienos/kupiskio_paveldas_tapatumo_pai eskos_ir_paveldotvarkos_rupestaciai/
<https://www.etaplius.lt/kupiskis-istorija-ir-paveldo-turtingumu-pasizymintis-lietuvos-kampelis>
<https://www.lrytas.lt/kultura/meno-pulsas/2021/12/07/news/valstybes-finansavimas-kulturos-paveldui-neuztikrina-jo-issaugojimo-21654575>
<https://www.delfi.lt/kultura/naujienos/valstybine-kulturos-paveldo-komisija-siandieninis-valstybes-finansavimas-kulturos-paveldui-neuztikrina-jo-issaugojimo.d?id=88875027>
<https://www.15min.lt/kultura/naujiena/naujienos/kulturos-paveldo-komisija-dabartinis-finansavimas-paveldui-neuztikrina-jo-issaugojimo-1104-1609212>
<https://www.delfi.lt/kultura/naujienos/kairys-kaltina-kulturos-paveldo-komisija-politikavimu-dezinformacija.d?id=88909105>
<https://www.lrt.lt/naujienos/kultura/12/1568219/valstybine-kulturos-paveldo-komisija-lesos-kulturos-paveldui-auga-bet-valstybes-parama-mazejo>
<https://www.diena.lt/naujienos/laisvalaikis-ir-kultura/kultura/valstybine-kulturos-paveldo-komisija-lesos-kulturos-paveldui-auga-1056339>
https://www.respublika.lt/lt/naujienos/kultura/kulturos_naujienos/valstybine-kulturos-paveldo-komisija-lesos-kulturos-paveldui-auga/
<https://www.15min.lt/kultura/naujiena/naujienos/tyrimas-savivaldybes-kulturos-paveldui-skiria-daugiau-taciau-kai-kurios-apsauga-mato-kaip-prievole-1104-1616646>
<https://www.lrytas.lt/kultura/meno-pulsas/2021/12/21/news/valstybine-kulturos-paveldo-komisija-lesos-kulturos-paveldui-auga-21817733>
https://www.lrt.lt/mediateka/irasas/2000192182/ryto-allegro-nuo-traviatos-premjeros-kaune-iki-sv-kaledu-ir-naujuju-pietu-korejoje-ir-japonijoje?time_start=3558

Specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymas

<https://www.lrytas.lt/kultura/istorija/2021/04/06/news/nori-grazinti-i-teises-aktus-isnaikintas-paveldui-naudingas-nuostatas-18916907>

<https://www.delfi.lt/kultura/naujienos/noredami-issaugoti-kulturos-pavelda-rinkosi-i-protesta-atnese-karsta-kulturai.d?id=87113575>

<https://www.lrt.lt/mediateka/irasas/2000150848/panorama-sam-zada-kad-masine-vakcinacija-prasides-anksciau-nei-planuota-tiksliu-data-paskelbs-rytoj gegužės 5>

<https://www.tv3.lt/naujiena/video/gyventojai-jauciasi-apgauti-salia-saugomu-objektu-naujos-statybos-n1094905 gegužės 15>

Mobilioji programėlė „Senas ir naujas Vilnius“

<https://www.delfi.lt/miestai/vilnius/per-200-metu-sostine-pasikeite-neatpazistamai-senos-nuotraukos-tik-irodo-kad-miestas-galejo-atrodyti-visiskai-kitaip.d?id=87456115>

<https://www.lrytas.lt/kultura/istorija/2021/06/08/news/apzvelkite-vilniaus-architektura-nuo-p-smugleviciaus-piesiniu-iki-komunizmo-naujojo-pasaulio-idealo-19666608>

https://www.respublika.lt/lt/naujienos/kultura/kulturos_naujienos/mobiliojoje_programeleje_vilniaus_architektura_nuo_p_smugleviciaus_piesiniu_iki_komunizmo_kuriamo_naujojo_pasaulio_idealo/

<https://alkas.lt/2021/06/10/mobiliojoje-programeleje-vilniaus-architektura/>

<http://www.voruta.lt/gaire/mobilioji-programele-senas-ir-naujas-vilnius>

Kultūros paveldo dokumentavimo centras

<https://www.delfi.lt/kultura/naujienos/siuloma-reorganizuoti-kulturos-paveldo-centra-duomenys-tvarkomi-ne-visuomet-tinkamai.d?id=87754515>

<https://alkas.lt/2021/07/21/siuloma-pertvarkyti-kulturos-paveldo-centra/>

<http://www.voruta.lt/siuloma-reorganizuoti-kulturos-paveldo-centra-tikslas-duomeni-apie-kulturos-paveldo-tyrimus-viesas-prieinamumas/>

<https://www.lrytas.lt/kultura/meno-pulsas/2021/07/25/news/kulturos-ministerija-raginama-skubiai-spresti-esmine-kulturos-paveldo-apsaugos-problema-20205951>

<https://pilotas.lt/2021/07/23/architektura/paveldas/reikia-vieningos-sistemos-siuloma-reorganizuoti-kulturos-paveldo-centra/>

Pasisakymas Liverpulį išbraukus iš Pasaulio paveldo sąrašo

<https://ve.lt/aktualijos/vilniui-gresia-liverpulio-likimas>

Vilniaus oro uostas

<https://www.lrytas.lt/bustas/nekilnojamas-turtas/2021/09/29/news/ar-butina-griauti-oro-uosto-pastata-paveldo-sargai-ir-politikai-sureme-ietis-20905518>

https://www.15min.lt/verslas/naujiena/kvadratinis-metras/nekilnojamas-turtas/vkpk-negali-buti-kalbama-apie-vilniaus-oro-uosto-pastato-griovima-973-1577938?fbclid=IwAR0er_M5L7vdABn2E_jE_KeC-6Otou-80ggRi6-bSmRUiDAImkzAh1sG3Mg&copied

<https://www.lrytas.lt/bustas/architektura/2021/10/08/news/bliuksta-politiku-planai-griauti-vilniaus-oro-uosto-pastata-aiskiai-ir-logiskai-kodel-21007086>

https://www.lrt.lt/naujienos/kultura/12/1516308/valstybine-kulturos-paveldo-komisija-negali-buti-net-kalbama-apie-vilniaus-oro-uosto-pastato-griovima?fbclid=IwAR3bElwtLDd7mGcUSxEpD9ZsxpKSAA_UWcnT9RUwAlc5ym7a6reP00p0kE

https://www.lrt.lt/naujienos/kultura/12/1516308/valstybine-kulturos-paveldo-komisija-negali-buti-net-kalbama-apie-vilniaus-oro-uosto-pastato-griovima?fbclid=IwAR3bElwtLDd7mGcUSxEpD9ZsxpKSAA_UWcnT9RUwAlc5ym7a6reP00p0kE

<https://www.respublika.lt/lt/naujienos/lietuva/kitos-lietuvos-zinios/valstybine-kulturos-paveldo-komisija-negali-buti-kalbama-apie-vilniaus-oro-uosto-pastato-griovima-85207456/?fbclid=IwAR3Rvz8Sgr5UfSSy0pGzZUUy7gM2C8Kir3taJFOEMG9ebzA6JX89WU6In8Y>

https://www.delfi.lt/kultura/naujienos/paveldosaugininkai-negali-buti-kalbama-apie-vilniaus-oro-uosto-pastato-griovima.d?id=88378997&fbclid=IwAR36enYQOKZrg9tdhczOc5Ti3KguS_GhIViKyZoYsH9-pvftsYQ4wmfMs4Y

<https://madeinvilnius.lt/verslas/nekilnojamas-turtas/valstybine-kulturos-paveldo-komisija-negali-buti-kalbama-apie-vilniaus-oro-uosto-pastato-griovima/>

<https://www.diena.lt/naujienos/vilnius/miesto-pulsas/kulturos-paveldo-komisija-negali-buti-kalbama-apie-vilniaus-oro-uosto-pastato-griovima-1046478>

<https://sa.lt/valstybine-kulturos-paveldo-komisija-negali-buti-kalbama-apie-vilniaus-oro-uosto-pastato-griovima/>

<https://m.diena.lt/naujienos/laisvalaikis-ir-kultura/kultura/paveldosaugininkai-valstybe-turi-saugoti-visas-vertybes-nepaisant-ju-sukurimo-laiko-1048190>

<https://www.15min.lt/kultura/naujiena/naujienos/paveldosaugininkai-valstybe-turi-saugoti-visas-vertybes-nepaisant-ju-sukurimo-laiko-1104-1584402>

<https://www.lrytas.lt/kultura/istorija/2021/10/20/news/paveldosaugininkai-valstybe-turi-saugoti-visas-vertybes-nepaisant-ju-sukurimo-laiko-21136408>

Gyventojų apklausa apie sovietinį paveldą

<https://www.15min.lt/naujiena/aktualu/lietuva/puse-lietuvos-gyventoju-linke-palikti-sovietmecio-paminklus-56-1608938?copied>

Parengė Paveldo komisijos Administracinio skyriaus vyriausioji specialistė laikinai einanti Administracinio skyriaus vedėjos pareigas Justina Gasiūnienė justina.gasiuniene@vkpk.lt